

Samen nog sterker in Overvecht

Een onderzoek naar de geschiktheid van het huidige gemeentelijke plan 'Samen voor Overvecht' om de problematiek in Overvecht aan te pakken en daarmee de leefsituatie van de wijkbewoners te verbeteren.

Veerle Oude Alink

Juli 2020

Voorwoord

Gedurende mijn stage bij de gemeenteraadsfractie van de Utrechtse VVD heb ik me met dit onderzoek beziggehouden. Na een lange lijst aan politiek relevante onderwerpen besloot ik me te verdiepen in de situatie in Overvecht. Hoewel Overvecht een mooie wijk is met veel groen, staat de wijk ook op veel lijstjes rondom negatieve statistieken bovenaan. Hierbij draait het bijvoorbeeld om veiligheid of gezondheid. Het intrigeerde mij dat in Nederland problemen nog steeds zo gecentraliseerd in bepaalde wijken zijn. Dit is wat mij betreft onacceptabel.

Door mijn onderzoek kwam ik al snel in contact met bewoners en andere betrokkenen uit Overvecht. Het viel mij op dat er bij hen veel enthousiasme en positiviteit over de wijk heerst. Het aantal participerende bewoners in Overvecht is hoog. Het is te zien dat er veel bereidheid is om de wijk te verbeteren. Dit gaf mij een positief gevoel over de toekomst van Overvecht. Hierbij wil ik graag alle respondenten bedanken voor hun tijd. Zij hebben mij nieuwe inzichten gegeven in de situatie in Overvecht.

Afsluitend wil ik de gemeenteraadsfractie van de Utrechtse VVD bedanken. Zij hebben mij gedurende dit onderzoek ondersteund en geholpen. In het bijzonder wil ik Queeny Rajkowski bedanken voor haar betrokkenheid bij mijn onderzoek en haar nieuwe ideeën om weer verder te kunnen.

Speerpunten vanuit de VVD

De VVD erkent dat de situatie in Overvecht bewoners het gevoel kan geven dat zij weinig regie hebben op hun eigen leven. Hierdoor is het lastig om kansen aan te grijpen wanneer deze zich voordoen. Overvecht staat op meerdere onderwerpen op achterstand ten opzichte van andere wijken. De VVD vindt deze situatie onwenselijk, omdat het hierdoor lastiger is om de juiste kansen aan te grijpen. De context in Overvecht zorgt ervoor dat de juiste keuze maken wordt bemoeilijkt. Zo is de optie om te kiezen voor snel geld verdienen in het drugscircuit makkelijker gemaakt dan het afronden van een opleiding en het vinden van werk. De VVD vindt dat er in zulke situaties ingegrepen moet worden. Daarom is de VVD voorstander van een extra aanpak zoals Samen voor Overvecht. Het is goed dat zo'n plan bestaat, omdat de bewoners en de wijk het verdienen. De VVD ziet veel potentieel in de wijk en wil graag samen met de bewoners de wijk verbeteren.

Vanaf het begin heeft de Utrechtse VVD echter vraagtekens gezet bij de effectiviteit van het plan. Vandaar dat de VVD zelf een onderzoek hiernaar heeft opgestart. Onderstaand zijn de aanbevelingen uit dit onderzoek te lezen:

- Stel doelen op of koppel streefwaarden aan de bestaande ambities met daarbij een termijn waarbinnen deze doelen of streefwaarden behaald kunnen worden. Neem hierbij een voorbeeld aan NPRZ, die het niveau van Rotterdam-Zuid naar het gemiddelde van de G4-steden wil brengen binnen 20 jaar.
- Herzien de indicatoren zodat ze allemaal goed aansluiten. De analyse over de indicatoren is in de bijlage te vinden.
- Voeg een financiële toelichting toe om transparantie in de financiën te bevorderen. Leg hierbij uit waarom een post een bepaalde bedrag krijgt, waarom deze meer of minder is geworden ten opzichte van vorig jaar, of dit eenmalige kosten of structurele kosten zijn en waarom er posten bijkomen of afgaan.
- De aanpak van de openbare ruimte moet voortgezet worden om de kwaliteit op niveau te krijgen en te houden
- Focus op de neveneffecten van fysieke aanpassingen op andere beleidsterreinen.
- Wonen moet een aandachtspunt blijven in Overvecht zodat er met de voortzetting van de huidige plannen het woningaanbod veranderd kan worden om sociale menging te bewerkstelligen.
- Stel een plan op om de negatieve bijeffecten van sociale menging te minimaliseren. In dit plan moet toegelicht worden hoe de 'oude Overvechters' met de 'nieuwe Overvechters' zullen samen leven.
- Focus op het wegnemen van de bovenwereld als facilitator, zoals verder staat uitgelegd bij werken en onderwijs
- Zet meer functioneel en natuurlijk toezicht in
- Zet bewust in op het terugwinnen van vertrouwen en veiligheidsgevoel bij bewoners door zichtbaar op te treden op hotspots en hottimes
- Plaats geen andere voorzieningen in de wijk die het doel van Samen voor Overvecht tegenspreken, zoals een coffeeshop of Het Nieuwe Zandpad
- Zet in op een outreachende aanpak rondom werken. Houd daarom W&I in de wijk en Werkwinkel in stand, maar probeer nog meer bewoners te bereiken door naar hen toe te gaan.
- Maak werkplekken vrij voor Overvechters zelf bij projecten rondom de wijkverbetering van Overvecht. Betrek hierbij zo min mogelijk externe bureaus, enkel indien noodzakelijk.
- Focus op het wegnemen van de bovenwereld als facilitator voor de onderwereld door perspectief te bieden aan de jeugd. Dit kan ook door het aanbieden van werkplekken.
- Focus op de voortzetting van de ontwikkeling van kinderen buiten de reguliere schooluren om, zoals NPRZ dit doet met de leertijdverbreding
- Bewoners moeten zich gehoord voelen en gehoord worden. Dit kan gedaan worden door hen tijdig te betrekken en naar hen terug te koppelen wat er is gebeurd met bevindingen. Op die manier zullen bewoners blijven participeren.
- Breid de groep participerende bewoners uit, zodat een zo groot mogelijke groep deelneemt.

- Zet in op de kracht van de wijk vanuit de ABCD-benadering. Dit houdt in dat bewoners, verenigingen en organisaties uit de wijk worden ingezet voor de verbetering van de wijk. Maak dus werk vrij voor hen en huur geen externe bureaus in.
- Neem zoveel mogelijk obstakels weg bij het indienen van eigen initiatieven. Houd hierbij rekening met het lage digitale bereik van bewoners in Overvecht.
- Versterk de rol van wijkambassadeurs waardoor hun bijdrage een groter effect heeft.

Managementsamenvatting

In dit rapport wordt verslag gedaan over het onderzoek naar de geschiktheid van het huidige gemeentelijke plan 'Samen voor Overvecht'. Hierbij staat de volgende onderzoeksvraag centraal: *"In hoeverre is de huidige aanpak 'Samen voor Overvecht' passend om de problematiek in Overvecht aan te pakken om op die manier de leefsituatie van de wijkbewoners te verbeteren?"*. Deze onderzoeksvraag wordt beantwoord aan de hand van bevindingen uit eerdere literatuur, een analyse met het Public Impact Fundamentals Framework, een vergelijking met de aanpak in Rotterdam-Zuid en diverse interviews, observaties en documentenanalyses. In het contexthoofdstuk wordt besproken hoe Overvecht er momenteel voorstaat. Hieruit is gebleken dat de wijk, ook na onderdeel te zijn geweest van de krachtwijkenaanpak en De Versnelling, op verschillende onderwerpen op achterstand blijft ten opzichte van andere wijken. Dit is volgens de Utrechtse VVD onwenselijk, aangezien het hierdoor voor bewoners lastiger is om de juiste kansen aan te grijpen.

Vanuit de literatuur wordt onder andere de Asset-Based Community Development belangrijk geacht. Deze benadering zet in op de krachten van de wijk en wil deze extra benutten om de wijk op die manier te verbeteren. Bovendien komt naar voren dat het belangrijk is om het veiligheidsgevoel en het vertrouwen in de overheid terug te winnen door zichtbaar op te treden op hotspots en hottimes. Vanuit de analyse die is gedaan aan de hand van het Public Impact Fundamentals Framework komen een aantal knelpunten naar voren, waardoor Samen voor Overvecht nog niet gezien kan worden als succesvol beleid. Deze knelpunten liggen voornamelijk bij het publieke vertrouwen, de haalbaarheid en de duidelijke doelen. In Rotterdam-Zuid zijn de eerste positieve resultaten van hun aanpak te zien. Daarom wordt in dit rapport een vergelijking met deze aanpak gemaakt. De voornaamste verschillen zijn op te merken in het stellen van doelen en termijnen, het waarborgen van continuïteit en vernieuwing, de afbakening van de aanpak, de bekendheid van de aanpak en de organisatiestructuur. Er zijn zowel interviews gedaan met bewoners als met medewerkers van de aanpak Samen voor Overvecht. Hieruit komt naar voren dat volgens hen wonen, veiligheid en werken de oorzaak zijn van de achterstand van de wijk. Zo zorgt het hoge aantal sociale huurwoningen voor veel kwetsbare huurders. Er zou meer sociale menging in de wijk moeten zijn. Ook wordt de wijk als onveilig ervaren. Bovendien is er veel (jeugd)werkloosheid. Daarnaast is uit interviews gebleken dat de communicatie tussen de gemeente en de bewoners verbeterd kan worden, zowel rondom het bereiken van bewoners als participatie van bewoners.

Concluderend zijn er aanpassingen nodig wat betreft de structuur van de aanpak: er missen duidelijke doelen met daaraan gekoppelde termijnen, de indicatoren sluiten niet volledig aan en er is geen transparantie in de financiën. Wat betreft openbare ruimte is het belangrijk om deze verder te verbeteren, zodat deze op een bepaald niveau komt en op dit niveau gehouden. Hierbij moet rekening gehouden worden met bijeffecten van deze fysieke aanpassingen. Op het gebied van wonen moet er ingezet worden op sociale menging, zoals in de plannen van De Werkplaats zichtbaar zijn. Rondom veiligheid is nog winst te behalen in Overvecht. Er kan hierbij ingezet worden op het terugwinnen van vertrouwen, het wegnemen van de bovenwereld als facilitator voor de onderwereld en verschillende vormen van toezicht. Bovendien moet er gelet worden op de neveneffecten van overige besluiten. Er is gebleken dat gezondheid wordt beïnvloed door andere maatregelen. Deze zijn al verwerkt in de aanpak. Wat betreft werk zou de gemeente meer werk moeten vrijmaken voor bewoners om hun steentje bij te dragen aan de wijkverbetering. Op deze manier zijn ook minder externe bureaus nodig. Op onderwijs is meer focus nodig, met name op de ontwikkeling van leerlingen buiten reguliere schooluren om. Als laatste moet er gekeken worden naar de communicatie tussen de gemeente en de bewoners. Zo zou er meer gebruik gemaakt moeten worden van de ABCD-benadering, moet er gekeken worden naar betere communicatiekanalen en kunnen de wijkambassadeurs een nog grotere rol vervullen in de wijk.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Speerpunten vanuit de VVD	2
Managementsamenvatting	4
1. Inleiding	8
2. Context: omschrijving van de wijk	11
3. Context: de aanpak	14
3.1 Overvecht als Vogelaarwijk	14
3.2 Versnelling Overvecht	16
3.3 Samen voor Overvecht	17
4. Theoretisch kader	21
4.1 Algemeen	21
4.2 Openbare ruimte	21
4.3 Wonen	22
4.4 Veiligheid	23
4.5 Gezondheid	24
4.6 Onderwijs	25
4.7 Werk	26
4.8 Vertrouwen	26
4.9 Participatie	27
5. Theorie: The Public Impact Fundamentals Framework	31
5.1 Legitimiteit	31
5.1.1 Publiek vertrouwen	31
5.1.2 Betrokkenheid van stakeholders	32
5.1.3 Politieke betrokkenheid	32
5.2 Beleid	32
5.2.1 Duidelijke doelen	33
5.2.2 Bewijs	33
5.2.3 Haalbaarheid	33
5.3 Actie	34
5.3.1 Management	34
5.3.2 Meetbaarheid	34
5.3.3 Overeenstemming	34
7. Methode	39
7.1 Onderzoeksstrategie	39
7.2 Onderzoeksaanpak	41

7.3 Kwaliteitscriteria	42
8. Resultaten: interviews	43
8.1 Openbare ruimte en faciliteiten	43
8.2 Wonen	43
8.3 Veiligheid	44
8.4 Werk	45
8.5 Onderwijs	46
8.6 Gezondheid	46
8.7 Sociaal	46
8.8 Overig: verkeer, prostitutie, coffeeshop en aardgasvrij wonen	47
8.9 Communicatie	48
8.10 Toekomst	49
9. Resultaten: Public Impact Fundamentals Framework	51
9.1 Legitimiteit	51
9.1.1 Publiek vertrouwen	51
9.1.2 Betrokkenheid stakeholders	52
9.1.3 Politieke betrokkenheid	52
9.2 Beleid	53
9.2.1 Duidelijke doelen	53
9.2.2 Bewijs	54
9.2.3 Haalbaarheid	55
9.3 Actie	56
9.3.1 Management	56
9.3.2 Meetbaarheid	56
9.3.3 Overeenstemming	57
10. Resultaten: vergelijking Rotterdam-Zuid	58
11. Conclusie	61
11.1 Structuur	61
11.2 Openbare ruimte	61
11.3 Wonen	62
11.4 Veiligheid	62
11.5 Gezondheid	63
11.6 Werk	63
11.7 Onderwijs	64
11.8 Communicatie	64
Bronnenlijst	66

Bijlagen	72
Bijlage 1. Topiclijsten	72
Bijlage 2. Analyse The Public Impact Fundamentals Framework	78
Bijlage 3. Analyse indicatoren	82

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In juli 2018 werd het coalitieakkoord 'Ruimte voor iedereen' door het Utrechtse college van Burgemeester en Wethouders vastgesteld. In dit coalitieakkoord wordt Overvecht vaak apart besproken, omdat er behoefte is aan een nieuwe aanpak voor deze wijk (Coalitie Groenlinks, D66, ChristenUnie, 2018). Hoewel veel positieve dingen aan Overvecht zijn op te merken, zoals het groen in de wijk en het hoge aantal participerende bewoners, zijn er op veel verschillende gebieden nog verbeterpunten voor de wijk: van wonen tot veiligheid en van gezondheid tot werken. Zoals Van Mersbergen (2020) de situatie in het AD omschrijft: 'er is van alles niet pluis'. Het is volgens hem (Van Mersbergen, 2020) 'een van die wijken met honderd-en-een problemen waar vooruitgang taai is'. Goossens (2020) noemt Overvecht zelfs de Vogelaarste aller Vogelaarwijken.

De VVD is van mening dat iedereen dezelfde kansen verdient om zich te ontplooiën. Het is onrechtvaardig als mensen al op voorhand minder kansen krijgen. Op het moment dat dat dreigt te gebeuren, vindt de VVD dat er ingegrepen moet worden. Aangezien de wijk Overvecht op meerdere onderwerpen achter staat ten opzichte van andere wijken, wordt het voor bewoners lastiger om de juiste kansen aan te grijpen. Door een negatief toekomstperspectief ervaren bewoners minder vrijheid. Dit vindt de VVD onwenselijk vanuit liberaal perspectief. Om die reden is de VVD blij dat de gemeente Utrecht een extra aanpak voert op Overvecht. In 2020 zijn er echter nog steeds geluiden dat de wijk er zeer slecht voorstaat, zoals eerder genoemd.

Het is niet eerlijk voor de bewoners van Overvecht dat zij in een 'vergeten' wijk wonen. Het leven per wijk zou overal zo aangenaam mogelijk moeten zijn. Nederland, en specifiek de gemeente Utrecht, is hier welvarend genoeg voor. Daarnaast is het belangrijk voor kinderen om op te groeien in een goede omgeving. Gelijke kansen voor iedereen. Momenteel is het dubieus of inwoners van Overvecht dezelfde kansen hebben als inwoners van andere wijken door de achterstand van de wijk op verschillende terreinen. Daarnaast heeft op het moment dat één wijk achterblijft, dit ook negatieve gevolgen voor de rest van de stad. Criminaliteit wordt bijvoorbeeld niet gestopt bij de geografische grens van de wijk. Ook wordt er extra geld en middelen ingezet op Overvecht, waardoor dit niet meer beschikbaar is voor andere wijken, wat ook onwenselijk is. De VVD vindt het belangrijk dat het geld in Overvecht goed besteed wordt. Daarom is de VVD begonnen aan een onderzoek naar Samen voor Overvecht.

Om een korte beschrijving te geven van de Overvechtse problematiek, zal ik beginnen in 2007. Toen werd Overvecht als een van de 40 Vogelaarwijken aangewezen (Kamerstuk 2006-2007, 30995 nr.7). 13 jaar later staat de wijk nog steeds op achterstand ten opzichte van andere wijken (Van Mersbergen, 2020; Goossens, 2020). Het is bijvoorbeeld de wijk met de hoogste kosten voor gezondheidszorg van Nederland (RTL Nieuws, 2015; DUIC, 2015). Daarnaast is er sprake van onveiligheid, discriminatie en (ondermijnende) criminaliteit (WistUdata¹, 2019; WistUdata², 2019, WistUdata³, 2019). Toch belicht bestuursvoorzitter van de voormalige Overvechtse wijkraad Els Wegdam, ook graag de positieve aspecten aan de wijk (Van Mersbergen, 2020). Zij vertelt dat het de groenste wijk van Utrecht is met woningen van goede kwaliteit, een goed winkelaanbod en een goede verbinding met het openbaar vervoer. Zij stelt dan ook dat bewoners hier graag wonen (Van Mersbergen, 2020).

Na het stoppen van de nationale aanpak als Vogelaarwijk is er in 2016 de aanpak 'Versnelling Overvecht' ingezet. Er wordt immers opgemerkt dat Overvecht slechter scoort op gebieden zoals gezondheid, veiligheid, schuldenproblematiek, werk en bijstand en de kansen voor kinderen op een goede toekomst (Gemeente Utrecht, 2016). Daarom wordt er met deze aanpak ingezet op een gezonde wijk, de sociale problematiek, opvoeden en opgroeien, werk en inkomen en de veiligheid in de wijk. Na drie jaar wist Versnelling Overvecht een goede basis te hebben gelegd, maar bleek er nog een stap extra nodig te zijn (Gemeente Utrecht¹, 2019). Daarom werd in 2019 de overstap gemaakt naar 'Samen voor Overvecht',

waarin er een meer integrale aanpak wordt ingezet. De aanpak wordt op zowel sociaal als fysiek als veilig als economisch vlak met elkaar verbonden. Met een 'plek, kans, coalitie'-benadering staan er vijf ambities centraal (Gemeente Utrecht², 2019):

- Plezierig wonen in een meer gemengde wijk
- Perspectief voor de jeugd versterken
- Veilige buurten
- Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat
- Meedoen & ondernemen

De realiteit is dat de aanpak op Overvecht al vele jaren loopt en veel aandacht, tijd en middelen kost. Ondanks deze inzet komt er commentaar vanuit bewoners dat zij hun wijk niet zien verbeteren. Ook politiek gezien is er onduidelijkheid over wat er met de extra inzet voor Overvecht precies beoogd wordt. Daardoor ontstaat de vraag in hoeverre de aanpak die gevoerd wordt, effectief is. Daarom wordt er in dit onderzoek gekeken naar de situatie in Overvecht. Hoe staat Overvecht ervoor? In hoeverre worden de juiste problemen aangepakt met de huidige beleidsplannen? Waar liggen de grootste problemen voor de wijk? Daarnaast is het nuttig om te kijken naar de manier waarop in een ander gebied eenzelfde aanpak georganiseerd is. Hier kan Utrecht vervolgens van leren. Daarom zal er een vergelijking gemaakt worden met de aanpak op Rotterdam-Zuid.

1.2 Onderzoeksvragen

Naar aanleiding hiervan is de volgende hoofdvraag opgesteld:

“In hoeverre is de huidige aanpak ‘Samen voor Overvecht’ passend om de problematiek in Overvecht aan te pakken om op die manier de leefsituatie van de wijkbewoners te verbeteren?”

Deze hoofdvraag zal ik beantwoorden aan de hand van de volgende deelvragen:

Contextueel

- Wat is de huidige situatie in Overvecht?
- Welke problematiek speelt er in Overvecht?
- Welke aanpak is eerder ingezet in Overvecht?
- Wat houdt de aanpak 'Samen voor Overvecht' in?

Theorie

- Wat zegt de literatuur over soortgelijke problematiek?
- Wat zegt 'The Public Impact Fundamentals Framework' over de criteria voor succesvol beleid?
- Hoe wordt de soortgelijke problematiek in Rotterdam-Zuid aangepakt?

Analyse

- Hoe kijken inwoners tegen de situatie in Overvecht aan?
- In hoeverre voldoet 'Samen voor Overvecht' aan de criteria van 'The Public Impact Fundamentals Framework'?
- Hoe verhoudt 'Samen voor Overvecht' zich tot de aanpak in Rotterdam-Zuid?

1.3 Leeswijzer

In dit onderzoek zal ik allereerst de context bespreken. Hierbij zal ik ingaan op data over de wijk Overvecht, waarna ik zal bespreken welke aanpakken voorheen in Overvecht gevoerd zijn en wat de huidige aanpak inhoudt. Vervolgens zal ik verschillende theoretische concepten toelichten. Allereerst zal ik in een hoofdstuk bespreken wat uit eerder onderzoek is gebleken hoe achterstandswijken geholpen kunnen worden. Dit is onderverdeeld in verschillende thema's. Tussen thema's onderling heerst soms samenhang. Ten tweede zal ik het model van het Centre for Public Impact bespreken. Hiermee kan

worden gekeken in hoeverre de aanpak voldoet aan criteria voor succesvol beleid. Ten derde zal ik een samenvatting geven van de aanpak die in Rotterdam-Zuid gebruikt wordt. Hier zijn de eerste positieve resultaten zichtbaar van. Ook maak ik hierbij gebruik van informatie uit interviews met de programmadirecteur en een VVD-raadslid. In het methodehoofdstuk zal ik kort toelichten op welke manier ik te werk ben gegaan voor dit onderzoek. Vervolgens zal ik de resultaten uiteenzetten in drie aparte hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk zal ik bespreken wat er uit de verschillende interviews is gekomen. Dit is wederom opgedeeld in verschillende thema's. In het tweede hoofdstuk pas ik het model van het Centre for Public Impact toe op de aanpak 'Samen voor Overvecht'. Hieruit wordt duidelijk waar de knelpunten van het plan zitten om succesvol te worden. In het derde hoofdstuk vergelijk ik de aanpak van Rotterdam-Zuid met die in Overvecht. Afsluitend zal ik een samenvatting geven, waarin ik alle verworven informatie naast elkaar leg, binnen een aantal thema's. Hieruit zal ik conclusies trekken en aanbevelingen doen aan de gemeente Utrecht ter verbetering van 'Samen voor Overvecht'.

2. Context: omschrijving van de wijk

Zoals al eerder is genoemd in de inleiding is er 'van alles niet pluis' in de wijk Overvecht (Van Mersbergen, 2020). Daarom is het goed om te beginnen met het schetsen van een context bij de situatie in Overvecht. Wat voor mensen wonen hier en hoe is het gesteld met de woningen, de openbare ruimte en met de veiligheid? Deze vier onderwerpen ga ik behandelen. De gegevens worden vergeleken met het gemiddelde dat in heel Utrecht gemeten is.

2.1 De inwoners

Om een beeld te krijgen van de inwoners van de wijk Overvecht zullen we kijken naar de bevolkingssamenstelling op basis van persoonlijke kenmerken, sociaaleconomische kenmerken van de inwoners, het sociale aspect in de wijk en de gezondheid van de inwoners.

De bevolkingssamenstelling in Overvecht komt wat betreft geslacht en leeftijd redelijk overeen met de gegevens van heel Utrecht (WistUdata¹, 2020). Dit is te zien in onderstaande tabel. Echter, het aantal vrouwen in de leeftijdscategorie 20-29 jaar ligt 3,2% lager dan het gemiddelde van Utrecht.

	Vrouwen		Mannen	
	Wijk Overvecht	Utrecht	Wijk Overvecht	Utrecht
0-9 jaar	6,2%	5,7%	6,9%	6,0%
10-19 jaar	5,4%	5,2%	5,7%	5,2%
20-29 jaar	8,7%	11,9%	8,6%	9,9%
30-39 jaar	7,9%	8,9%	8,2%	9,1%
40-49 jaar	5,8%	6,4%	6,4%	6,7%
50-59 jaar	5,3%	5,2%	5,9%	5,5%
60-69 jaar	4,2%	3,7%	4,0%	3,6%
70-79 jaar	3,4%	2,5%	2,8%	2,1%
80-89 jaar	2,3%	1,3%	1,4%	0,9%
90 jaar en ouder	0,6%	0,3%	0,2%	0,1%

Tabel 1: bevolking naar geslacht en leeftijd in 2020

Daarnaast kunnen we kijken naar de verdeling van het aantal inwoners met een migratieachtergrond. Hierbij valt het op dat de percentages voor Overvecht erg afwijken van die van Utrecht. Er zijn een stuk meer inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond en een stuk minder inwoners met een Nederlandse achtergrond (WijkWijzer, 2019). De verhouding is in tabel 2 te zien. Door deze verdeling lijkt het erop dat inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond zich concentreren in deze wijk.

	Nederlands	Niet-westers	Westers
Overvecht	40,5%	49,7%	9,8%
Utrecht	64,8%	23,6%	11,6%

Tabel 2: percentage migratieachtergrond in 2019

Wat betreft het sociaaleconomische vlak kan er gekeken worden naar het aantal banen per inwoners, of inwoners rondkomen en of inwoners schulden hebben. Het aantal banen per inwoner in Overvecht verschilt erg van het aantal banen per inwoners in geheel Utrecht. In Overvecht gaat het om 38 banen, terwijl het in heel Utrecht om 75 banen gaat. Dit betekent dat in Utrecht gemiddeld twee keer zoveel mensen een baan hebben dan in Overvecht alleen (WijkWijzer, 2019). Dit hangt samen met het hoge aantal huishoudens in de bijstand (Jellinek, 2016). Wat betreft het rondkomen met geld kan 37% van de huishoudens precies rondkomen, ten opzichte van 24% in Utrecht. Slechts 35% houdt een beetje geld over, ten opzichte van 46% in heel Utrecht. Hierdoor komen we ook bij de schulden terecht. Maar liefst 11% van de huishoudens in Overvecht heeft schulden. Dit percentage ligt een stuk hoger dan de 4%

huishoudens die gemiddeld in Utrecht schulden heeft (WijkWijzer 2019). Ook is het opleidingsniveau in Overvecht is een stuk lager dan gemiddeld (Jellinek, 2016).

Ook wat betreft de sociale aspecten scoort Overvecht vaak lager dan het gemiddelde in Utrecht. Zo wordt de sociale cohesie in de wijk aangeduid met een 4,7 ten opzichte van een 5,8 in Utrecht (WijkWijzer, 2019). Maar liefst 21% van de inwoners voelt zich ernstig eenzaam, ten opzichte van 11% in Utrecht, en 22% voelt zich gediscrimineerd, ten opzichte van 14% in Utrecht (WijkWijzer, 2019). Ook het vertrouwen in de medemens is veel lager. Slechts 56% van de bewoners vertrouwt andere mensen over het algemeen (t.o.v. 72% in Utrecht) (WistUdata¹⁰, 2019).

Als laatste onderdeel wordt er gekeken naar de gezondheid van de bewoners van Overvecht. Wel 42% van de inwoners heeft een matige tot slechte gezondheid, ten opzichte van 23% in Utrecht (WijkWijzer, 2019). Dit percentage is dus veel hoger in Overvecht dan in heel Utrecht. Ook scoort Overvecht het hoogste percentage van alle Utrechtse wijken op het gebied van overgewicht en het aantal mensen dat onvoldoende regie ervaart over hun eigen leven. 49% van de inwoners heeft namelijk overgewicht, ten opzichte van 37% in Utrecht. 21% van de inwoners ervaart onvoldoende regie over hun eigen leven, ten opzichte van 10% in Utrecht (WijkWijzer, 2019).

2.2 De wijk

De beschrijving van de wijk zal gebeuren aan de hand van drie thema's: de woningen, de openbare ruimte en de veiligheid.

Wat betreft de woningen kan er gekeken worden naar de verdeling van woningen wat betreft eigendom. Zijn het koopwoningen of zijn het sociale huurwoningen in corporatiebezit? In onderstaande tabel zijn deze percentages weergegeven. Het valt op dat het aantal koopwoningen in Overvecht veel lager ligt en daarmee het aantal sociale huurwoningen veel hoger (WijkWijzer, 2019; WistUdata⁴, 2019). Deze gegevens zijn te lezen in tabel 3.

	Overvecht	Utrecht
Koop	22%	47%
Sociaal	61%	29%

Tabel 3: verhouding koop- en sociale huurwoningen in 2019

Over de woningen zelf zijn inwoners relatief tevreden. Er wordt een rapportcijfer 6,8 aan toegekend. Alsnog ligt dit lager dan het Utrechtse gemiddelde van een 7,5 (WijkWijzer, 2019; WistUdata⁵, 2019). Toch is er alsnog 20% ontevreden over hun woning, 29% vindt dat de woning slecht onderhouden is en 22% vindt dat de woning te klein is (WistUdata⁶, 2019). Dit blijkt ook uit de wijkraadpleging van de wijkraad in Overvecht over wonen in de wijk (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018). De geïnterviewden geven aan dat zij tevreden zijn met het wonen in Overvecht.

Wat betreft de openbare ruimte zijn de bewoners van Overvecht minder ontevreden dan over andere onderwerpen. Zo geven zij een 6,1 voor de staat van de openbare ruimte, ten opzichte van 6,7 in Utrecht (WistUdata⁷, 2019). Dit houdt in dat de inwoners net een voldoende geven aan hoe tevreden ze zijn over de schoonheid en het onderhoud van de straten, pleinen, stoepen, fietspaden en het groen in hun buurt. Het is echter de laagste score ten opzichte van andere wijken in Utrecht. Er is dus nog ruimte voor verbetering. Bewoners zijn relatief even tevreden of zelfs meer tevreden over de verkeersveiligheid (40% t.o.v. 41%), de parkeerplekken voor fietsen (57% t.o.v. 50%) en de parkeermogelijkheden voor de auto (67% t.o.v. 50%) (WijkWijzer, 2019). Zeker wat betreft de verkeersveiligheid is er nog verbetering mogelijk. Dit komt ook naar voren in de wijkraadpleging over wonen in Overvecht (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018) en de speerpunten voor een beter Overvecht van het bewonersplatform (Bewonersplatform, 2020). Daarnaast zijn de inwoners van Overvecht erg tevreden over de verbinding met het openbaar vervoer in hun wijk. Zowel het openbaar vervoer in de buurt zelf als de verbinding naar

de binnenstad met bus of trein wordt positief gewaardeerd (WistUdata⁸, 2019). Dit is ook in onderstaande tabel 4 te zien.

	% tevreden over openbaar vervoer in de buurt	% tevreden over de bereikbaarheid van de binnenstad: met de bus	% tevreden over de bereikbaarheid van de binnenstad: met de trein
Overvecht	83%	78%	72%

Tabel 4: tevredenheid over bereikbaarheid en openbaar vervoer in 2019

Echter, qua netheid zijn de inwoners niet tevreden. Het rapportcijfer dat hier aan toegediend wordt, is een 5,3 in Overvecht, ten opzichte van een 6,7 in Utrecht. Dit houdt in dat er rommel of afval op straat ligt, er sprake is van vernielingen, er muren en gebouwen beklad worden en/of dat er overlast is van hondenpoep (WistUdata⁹, 2019). Bij de wijkraadpleging over wonen in Overvecht komt naar voren dat mensen over het algemeen tevreden zijn met de voorzieningen in de buurt en dat ze Overvecht positief ervaren wat betreft het groen in de wijk (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018). Ook uit data blijkt dat er positiviteit heerst over het groen in de wijk (Utrecht in Cijfers, 2020). Het bewonersplatform (2020) geeft aan er nog beter van het groen geprofiteerd kan worden. Bovendien moet er continu rekening mee gehouden worden als er bijvoorbeeld nieuwbouw komt of gebiedsontwikkeling plaatsvindt (Bewonersplatform, 2020).

Daarnaast is het belangrijk om de veiligheid in de wijk te beschrijven. 44% van de inwoners van Overvecht voelt zich wel eens onveilig in hun eigen buurt. Dit ligt een stuk hoger dan het gemiddelde in Utrecht van 29%. Ook de overlast van jongeren op straat ligt hoger met 32% in Overvecht ten opzichte van 21% in Utrecht (WijkWijzer, 2019). Dit gaat gepaard met het gebruik van cannabis en lachgas (Jellinek, 2016). Daarnaast is het aantal woninginbraken per 1000 woningen (8,1 in Overvecht t.o.v. 6,9 in Utrecht) en geweldsincidenten per 1000 inwoners en arbeidsplaatsen (6,1 in Overvecht t.o.v. 3,4 in Utrecht) hoger (WijkWijzer, 2019). Bovendien is er veel sprake van ondermijnende criminaliteit (RIEC, 2019).

Ten slotte, zullen we een algemener beeld geven van het oordeel van de inwoners van Overvecht. Het buurtoordeel ligt in 2018 op een 5,5 in Overvecht, ten opzichte van een 7,3 gemiddeld in Utrecht. Hiermee ligt deze waarde dus flink lager dan in heel Utrecht (WijkWijzer, 2019). Toch vindt 72% van de inwoners de eigen woonbuurt (zeer) prettig en slechts 28% vindt het een onprettige buurt. Echter, slechts 33% van de inwoners van Overvecht heeft een positieve toekomstverwachting voor hun eigen buurt. Dit ligt gemiddeld in Utrecht op 58% (WistUdata¹⁰, 2019).

3. Context: de aanpak

Om het beeld van de wijk Overvecht en de betrokkenheid van de overheid daarbij compleet te maken, is het nuttig om kort te kijken naar de verschillende aanpakken die in het verleden zijn gevoerd in Overvecht en de aanpak die momenteel van kracht is. Hierbij zal ik beginnen bij een terugblik naar de tijd waarin Overvecht tot Vogelaarwijk bestempeld werd. Daarna zal ik bespreken hoe in 2016 de gemeentelijke aanpak genaamd 'Versnelling Overvecht' is ingezet. Deze is in 2019 uitgebreid tot de aanpak 'Samen voor Overvecht', die momenteel van kracht is. Op deze volgorde zal ik bovenstaande onderwerpen bespreken.

3.1 Overvecht als Vogelaarwijk

In 2007 startte minister van Wonen, Wijken en Integratie Vogelaar het actieplan rondom de Vogelaarwijken. Ze stelde een lijst op met de 40 wijken in Nederland die achterliggen op andere wijken in dezelfde stad. Het gaat voornamelijk om de kwaliteit van de leefomgeving, die door de opstapeling van problemen slechter is. Deze wijken worden ook wel 'krachtwijken' genoemd, omdat er gefocust wordt op een wijkaanpak waarbij de kracht weer wordt teruggelegd bij de bewoners (Ministerie van VROM, 2007).

3.1.1 Problematiek in Vogelaarwijken

Zoals eerder genoemd, hebben deze 40 wijken te maken met een opeenstapeling van problemen, waardoor de kwaliteit van de leefomgeving minder is vergeleken met de andere wijken in de stad. Deze problemen verschillen enorm in diversiteit. Het verschilt van slechte woonomstandigheden tot werkloosheid en van onveiligheid en criminaliteit tot gezondheidsachterstanden (Ministerie van VROM, 2007).

In het Actieplan Krachtwijken (Ministerie van VROM, 2007) worden de wijken omschreven als wijken waarin er een oververtegenwoordiging is van huishoudens met een maatschappelijke achterstandspositie. Ook wordt er genoemd dat veel mensen wegtrekken uit de wijk. Dit betreft bijvoorbeeld inwoners met een middeninkomen of goede leraren. Hierdoor verslechtert de wijk nog meer. Daarnaast wordt er benadrukt dat er een slechte kwaliteit van leven is. Het gebrek aan sociale samenhang leidt tot verval en verloedering. Bovendien hebben de inwoners een geringe betrokkenheid bij hun omgeving.

Toentertijd is het kabinet langs alle 40 krachtwijken gegaan om in gesprek te gaan met bewoners en betrokkenen over de problemen die in de wijk spelen. Hieruit kwam dezelfde diversiteit aan problemen naar voren. Het viel echter op dat er ook een lijn aan te brengen was waarom deze problemen nog niet eerder zijn opgelost. Onderstaande bevindingen zijn het meest opvallend:

- Er is geen samenhangende aanpak bij stapelende problemen
- Er zijn bureaucratische belemmeringen voor de beste aanpak van de ernstigste problemen
- Voornamelijk bij sociale problematiek ontbreekt er een eindverantwoordelijke
- Er is een gebrek aan regie bij projecten
- Er is een kloof tussen het beleid van de gemeente en de uitvoering van organisaties
- Er is een gebrek aan een duidelijke diagnose vooraf
- Er is onvoldoende maatwerk bij complexe problematiek
- Er is gebrekkige informatie-uitwisseling tussen actoren
- Bewoners worden onvoldoende betrokken in het proces

3.1.2 Aanpak in Vogelaarwijken

Het doel van de aanpak is "om - samen met alle betrokkenen – de 40 wijken om te vormen tot wijken waar mensen kansen hebben en weer graag wonen. Het resultaat moet zijn, dat deze wijken in 8-10 jaar weer vitale, woon-, werk-, leer- en leefomgevingen zijn waar het prettig is om in te wonen en waarin mensen betrokken zijn bij de samenleving, een perspectief hebben op sociale stijging en participeren op de arbeidsmarkt en waar mensen met uiteenlopende etnische en levensbeschouwelijke achtergronden de

bereidheid hebben om elkaar als mede-eigenaren van de wijk of de buurt te accepteren.” (Ministerie van VROM, 2007, p.8).

Er worden zowel preventieve als curatieve als repressieve maatregelen ingezet om de 40 wijken tot verbetering te laten komen. Er is voornamelijk ingezet op het versterken van de binding en betrokkenheid, het anticiperen op toekomstige problemen en de samenwerking tussen gemeenten, bewoners en maatschappelijke organisaties. Hierbij ligt de focus op een vijftal thema's (Ministerie van VROM, 2007):

- Wonen
- Werken
- Leren en opgroeien
- Integreren
- Veiligheid

Allereerst is het belangrijk om te noemen dat zowel het Rijk als gemeenten en steden bij dit plan betrokken zijn. De problematiek is volgens het actieplan (Ministerie van VROM, 2007) dusdanig dat het niet alleen op gemeentelijk niveau kan worden opgepakt. Daarom is de inmenging van het Rijk essentieel.

De kern van de aanpak van de krachtwijken zijn wijkactieplannen en de daarmee verbonden charters. Deze wijkactieplannen worden opgesteld binnen gemeenten in samenwerking met verschillende, lokale stakeholders. Er wordt in veel wijken al hard gewerkt door bewoners en lokale organisaties. Dit zou aan de hand van wijkactieplannen voortgezet kunnen worden. Er wordt door de gemeente gefocust op de meest dominante problematiek in de wijk. Er wordt dan expliciet gekeken naar de vijf thema's die centraal staan in de aanpak. Er wordt verwacht dat er problemen spelen op al deze thema's en dat die integraal kunnen worden aangepakt. Ook zal er worden besproken wat de verwachte resultaten en de hiervoor beschikbare financiën bij het plan zullen zijn (Ministerie van VROM, 2007).

Een charter wordt opgesteld door de gemeenten en het Rijk. Het legt de verhouding tussen deze actoren vast. Zo worden er afspraken gemaakt over welke beleidsinspanning geleverd wordt door welk overheidsniveau. Hierdoor kunnen het Rijk en de stad elkaar aanspreken over de resultaten die behaald moeten worden. Het is hierbij van belang dat dit niet gaat om het afrekenen van elkaar. Er moet een dialoog ontstaan om de effectiviteit te kunnen bespreken. De inhoud van een charter zal gebaseerd worden op de wijkactieplannen (Ministerie van VROM, 2007).

Vanaf 2012 is het nieuwe kabinet echter begonnen met het afbouwen van de financiële bijdrage naar de Vogelaar-wijken (Kamerstuk 2010-2011, 30995 nr. 87). Dit heeft geleid tot een teleurstelling bij partners die op dit geld hadden gerekend. Voor hen bleek de overheid hierdoor onbetrouwbaar te zijn (Van Zwam, 2011). De verlaging van de financiële bijdrage was nodig wegens bezuinigingen, maar kwam ook door het geringe effect van de aanpak (Kamerstuk 2010-2011, 30995 nr. 87). Op het moment dat er naar effecten gevraagd wordt, komt de reactie dat het nog te vroeg was om deze al te kunnen meten (Van Zwam, 2011).

Uit later onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau blijkt dat het denkbaar is dat de ambities van de aanpak te veelomvattend waren, waardoor er inefficiënties zijn opgetreden (Permentier & Kullberg & van Noije, 2013). Het etiket 'Vogelaarwijk' werkte daarnaast demotiverend. Dit is ook te zien aan het dalende percentage participerende inwoners, terwijl er juist veel inzet van burgers werd verwacht (Permentier et al., 2013). Over het algemeen kan er gesteld worden dat de Vogelaaraanpak “geen onderscheidende, gunstige leefbaarheidseffecten heeft gesorteerd” (Permentier et al., 2013, p.22). De effecten van herstructurering op veiligheid zijn wel gunstig, hoewel deze vaak niet significant bewezen zijn (Permentier et al., 2013). Dit trekt immers middeninkomens, waardoor de wijk erop vooruit kan gaan. Uit onderzoek van de Vrije Universiteit (Julen, 2018) is gebleken dat tien jaar na dato de resultaten wat betreft wonen aanwezig zijn. Hoewel er andere factoren meespelen, is het stijgen van de huizenprijzen

deels te danken aan de Vogelaaraanpak. Het opknappen van de sociale huurwoningen heeft hier een belangrijke rol in gespeeld. Alsnog bevestigt dit onderzoek dat het onduidelijk is wat is opgeknapt met welk geld (Julen, 2018).

3.2 Versnelling Overvecht

In 2016 blijkt opnieuw dat Overvecht op veel vlakken minder goed scoort dan andere wijken in Utrecht. Dit geldt bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, veiligheid, schuldenproblematiek, werk en bijstand en de kans op een goede toekomst voor kinderen. Daarom focust de nieuwe aanpak 'Versnelling Overvecht' zich op de volgende vijf onderwerpen (Gemeente Utrecht, 2016):

- Gezonde wijk
- Sociale problematiek
- Opvoeden en opgroeien
- Werk en ondernemerschap
- Veiligheid

Wat betreft de gezonde wijk is er een goede start gemaakt. Er wordt ingezet op het bevorderen van een gezonde leefstijl, ondersteuning door middel van ouder-babygroepen en leefstijl bij kinderen met overgewicht (echtovervecht, z.d.). Daarnaast wordt er gekeken naar een verbetering tussen de verschillende zorgpartijen in de wijk om op die manier de gezondheid van de inwoners te verbeteren en daarmee ook de kosten te verlagen. Ook de jeugdgezondheidszorg wordt versterkt en er wordt gepromoot in de wijk om gezond te eten en te blijven bewegen (Gemeente Utrecht, 2016).

Daarnaast is er een diversiteit aan (psycho)sociale problematiek in Overvecht. Dit wordt ook in de hand gewerkt door de woningbouw, de verschillende culturen en het gebrek aan ontmoetingsplekken. Daarom wil Versnelling Overvecht de buurtteams en de sociaal makelfunctie versterken (Gemeente Utrecht, 2016). Er wordt hulp aangeboden door stichting Al Amal en in de bibliotheek (echtovervecht, z.d.). Ook worden er bijenkorven ingesteld: kleinschalige, laagdrempelige ontmoetingsruimtes voor bewoners en professionals (Berghuis, 2016).

Bovendien heeft Overvecht relatief gezien meer gevallen rondom de opvoedproblematiek. Hiervoor worden de buurtteams jeugd & gezin en het jongerenwerk versterkt. Er wordt ook een thuiszittersaanpak opgesteld (Gemeente Utrecht, 2016). De 'vreedzame wijk'-aanpak krijgt ook een frisse impuls (Gemeente Utrecht, 2016). Dit is een aanpak die focust op het aanleren van sociale vaardigheden bij kinderen. Op die manier kunnen buurtbewoners elkaar positief benaderen (Gemeente Utrecht¹, z.d.).

Overvecht heeft het hoogste percentage aan inwoners die bijstand ontvangen. Daarom is het de bedoeling dat 'werk en inkomen' zichtbaarder is in de wijk. Ook wordt er gekeken of het mogelijk is om een Overvecht-krediet in te stellen (Gemeente Utrecht, 2016). Daarnaast zullen er activiteiten plaatsvinden die werk bevorderen, in het kader van het 'Werken aan werk'-programma (Gemeente Utrecht, 2016), zoals het Versnellingscafé, de stagestraat en het traject scharrelondernemen (echtovervecht, z.d.).

Als laatste onderdeel wordt er nog aandacht besteed aan veiligheid. Op meerdere vlakken rondom veiligheid doet Overvecht het minder goed dan andere wijken. Hierbij wordt ingezet op casusregie bij de meest problematische jongeren. Daarnaast wordt het toezicht op straat en het 'zwaar' jongerenwerk uitgebreid. Wat betreft preventie wordt georganiseerde criminaliteit beter in beeld gebracht en worden leerkrachten ondersteund in het signaleren van polarisatie en radicalisering (Gemeente Utrecht, 2016). Concreet worden er trainingen opgezet voor leerkrachten en wordt het toezicht en handhaving uitgebreid (echtovervecht, z.d.).

De looptijd van Versnelling Overvecht was te kort om kwantitatieve resultaten te behalen. Daarom is de evaluatie van de gemeente Utrecht gebaseerd op kwalitatieve data (Gemeente Utrecht², 2019). Er is

gebleken dat er behoefte is aan een doorlopende lijn aan opvoedingsondersteuning. Er is daarnaast ook extra aandacht voor bewegen en gezond leven, overgewicht en psychiatrische problematiek of mentale problemen. Er is ingezet op een aanpak waarbij de gemeente in de wijk op zoek gaat naar mensen die hulp nodig hebben in plaats van dat de inwoners naar de hulporganisatie toe moeten stappen. Ook Werk & Inkomen is zichtbaarder en toegankelijker in de wijk. Dit wordt beiden als positief ervaren (Gemeente Utrecht², 2019). Door Versnelling Overvecht is er een netwerk opgebouwd aan actoren en belanghebbenden in de wijk. De samenwerking onderling zorgt ervoor dat er ook kortere lijntjes naar elkaar zijn, waardoor ze elkaar sneller benaderen. Er zijn bovendien allianties opgesteld, waardoor deze samenwerkingen nog worden versterkt (Gemeente Utrecht², 2019). Daarnaast is ontmoeting in de wijk laagdrempeliger geworden door bijenkorven en sociaal makelaars. Burgers doen actief mee en zetten zelf initiatieven op (Gemeente Utrecht², 2019). Wat betreft veiligheid is er ingezet op de aanpak van jeugdgroepen en jeugdcriminaliteit. Er is dan ook extra toezicht ingezet op straat. Daarnaast wordt polarisatie en radicalisering in de wijk tegengegaan (Gemeente Utrecht², 2019).

Er wordt genoemd dat de ontwikkeling van Overvecht om een lange adem vraagt. Naar aanleiding van de geleerde lessen van de afgelopen 10 jaar wordt er geconcludeerd dat Overvecht een bredere, samenhangende aanpak nodig heeft op fysiek, sociaal, economisch en veiligheidsterrein (Gemeente Utrecht², 2019). Hierbij worden de volgende succesfactoren en lessen meegenomen:

- Fysieke ingrepen in de woningvoorraad zijn succesvol voor de sociale versterking van de buurt
- De grote instroom van kwetsbare huurders heeft een negatief effect op de leefbaarheid
- Een buurtgerichte aanpak vergroot de kans op snel en goed resultaat
- De aanpak van ondermijnende criminaliteit moet altijd onderdeel zijn van de aanpak
- Ervaringen met Plan Einstein zijn positief
- Wijkgerichte allianties helpen om de samenwerking te versterken
- Participatie van inwoners is belangrijk
- Er is aandacht nodig voor het imago van Overvecht
- Goede samenwerking tussen professionals vanuit een gedeelde ambitie is essentieel
- Er moet continu gemonitord, geëvalueerd en aangepast worden

3.3 Samen voor Overvecht

Het doel van 'Samen voor Overvecht' is dat Overvecht weer een aantrekkelijke wijk wordt en dat mensen weer veerkrachtig worden en meedoen. Dit zijn de programma brede ambities (Gemeente Utrecht², 2019). Deze worden uitgewerkt in vijf ambities, die centraal staan binnen de aanpak (Gemeente Utrecht², 2019):

- Plezierig wonen in een meer gemengde wijk
- Perspectief voor de jeugd versterken
- Veilige buurten
- Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat
- Meedoen & ondernemen

Plezierig wonen in een meer gemengde wijk houdt in dat er een meer gevarieerd, kwalitatief goed en duurzaam woningaanbod moet ontstaan waardoor ook midden- of hogere inkomens naar Overvecht worden aangetrokken en het mogelijk is om wooncarrière binnen de wijk te maken. Bovendien omvat het een aantrekkelijke, schone, groene, gezonde en veilige woonomgeving. Het perspectief voor de jeugd versterken focust zich op het wegnemen van taalachterstanden en het creëren van toekomstperspectief. De kans 'veilige buurten' gaat over het verminderen van jongerenoverlast, het terugdringen van ondermijnende criminaliteit en het tegengaan van polarisatie en radicalisering. Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat houdt in dat er een sociale basis wordt gevormd in de wijk, zorg en ondersteuning op maat te maken en geldzorgen aanpakken. Als laatste kans wordt meedoen en ondernemen genoemd. Dit omvat maatregelen rondom scholing, werk en ondernemen.

Er is tevens een Regio Deal gesloten met de gemeente Nieuwegein en Zeist. Hiermee krijgt Utrecht geld vanuit het Rijk, maar moeten zij ook zelf geld inleggen. Deze Regio Deal richt zich op de volgende ambities: plezierig wonen in een meer gemengde wijk, perspectief voor de jeugd versterken en meedoen en ondernemen. Binnen deze ambities hopen zij Samen voor Overvecht te kunnen aanvullen en versterken (Gemeente Utrecht¹, 2020).

Er wordt binnen Samen voor Overvecht gebruik gemaakt van de plek-, kans-, coalitie-methode (Gemeente Utrecht², 2019). Dit houdt in dat er op een laag schaalniveau wordt gewerkt, afhankelijk van het onderwerp wordt dit schaalniveau bepaald. Dan worden er verschillende kansen met elkaar verbonden. Per kans worden er dan coalities gesloten met verschillende partners om zo tot het beste effect te komen. Ook de burgers worden in deze coalities betrokken. Bovendien is communicatie een belangrijk onderdeel voor de aanpak in Overvecht. Zo kunnen maatregelen dichtbij de burgers gebracht worden. Maar ook de communicatie naar buiten toe is nuttig. Zo kan het negatieve imago van Overvecht aangepast worden (Gemeente Utrecht², 2019).

Vanuit bovenstaande vijf ambities zijn er tien kansen opgesteld, die gericht zijn op een specifieke plek en waarbij coalities gevormd kunnen worden (Gemeente Utrecht², 2019):

- *Centrumgebied Overvecht (NPD-strook en winkelcentrum Overvecht)*
Het is de bedoeling dat het centrumgebied van Overvecht wordt herontwikkeld. Hier zouden extra woningen komen, die ook voor verschillende doelgroepen gebouwd worden, wat een gemengde wijk bevordert. Daarnaast zou het winkelcentrum als een ontmoetingsplek moeten dienen. Hier zou nieuwe horeca gebouwd kunnen worden. Zo worden het 'meedoen & ondernemen', 'het perspectief van de jeugd' en de 'veilige buurten' verbeterd. Het winkelcentrum dient niet alleen voor Overvechters als centrale plek, maar trekt ook mensen van andere wijken aan.
- *Ondernemersklimaat bedrijventerrein Nieuw-Overvecht verbeteren en talent ontwikkelen*
Dit bedrijventerrein is de belangrijkste plek voor de werkgelegenheid in Overvecht. Deze plek zou een aantrekkelijker gebied moeten worden. Op die manier kan hier veel worden ingezet op leerwerkplekken voor jongeren. Daarnaast is het de bedoeling dat dit terrein dan ook veiliger wordt. Hiermee wordt dus bijgedragen aan 'meedoen & ondernemen', 'perspectief voor de jeugd versterken' en 'veilige buurten'.
- *Energie voor jongeren*
Door het inzetten op de energietransitie in Overvecht is er veel vraag naar technisch geschoold personeel, hoewel hier krapte heerst. Daarnaast wordt bouw=wou in heel Overvecht ingezet. Dit is een project waarbij jongeren in verschillende sectoren aan het werk kunnen en daarnaast nog een dag naar school gaan (Gemeente Utrecht², z.d.). Hiermee worden 'het perspectief van jongeren', 'meedoen & ondernemen' en 'plezierig wonen in een meer gemengde wijk' verbeterd.
- *Sociaal renoveren bij alle renovaties in Overvecht*
Bij sociaal renoveren worden fysieke renovaties gekoppeld aan sociale interventies. Dit houdt in dat buurtteams en sociaal makelaars veel bewoners te spreken krijgen. Hiermee kunnen zij ervoor zorgen dat er preventief betere sociale ondersteuning is en zij kunnen situaties onder bewoners verbeteren. Hierdoor wordt 'plezierig wonen in een meer gemengde wijk', 'zorg en ondersteuning dichtbij en op maat', 'meedoen & ondernemen', 'veilige buurten', 'perspectief voor de jeugd versterken' bevordert. Deze kans is na de voortgangsrapportage in 2020 samengevoegd met het slim en snel wegnemen van geldzorgen (Gemeente Utrecht⁶, 2020).
- *Buurtaanpakken*
Een buurtaanpak gaat om een brede aanpak die specifiek kan worden ingezet in een buurt. Hierdoor kunnen middelen gericht worden gebruikt en zijn er kortere lijnen met partners. Dan kan er ook precies worden gezien welke kansen zich voordoen in een buurt. Deze buurtaanpak wordt continu gemonitord en eventueel bijgesteld. In 2017 is in de Zambesidreefbuurt een

buurtaanpak gestart die positieve gevolgen lijkt te hebben. Daarom wordt deze ook in 2019 nog voortgezet. Ook de THEMA-dreven blijken een buurtaanpak nodig te hebben. Deze kans draagt bij aan de ambities 'plezierig wonen in een gemengde wijk', 'meedoen & ondernemen', 'zorg dichtbij en op maat', 'het perspectief voor de jeugd versterken' en 'veilige buurten'.

- *Ontwikkelen aanpak waarbij snel en slim wegnemen van geldzorgen ruimte biedt om mee te doen*
Het programma 'meedoen en schuldenvrij' wordt ingezet in Overvecht. Naast dit programma is uit het verleden gebleken dat er meer maatregelen nodig zijn om daadwerkelijk het verschil te maken. Daarom wordt er in Overvecht ook ingespeeld op huishoudens zelf. Hiermee worden 'zorg en ondersteuning dichtbij en op maat' en 'meedoen & ondernemen' bevorderd. Deze kans is bij de voortgangsrapportage in 2020 samengevoegd met het sociaal renoveren (Gemeente Utrecht⁶, 2020).

- *Groen Lint door de wijk*

Door de verschillende al bestaande groene gebieden te verbinden, wordt bewegen gestimuleerd, wordt de sociale cohesie bevorderd en wordt het fysieke leefklimaat verbeterd. Ook zou het op deze manier bereikbaarder en toegankelijker worden voor bewoners van binnen en buiten Overvecht. Hierdoor wordt bijgedragen aan 'plezierig wonen in een meer gemengde wijk', 'perspectief voor de jeugd', 'zorg en ondersteuning dichtbij en op maat' en 'meedoen & ondernemen'.

- *Ivoordreef*

Dit plan gaat om sloop- en nieuwbouw. Het is de bedoeling dat er ingezet wordt op verschillende soorten woningen, waarbij er extra ruimte wordt gemaakt voor ontmoeten en sociale veiligheid. Ook zou de openbare ruimte, in combinatie met groen, door dit plan verbeterd moeten worden. Bouw=wouw wordt ook bij dit project betrokken. Hiermee worden 'plezierig wonen in een meer gemengde wijk', 'veilige buurten' en 'meedoen & ondernemen' bevorderd.

- *Project O*

Project O staat voor Omgeving waar door Overvechters, Ondernemers, Onderwijs, Overheden en Organisaties aan Opgaven gewerkt wordt. Het is de bedoeling dat er met verschillende partners aan drie taken wordt gewerkt:

- Talenten van Overvechters worden ontwikkeld
- Innovatieve bijdragen aan deze opgaven worden geleverd
- Betrokkenheid van bewoners bij en draagvlak voor nieuwe ontwikkelingen in Overvecht worden vergroot

De opgaven komen van een zeer groot spectrum aan organisaties en partners en hebben daardoor ook een divers karakter en inhoud. Met dit project wordt er bijgedragen aan 'meedoen & ondernemen', 'het versterken van het perspectief voor de jeugd' en 'plezierig wonen in een meer gemengde wijk'.

- *Vechtzoom*

De bedoeling is dat het sportpark verbonden wordt met de wijk. Hierdoor kan er een stevige basis gelegd worden. Ook zal er een nieuwe hockeyvereniging aan dit park toegevoegd worden. Hiermee wordt versterkt: 'het perspectief voor de jeugd', 'meedoen & ondernemen', 'zorg en ondersteuning dichtbij en op maat', 'plezierig wonen in een meer gemengde wijk'.

In de tweede fase van het actieplan is het de bedoeling dat er ook ingezet wordt op de watertoren, rioolwaterzuivering en de herinrichting van de Taagdreef (Gemeente Utrecht², 2019). De kansen worden uitgewerkt in het actieprogramma, waarin concrete acties worden besproken om de kans te behalen. Ook wordt er een planning besproken. Daarnaast laat het actieprogramma zien met welke indicatoren de verschillende ambities gemeten kunnen worden (Gemeente Utrecht³, 2019). Bovendien wordt er ook, naast de kansen, langjarig gewerkt aan ambities (Gemeente Utrecht², 2019).

De wijkambassadeurs zijn onderdeel van de aanpak. Bewonersverbinder (r10) is verantwoordelijk voor het opzetten van dit netwerk. Volgens het actieprogramma zijn deze wijkambassadeurs bedoeld om het verhaal van Overvecht te vertellen en mee te denken met plannen voor Overvecht (Gemeente Utrecht², 2019). Uit een gesprek met de bewonersverbinder blijkt dat zij daarnaast ook een rol vervullen als schakel in het doorgeven van signalen uit de wijk (r10). Het zijn al actieve bewoners, die daardoor al een netwerk hebben binnen de wijk, maar nu meer erkenning kunnen krijgen voor hun bijdrage (r10). Op dit moment zijn er 26 wijkambassadeurs actief, maar de bedoeling is dat dit aantal zal stijgen tot 40 of 50 (r10).

Jaarlijks wordt er gekeken of er nieuwe kansen bijkomen (Gemeente Utrecht⁵, 2019). Naar aanleiding daarvan is in 2020 besloten om twee kansen samen te voegen, zoals eerder genoemd. Daarnaast zijn er twee kansen toegevoegd. Bij het gezondheidscentrum Amazone wordt er actief en preventief gewerkt aan de verbetering van de gezondheid van bewoners. Hierbij is de werkwinkel en de buurttuin opgestart en worden er ervaringsplaatsen aangeboden. Ook worden de ontwikkelingen rondom Gagelstede als een kans gezien. Op dit moment spelen hier verschillende ontwikkelingen en zijn er diverse initiatieven actief. Samen voor Overvecht wil deze met elkaar verbinden.

4. Theoretisch kader

In het theoretisch kader zal ik verschillende onderwerpen aan bod laten komen die spelen in een wijk zoals Overvecht. Per onderwerp zal ik eventuele effecten bespreken. Hierbij gaat het met name om interventies die positieve effecten zouden opleveren, zoals verbetering van de leefbaarheid, verhoging van de veiligheid of verbetering van de gezondheid.

4.1 Algemeen

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de effectiviteit van sociale maatregelen in een achterstandswijk moeilijk te bepalen is (Verwer, 2012; Marlet, Poort & Van Woerkens, 2009). Marlet et al. (2009) heeft het hierbij specifiek over de sociale investeringen van woningcorporaties om op die manier de problemen in de woonomgeving te verminderen. Verwer (2012) benadrukt dat de effectiviteit lastig te bepalen is door de hoeveelheid maatregelen die tegelijkertijd genomen worden. Hierdoor zijn weinig interventies meetbaar effectief aangetoond. Daarom pleit hij dat we ons moeten focussen op wat zou kunnen werken. Uit onderzoek van Heylen, Tratsaert en Winters (2007) blijkt dat een lokaal integraal leefbaarheidsplan met inzet van alle betrokken partijen, gecoördineerd door de gemeente, de beste kansen biedt voor een oplossing. Elke wijk heeft zijn eigen specifieke leefbaarheidsproblematiek en daarom moet er gezocht worden naar een oplossing op maat. Om te beginnen moet er een probleemanalyse gemaakt worden, die ondersteund wordt met data en die rekening houdt met alle dimensies die leefbaarheid omvat. Daarna kan er een keuze gemaakt worden wat betreft maatregelen. Hierbij onderscheiden zij twee groepen maatregelen. De eerste groep maatregelen betreft een rechtstreekse beïnvloeding van de perceptie van de bewoners. Het gaat hierbij om buurtbetrokkenheid, woonomgeving verbeteren of het aanleggen van speeltuinen. De tweede groep maatregelen focust zich op gemengde buurten. Hier zal ik dieper op ingaan bij het kopje 'wonen'. Verwer (2012) ziet vaak dat samenwerkingsverbanden stuk lopen door het gebrek aan vertrouwen tussen partners onderling. Daarom is een transparante houding ten opzichte van elkaar enorm belangrijk. Daarnaast stelt Verwer (2012) dat bij een integraal beleidsplan opgelet moet worden of sociale investeringen ook goed met elkaar samenhangen. Maatregelen kunnen elkaar immers versterken, maar ook verzwakken.

4.2 Openbare ruimte

Het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) (Thorborg, Leidelmeijer en Dassen, 2006) deed onderzoek naar de effectiviteit van fysiek-ruimtelijk beleid op de kwaliteit van de sociale leefomgeving. Hieruit is gebleken dat dit slechts beperkt effectief is. Er wordt hiermee echter niet bewezen dat het geen effect kan hebben op de fysieke kwaliteit van de wijk. Het RIVM (Savelkoul, Schuit & Storm, 2010) onderzocht de invloed van zowel fysieke als sociale maatregelen. Hieruit bleek dat weinig van zulke maatregelen bewezen effect hebben op de gezondheid van inwoners. Echter, de aanleg van een 'greenway' kan leiden tot meer sociale cohesie. Volgens het MNP (Thorborg et al., 2006) is het echter binnen integraal beleid logisch om ook fysiek-ruimtelijk beleid op te nemen. Hierdoor ontstaat er immers samenhang tussen verschillende dimensies van de integrale aanpak.

Een belangrijk punt bij het aanpassen van de fysieke omgeving in de wijk is dat er rekening wordt gehouden met de gevolgen hiervan op andere beleidsterreinen. Een fysieke aanpassing in de wijk kan bijvoorbeeld leiden tot een minder veilige situatie. Dit kan bijvoorbeeld ontstaan doordat er minder natuurlijke controle plaatsvindt in de nieuwe situatie. Volgens onderzoek van de Utrechtse rekenkamer (Rekenkamer Utrecht, 2020) wordt hier vaak nog onvoldoende rekening mee gehouden in Utrecht, zo ook binnen het programma Samen voor Overvecht.

Bovendien heeft de aanpassing van de openbare ruimte ook gevolgen voor bewoners. Overvecht heeft veel inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond (WijkWijzer, 2019). Er is onderzoek gedaan naar de betekenis die Marokkaans-Nederlandse jongeren aan hun buurt geven. Hier komt naar voren dat de buurt een belangrijke rol speelt in hun leven (Wijntuin, 2019). Wijken, zoals Overvecht, hebben vaak een negatief imago en daardoor ontstaat de mogelijkheid dat inwoners dit beeld internaliseren (Zielinski

& Van der Wielen, 2019). Toch blijkt dat de buurt voor Marokkaans-Nederlandse jongeren van grote waarde kan zijn in hun dagelijkse leven (Wijntuin, 2019). Het bereik en de sociaal-ruimtelijke mobiliteit van Marokkaans-Nederlandse jongeren blijven vaak beperkt tot de directe woonomgeving. Hierdoor is de buurt de meest voorkomende leefomgeving voor hen. Er zijn dichte netwerken in wijken, omdat er mensen met dezelfde normen en waarden bij elkaar wonen (Wijntuin, 2019). Voor Marokkaans-Nederlandse jongeren brengt de buurt veel positiefs, want het zorgt voor verbinding vanwege de geborgenheid, veiligheid, gezelligheid en bekendheid die het uitstraalt. Hierdoor kunnen zij onder andere hun eigen identiteit ontwikkelen (Wijntuin, 2019). Jongeren voelen daardoor verbondenheid met de omgeving en krijgen gevoelens van thuis hierbij (Zielinski & Van der Wielen, 2019).

De kracht van achterstandswijken zit voor deze jongeren in twee verschillende aspecten. Allereerst is het een representatie van thuis. Ze krijgen het gevoel dat ze ergens bij horen en krijgen daarbinnen de mogelijkheid om hun eigen identiteit te ontwikkelen. Ten tweede zorgt het voor een binding met Nederland. Het is een directe binding met de buurt, maar daardoor ook een indirecte binding met Nederland (Wijntuin, 2019). De positiviteit die jongeren aan hun eigen buurt koppelen, laat zien dat zij niet worden meegetrokken in het negatieve stigma dat op hun buurt wordt geplakt door anderen (Zielinski & Van der Wielen, 2019). De positieve betekenis van buurten voor Marokkaans-Nederlandse jongeren gaat gepaard met een verlies van het concept 'plaats' op het moment dat er herstructurering in de buurt plaatsvindt (Wijntuin, 2019). Hierdoor vervalt dus ook een deel van de betekenis die de jongeren aan plekken toebedelen. Aangezien de openbare ruimte voor hen als thuis kan voelen, kan het zelfs als afbreuk van hun thuis voelen. Hier is vaak weinig oog voor bij de herontwikkeling van buurten (Wijntuin, 2019).

4.3 Wonen

Onderzoek van Marlet et al. (2009) bewijst dat het percentage corporatiebezit in een wijk significant samenhangt met de problemen in die wijken. Het gaat hierbij om problemen zoals overlast, onveiligheid en verloedering. Dit blijkt ook uit het onderzoek van Aedes (Leidemeijer, Frissen & Van Iersel, 2020) wat aantoont dat de overlast en onveiligheid is toegenomen in buurten waar veel sociale huurwoningen zijn. Daarnaast laat het onderzoek van Aedes (Leidemeijer et al., 2020) zien dat de concentratie van kwetsbare bewoners in de sociale huursector is toegenomen. Hierdoor komt de samenredzaamheid onder druk te staan. Bewoners hebben immers zelf genoeg aan hun hoofd dus hebben geen ruimte om anderen bij te staan. Deze concentratie kwetsbare bewoners is ontstaan door het marktdenken (Leidemeijer et al., 2020).

Deze concentratie van kwetsbare groepen kan tot complicaties in de wijk leiden. Zoals eerder is genoemd, kunnen deze kwetsbare bewoners weinig tot geen bijdrage leveren aan de wijk, omdat zij zelf al met problemen kampen (Leidemeijer et al., 2020). Daarnaast wordt er gezocht naar doelwitten voor ondermijnende criminaliteit bij deze kwetsbare groepen (Leidemeijer et al., 2020), hebben kwetsbare bewoners geen goede voorbeelden in hun omgeving en ontstaat er een gebrek aan maatschappelijke integratie en cohesie (Heylen, et al., 2007).

Een oplossing voor deze concentratie kwetsbare groepen is om de concentratie van de sociale huurwoningen te verminderen. Volgens Heylen et al. (2007) zou de menging die hierdoor ontstaat leiden tot onderlinge verbondenheid in de wijk. Uit onderzoek (Marlet, et al., 2009) blijkt dat fysieke ingrepen, zoals het onderhoud aan gebouwen, herstructurering en de verkoop van sociale huurwoningen effectief zijn bij het terugdringen van problemen in de woonomgeving. De meeste winst wat betreft de verbetering van de leefbaarheid valt te behalen door de verkoop van sociale huurwoningen (Marlet et al., 2009). Ook is er een gunstig effect te zien van herstructurering, waarmee wordt bedoeld dat er nieuwbouw wordt gebouwd in een bestaand stedelijk gebied met corporatiebezit. Uit een evaluatie van de Vogelaarwijken is gebleken dat herstructurering een positief effect heeft gehad op de veiligheid van de wijken (Permentier et al., 2013). Ook het onderzoek van Aedes (Leidemeijer et al., 2020) draagt zulke maatregelen als

oplossing aan, zoals het zorgen voor een meer gevarieerde instroom bij sociale huurwoningen en het voorkomen van geconcentreerde plaatsing van kwetsbaren. De effectiviteit van deze maatregelen vinden hun oorsprong in het aanpassen van de samenstelling van de bevolking (Leidelmeijer et al., 2020; Heylen et al., 2007; Marlet et al., 2009). Dit wordt ook wel 'sociale menging' genoemd. Naast maatregelen die sociale menging bevorderen wordt ook aangetoond dat onderhoud aan de huidige sociale huurwoningen ook zorgt voor een afname van de problemen (Marlet et al., 2009). Tien jaar na de Vogelaaraanpak zijn de positieve effecten rondom wonen nog steeds zichtbaar, waarbij het opknappen van sociale huurwoningen belangrijk is geweest (Julen, 2018).

Heylen et al. (2007) trekt in twijfel of sociale menging altijd positieve effecten oplevert. Er kunnen immers ook samenlevingsconflicten ontstaan door de diversiteit aan bewoners. Homogeniteit aan inwoners zou in dat geval juist de leefbaarheid versterken. In de Haagse wijk Duindorp voelen nieuwkomers zich zelfs na 10 jaar nog steeds nieuw in de wijk (Remkes, 2020). Zij doen hun best, maar voelen zich niet welkom in de wijk. Dit is ontstaan doordat de oorspronkelijke Duindorpers vinden dat hun cultuur en identiteit wordt bedreigd. Volgens de oorspronkelijke Duindorpers wonen deze nieuwkomers wel in de wijk, maar leven ze er niet. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het feit dat ze naar een supermarkt gaan buiten de wijk gaan en hun kinderen naar een andere school sturen (Remkes, 2020). Dit gebeurt ook in de Utrechtse wijk Kanaleneiland: hoewel de wijk steeds gemengder wordt, is dit op de scholen niet te zien (Huisman, 2019). Hierdoor blijven de zogenaamde 'zwarte' scholen in Kanaleneiland en de 'witte' scholen in de wijk ernaast bestaan. Ook Slager (2020) waarschuwt voor deze vermenging. Het wordt gezien als een oplossing, maar het is volgens hem het verplaatsen van problemen.

Een belangrijke voorwaarde aan sociale menging is het definiëren hiervan. Op basis waarvan wordt sociale menging verwacht? (Heylen et al., 2007). Bovendien kan het bevorderen van sociale menging nooit de enige maatregel zijn (Heylen et al., 2007). Hier sluit het onderzoek van Aedes op aan (Leidelmeijer et al., 2020). Marlet et al. (2009) adviseren dat woningcorporaties hun geld beter inzetten voor fysieke ingrepen dan voor sociale investeringen, omdat fysieke ingrepen bewezen effectief zijn en de sociale investeringen niet.

4.4 Veiligheid

De oorzaak van de hoge ondermijnende criminaliteit in Overvecht komt volgens het RIEC (2019) door de hoge instroom van kwetsbaren, de hoge werkloosheid en het lage opleidingsniveau. Het grootste probleem rondom criminaliteit is drugs. Zoals eerder genoemd, is uit onderzoek van Aedes gebleken dat kwetsbare inwoners vaak worden benaderd voor werken in het circuit rondom de ondermijnende criminaliteit. Het onderzoek van het RIEC (2019) laat zien dat vooral jongens en alleenstaande vrouwen worden aangetrokken voor de drugswereld. Daarnaast vinden er nog meer criminele activiteiten plaats in Overvecht, zoals illegale ondernemingen, misbruik van overheidsgeld, witwassen van geld en illegale prostitutie.

De Utrechtse Rekenkamer (2020) stelt dat overlast in Overvecht afneemt. Er bestaat echter een vermoeden dat er meer netwerken zijn bijgekomen die meer onder de radar functioneren. Volgens onderzoek van het RIEC (2019) is het belangrijk om een aantal jaar te focussen op de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Hier is een lange adem voor nodig. Volgens hen is het belangrijkste om te doen: focussen op het wegnemen van de bovenwereld als facilitator. Als dat lukt, komt de onderwereld ook in de problemen, omdat ze hier geen gebruik meer van kunnen maken.

Naast deze vorm van veiligheid kan er ook gekeken worden naar de sociale veiligheid. Volgens Urlings en Blank (2013) is er sprake van een grote hoeveelheid actoren die de sociale veiligheid kunnen beïnvloeden. Wittebrood en Van Beem (2004) concluderen voorzichtig dat maatregelen rondom het vergroten van toezicht effectief zijn. Hierbij onderscheiden zij drie vormen van toezicht: formeel, functioneel en natuurlijk. Zij stellen dat met name de vormen die menselijk toezicht omvatten van belang zijn. De inzet van functioneel toezicht in wooncomplexen, zoals huismeesters of flatwachten, lijken zowel de objectieve

als de subjectieve veiligheid te vergroten. Formeel toezicht, zoals politie-surveillance, lijkt met name effectief op het moment dat deze wordt geconcentreerd op bepaalde plekken of tijdstippen. Deze vorm van toezicht is met name belangrijk op het moment dat de problemen ernstiger zijn. Op zo'n moment werkt functioneel toezicht niet meer. Natuurlijk toezicht, zoals verbeterde straatverlichting, blijkt effectief in het terugdringen van criminaliteit. Uit onderzoek van het RIVM (Savelkoul et al., 2010) is gebleken dat maatregelen die de sociale cohesie en de sociale steun verhogen ook bijdragen aan de sociale veiligheid. Urlings en Bank (2013) zeggen dat overlast en fysieke verloedering het makkelijkst te beïnvloeden is door middel van extra budget. Het gevoel van onveiligheid is echter het moeilijkste om weg te nemen. Volgens Wittebrood en Van Beem (2004) is het belangrijk om te bedenken dat niet dezelfde maatregelen de feitelijke criminaliteit en de onveiligheidsbeleving verminderen.

De redenering van Verwer (2012) zet in op dit veiligheidsgevoel. Volgens hem "schuilt de werkzaamheid van interventies in het winnen van het vertrouwen van bewoners doordat professionals optreden tegen overlast en criminaliteit", wat gebaseerd is op de collectieve weerbaarheidstheorie. Ook volgens Specht (2012) is er steeds minder vertrouwen in instituties die onze democratische principes uitdragen. Door het zichtbaar optreden zullen bewoners weer meer vertrouwen krijgen en zelf meer bereid en in staat zijn om op te treden. Dit maakt het mogelijk om een langdurige verbetering van de veiligheid en leefbaarheid te bewerkstelligen.

Een kanttekening bij deze redenering is dat het niet altijd vertrouwenswinst oplevert als er zichtbaar wordt opgetreden. Enkel omwonenden zien immers dat dit gebeurt. Vaak vinden zij dat het optreden te weinig effect heeft of ze vinden het optreden vanzelfsprekend. Bewoners verlangen vaak te veel van professionals (Verwer, 2012). Aansluitend op deze redenering adviseert Verwer (2012) dat interventies niet uitsluitend gericht moeten zijn op de langdurige criminaliteit. De aandacht moet verlegd worden naar inwoners die met zulk gedrag te maken hebben. Hier moet worden opgetreden. Daardoor wordt immers het vertrouwen gewonnen en worden zij uiteindelijk zelf ook in staat om zelf bij te dragen aan de veiligheid en leefbaarheid in hun wijk. Advocaat Boumanjal (Gerling & Van Kommer, 2020) stelt dat er op gelet moet worden dat Marokkaans-Nederlandse jongeren niet te hard worden aangepakt. Dit kan volgens hem uiteindelijk meer schade aanrichten voor de samenleving dan hen niet aanpakken. Verwer (2012) benadrukt dat het terugwinnen van vertrouwen van bewoners van minder bedeelde wijken een traag en moeizaam proces is. Daarom is er veel doorzettingskracht en geduld nodig voordat effecten zichtbaar worden.

Wittebrood en Van Beem (2004) wijzen op het belang van het rekening houden met de neveneffecten van een maatregel. Zo heeft de Utrechtse rekenkamer (2020) vastgesteld dat raadsbesluiten soms strijdig zijn met de ambities in Overvecht. Als voorbeeld wordt hier genoemd dat er een coffeeshop in Overvecht geplaatst zou worden. Dit heeft als negatief neveneffect dat is gebleken uit onderzoek dat er een verband bestaat tussen criminaliteit en coffeeshops. Ook noemen zij de komst van het Nieuwe Zandpad in dit verband.

4.5 Gezondheid

In de literatuur wordt bevestigd dat bewoners van achterstandswijken vaker chronische ziekten, overgewicht en een minder gezonde leefstijl hebben (Van den Broeke, Plochg, Schreurs, Quak, Egberts, Van der Vorst, Verhoeff & Stronks, 2014). In het contexthoofdstuk is besproken dat dit ook in Overvecht het geval is. Volgens onderzoek van het RIVM (Savelkoul et al., 2010) hebben verschillende factoren invloed op de gezondheid. Zo wordt er genoemd dat een laag inkomen, ongunstige arbeidsomstandigheden en gedrags- en psychosociale factoren invloed hebben. Een ander onderzoek van het RIVM (Busch & Schrijvers, 2010) bevestigt dat een lagere sociaaleconomische status samenhangt met een slechtere gezondheid. Opvallend is volgens het RIVM (Savelkoul et al., 2010) dat positieve omgevingskenmerken vaker samenhangen met hogere inkomensgroepen.

Het RIVM (Savelkoul et al., 2010) heeft onderzoek gedaan naar het terugdringen van gezondheidsachterstanden, zoals die ook in Overvecht te vinden zijn (WijkWijzer, 2019). Hierbij is gekeken naar de invloed van fysieke en sociale omgevingsmaatregelen. Er is weinig bewijskracht voor de meeste maatregelen, die worden onderzocht (Savelkoul et al., 2010). Enkel het aanbrengen van warmte- en energiesystemen binnenshuis, verkeersveiligheid en opvoedingsondersteuning hebben een hoge bewijskracht. Er wordt hiermee bewezen dat deze maatregelen een positieve invloed hebben op de gezondheid. Of daarmee daadwerkelijk een gezondheidsachterstand ingehaald kan worden, is onbekend. Een warmte- en energiesysteem binnenshuis leidt daarnaast ook vaker tot bezoek en betere relaties tussen gezinsleden. Hierdoor ondervinden bewoners meer sociale steun.

Het RIVM (Busch & Schrijvers, 2010) deed daarnaast onderzoek naar de invloed van leefstijlinterventies op de gezondheid. Geen enkele interventie is echter bewezen effectief. Het onderzoek bewijst bijvoorbeeld dat lessen op school over beweging en voeding geen bewezen effect hebben. Wel hebben een aantal interventies een gunstig effect op de leefstijl en/of gezondheid. Deze zijn echter niet bewezen effectief. Een belangrijke aanbeveling uit onderzoek (Busch & Schrijvers, 2010) is dat het aanbod van leefstijlinterventies verbeterd moet worden. Het zou beter moeten aansluiten bij bijvoorbeeld de cultuur, belevingswereld en taal van bepaalde groepen. Interventies zouden juist geplaatst moeten worden op plekken waar de doelgroep al veel gebruik van maakt of waar de doelgroep zich thuis voelt.

Het RIVM (Savelkoul et al., 2010) ontdekt dat uit diverse onderzoeken blijkt dat een samenhangend pakket van maatregelen het meest effectief is voor het terugdringen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen.

4.6 Onderwijs

Onderwijs is een belangrijk kanaal voor inburgering in de Nederlandse samenleving. Dat wordt gesteld door Sierens (2006). Langer en hoger onderwijs zorgt er immers voor dat er actievare en meer competente burgers ontstaan. Het heeft zelfs grote gevolgen als een leerling in het onderwijs al aan de onderkant blijft hangen: dit zorgt voor onvoldoende kansrijke kwalificaties en competenties, waardoor de kans groter is om ook aan de onderkant van de maatschappij te belanden. Met deze onderkant van de maatschappij doelt Sierens (2006) op het hebben van slechtere banen, slechtere huisvesting, slechtere gezondheid of een lagere levensverwachting. Bij jongeren laat de schoolloopbaan en schoolresultaten een voorspelling van toekomstig functioneren zien. Ook bij kinderen met een migratieachtergrond, die in Overvecht oververtegenwoordigd zijn (WijkWijzer, 2019), kan hun bijdrage als burgers van de samenleving voorspeld worden door hoe zij het op school doen (Suarez-Orozco & Suarez-Orozco, 2003; in Sierens, 2006). Pauw (2013) benoemt de school als een belangrijke plek in onze samenleving. Het heeft namelijk de positie om fundamentele, democratische waarden aan kinderen te onderwijzen. Er vindt onvermijdelijk een socialisatieproces plaats, omdat zij ook onbewust bezig zullen zijn met het vormen van een beeld van de maatschappij en de positie van de kinderen hierin. Pauw (2013) ziet opvoeding en onderwijs daarom als een belangrijke remedie tegen onwenselijke omstandigheden, zoals discriminatie en geweld.

Uit onderzoek blijkt dat kinderen met een migratieachtergrond verschillende barrières tegenkomen gedurende hun schoolloopbaan. Er is gebleken dat een geringe taalvaardigheid een barrière vormt (Roelandt, Martens & Veenman, 1990). Kinderen met een migratieachtergrond waarbij deze taalvaardigheid niet een barrière vormt, hebben een grotere kans op een gunstig scholingsniveau. Dit zijn met name kinderen die hun gehele schoolloopbaan in Nederland doorlopen en ook buiten school om met de Nederlandse taal in aanraking komen (Roelandt, Martens & Veenman, 1990). Ook Sierens (2006) merkt op dat kinderen met een migratieachtergrond een minder gunstige startpositie hebben in het onderwijs. Volgens hem heeft dit te maken met het feit dat een van de volgende kenmerken vaak van toepassing zijn op hun ouders: laaggeschoold, Nederlandsonkundig, laaggeletterd, laag inkomen, slecht gehuisvest, werkloos, arbeidsongeschikt, onzekere verblijfsstatus. Zoals is besproken in het contexthoofdstuk, zijn

meerdere van deze kenmerken in Overvecht oververtegenwoordigd. Opdenakker en Hermans (2006) benadrukken hoe belangrijk het is om kinderen met een migratieachtergrond het juiste onderwijs te bieden. Zij stellen immers dat er door achterstandssituaties van allochtone groepen op het vlak van onderwijs en arbeidsmarkt een risico vormen voor het ontstaan van een (bruine) onderklasse in een dominante (blanke) samenleving.

Zwaan (2009) bespreekt de positie van scholen. Een school hoort namelijk geen eiland te zijn, maar hoort in contact te staan met haar omgeving. Dit houdt in dat er samenwerkingen zijn met wijkbewoners, gemeentelijke instanties en andere voorzieningen in de wijk. Als een school ergens voor staat, is het voor ouders en kinderen mogelijk om zich ook met de school te identificeren en hier trots op te zijn. Bij gemengde scholen moet dit een identiteit zijn waar verschillende achtergrond zich in kunnen vinden. Daarnaast is het bij een gemengde school extra belangrijk om de kennismaking met verschillende culturen in het onderwijs te bespreken. Uit onderzoek (Kruiter et al., 2007; in Zwaan, 2009) blijkt dat de opbrengst van brede scholen in achterstandswijken positief is. De brede scholen hebben verschillende doelen. Er wordt gedoeld op zowel een grotere betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling van hun kind en bij de school als op opvoedingsondersteuning. Ook zou het ervoor zorgen dat ouders makkelijker kunnen werken. Daarnaast zorgt het binnen de wijk voor versterking van de sociale cohesie, een centraal ontmoetingspunt en activiteiten voor bewoners.

4.7 Werk

In het contexthoofdstuk is besproken dat er in Overvecht relatief veel mensen met een migratieachtergrond wonen (WijkWijzer, 2019). In een onderzoek uit 2006 (Dagevos, 2006) is gebleken dat er grote verschillen zijn in werkloosheid tussen allochtonen en autochtonen. Hierbij is het opvallend dat de werkloosheid bij mensen met een migratieachtergrond hoger ligt. Voor allochtone jongeren is dit verschil nog groter: bij hen is de werkloosheid veel hoger (Dagevos, 2006; Wilthagen, Peijen, Dekker & Bekker, 2014). Uit dit onderzoek (Dagevos, 2006) blijkt dat dit niet alleen voor de eerste generatie migranten geldt. Daarnaast is niet alleen werk vinden een probleem voor allochtone jongeren, maar ook het werk behouden. Voor deze jongeren is de kans op werkloosheid groter. De hoge werkloosheid onder mensen met een migratieachtergrond is een probleem wat al jaren speelt in Nederland. Dit blijkt uit een onderzoek van Entzinger uit 1989 (Entzinger, 1989), waar dit ook wordt onderzocht. Hierin wordt besproken dat er voor hen meerdere barrières op de arbeidsmarkt liggen.

Bij het helpen van uitkeringsgerechtigden aan een baan is het belangrijk dat de gemeente hen ondersteunt waar dat nodig wordt geacht. De gemeente moet haar toon aanpassen aan het ondersteunen van bewoners. Hiervoor is duidelijke communicatie, openheid en maatwerk nodig (Callenfels, Groenendijk, Van den Hoogen, De Jager, Zwaneveld, 2015). Uit onderzoek van de gemeente Utrecht zelf blijkt dat persoonlijke aandacht van de gemeente helpt om mensen uit de bijstand te helpen (Verlaet, de Kruijk, Rosankranz, Groot, Sanders, van Dien, Miller, 2020).

In Overvecht zijn er veel huishoudens met schulden (WijkWijzer, 2019). Volgens Jungmann (2020) zijn er verschillende vormen van geldstress. Een grotere geldrust is echter cruciaal voor het begeleiden van mensen naar werk, een stabiele opvoeding of andere doelen. Er zijn echter weinig initiatieven vanuit de overheid die bewezen effectief zijn. In 2017 is onderzoek gedaan naar de ondersteuning van buurtteams rondom schuldenaangepak (Sahin, 2017). Hieruit is gebleken dat de juiste kennis en vaardigheden in principe aanwezig zijn, maar dat deze op bepaalde punten nog niet optimaal benut worden.

4.8 Vertrouwen

Zoals eerder is besproken bij veiligheid is het winnen van vertrouwen als overheid belangrijk. Een laag opleidings- en inkomensniveau is vaak gekoppeld aan meer wantrouwen (Van den Bos, 2011). Van den Bos (2011) stelt dat 'burgers vertrouwen moeten hebben, of in ieder geval ervan uit moeten gaan dat als zij terechte kritiek hebben of anderszins op verandering aandringen dat er dan op zijn minst serieus naar

hun mening wordt geluisterd'. Anders is er een mogelijkheid dat er vertrouwen wordt verloren en daarmee de legitimiteit van de overheid minder wordt. Een manier om vertrouwen te winnen is het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening. Op deze manier wordt zichtbaar wat de overheid doet. Een betere dienstverlening zou leiden tot een grotere tevredenheid van de gebruikers en dit leidt tot een hoger vertrouwen in de overheid (Kampen, Van de Walle, Bouckaert & Maddens, 2004). Lokale besturen zijn immers de eerstelijnszorg van de overheid, volgens Bouckaert, Maddens, Kampen en Van de Walle (2004). De tevredenheid en het vertrouwen moet daarom in het beleid geïntegreerd worden (Bouckaert et al., 2004). Van den Bos (2011) zegt dat de burger gezien moet worden als een informatiezoeker. Daarom is het belangrijk om goede, goed begrijpbare en goed toegankelijke informatie te verschaffen. De overheid zou dus zichtbaar moeten zijn en luisteren naar de bewoners. Een voorbeeld hiervan zou kunnen zijn dat als er door een bewoner een melding wordt gemaakt, deze wordt opgepakt en er iets mee gedaan wordt.

4.9 Participatie

Inwonersparticipatie wordt vaak als een belangrijk element bij beleid gezien. Specht (2012) stelt dat we op weg zijn naar nieuwe vormen van bestuur door burgerparticipatie. Er komt bijvoorbeeld meer nadruk te liggen op initiatieven vanuit de burger zelf en er is meer aandacht voor het creëren van publieke waarde buiten de overheid om.

Volgens Snel, Hoogmoed en Odé (2015) wordt er vaker verwacht dat burgerparticipatie leidt tot ongelijkheid tussen stadsbuurten. Er zouden meer allochtonen, laagopgeleiden en niet-werkenden wonen in kwetsbare buurten, die minder participeren. Specht (2012) bevestigt dat mensen met een hogere sociaaleconomische status eerder politiek participeren. Uit eigen onderzoek van Snel et al. (2015) blijkt dit echter niet geheel juist te zijn. Zij vergeleken twee Rotterdamse wijken, waaruit blijkt dat er zelfs meer mensen participeren rondom veiligheid in de kwetsbare buurt. Als het om participatie rondom schoon en heel gaat, ligt het aantal participerende burgers rond dezelfde aantallen in de twee wijken. Het zogenaamde Mattheüs-effect, wat betekent dat burgerinitiatieven floreren in buurten waar de noodzaak tot actieve burgerparticipatie minder hoog is, wordt daarmee ontkracht. Over de redenen voor actief burgerschap in de kwetsbare wijk kan slechts gespeculeerd worden: gemeenschapsgevoel, de omvang en aard van de problemen of het worden betrokken bij leefbaarheid door woningcorporaties. Snel et al. (2015) kwamen tot de conclusie dat migranten en lager opgeleiden anders, maar niet minder participeren dan autochtonen en hoger opgeleiden.

De inzet om te participeren ontstaat allereerst door een specifieke trigger, zoals een uitnodiging of een ervaring. Door inzicht in praktische zaken te krijgen, ontstaat er een grote betrokkenheid bij bewoners. Op het moment dat zij ontdekken dat zij in staat zijn om iets in beweging te brengen en verandering in gang te zetten, raken zij gemotiveerd om door te gaan. Door deze participatie krijgen zij ook nieuwe inzichten wat betreft oplossingen en mogelijkheden. Om deze reden wordt er gezegd: participeren doet participeren (Specht, 2012).

Bovendien wordt er soms verwacht dat de complexiteit van sommige vraagstukken niet geschikt zou zijn voor inspraak van bewoners (Specht, 2012). Dit wordt echter onjuist bewezen door Specht (2012). Volgens hem weten juist de bewoners met deze complexiteit om te gaan, aangezien zij ook met deze gehele complexiteit geconfronteerd worden. Hierbij is er een belangrijke rol rondom het slagen van de participatie weggelegd voor professionals (Specht, 2012). Naast het feit dat inwoners zelf verantwoordelijkheid moeten nemen, is het ook belangrijk dat de overheid ook ruimte biedt voor initiatieven. Dit houdt in dat institutionele belemmeringen of overheidsregels niet in de weg moeten staan (Van den Bos, 2011).

Er wordt echter regelmatig kritiek geleverd op burgerparticipatie. Zo zouden er te veel 'usual suspects' deelnemen (Hurenkamp, 2006). Dit zijn bewoners die toch al toegang hadden tot het openbaar bestuur. Ook zou het te veel ruimte bieden aan 'grote bekken' (Hartman, 2000) en zouden de

participatieprocessen slechts weinig invloed hebben op de uitkomst van het proces (Arnstein, 1969; Macedo, 2005). Bovendien zou er inmiddels een interactieve metaalmoetheid zijn ontstaan: er zijn te veel mogelijkheden om te participeren, waardoor de kwaliteit, betekenis en betrokkenheid achteruitgaat (Van Oenen, 2011). Toch vertrouwt Specht (2012) nog steeds op inwonersparticipatie. Hier is wel een goede vertaler voor nodig. Dit zou een professional, bestuurder of ambtenaar kunnen zijn. Zijn taak is om een geschikte context te creëren waarbinnen een samenwerking met onder andere burgers tot stand kan komen.

Vanuit de behoeftespiramide van Maslow zou er gezegd kunnen worden dat inwoners van een achterstandswijk niet eraan toekomen om zich in te zetten voor de wijk. Pas na het behalen van alle andere behoeften, zoals liefde, status of veiligheid, zou een inwoner hieraan toekomen (Maslow, 1943). Aangezien het op bepaalde vlakken schort in de wijk, zoals gezondheid en veiligheid, zou een aantal inwoners hier niet toe in staat zijn. In Overvecht leven echter ook veel inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond (Pinto, 2000). Voor hen ziet de behoefte piramide er anders uit. Bij hen wordt er immers minder individualistisch gedacht, maar meer vanuit de groep (Pinto, 2000). Het argument vanuit de piramide van Maslow gaat daarom niet volledig hieraan op. Het kan echter nog steeds zo zijn, zoals eerder genoemd, dat kwetsbare bewoners door hun eigen problemen niet aan een hoger doel toekomen (Leidelsemeijer et al., 2020).

Er moet opgelet worden dat er door de inzet op Overvecht geen extra negatief stigma over de wijk ontstaat. Bij de Vogelaarwijken is immers gebleken dat het etiket 'Vogelaarwijk' demotiverend werkte voor bewoners. Dit is te zien aan het dalende percentage participerende inwoners, terwijl er juist veel inzet van burgers werd verwacht (Permentier et al., 2013). Volgens Kretzman en McKnight (1993) wordt er in veel aanpakken van minder bedeelde wijken te veel aandacht besteed aan de negatieve aspecten in de wijken. Daarom hebben zij de Asset-Based Community Development, oftewel ABCD-benadering, ontwikkeld. Dit zou als een gids moeten dienen, die probleemwijken zou kunnen verbeteren. Het is gebaseerd op eerdere succesverhalen van verschillende wijken.

4.9.1 ABCD-benadering

De schrijvers (Kretzman & McKnight, 1993) stellen dat er twee manieren zijn om een oplossing voor een wijk zoals Overvecht te zoeken. De eerste manier focust op de behoeftes, tekorten en problemen die in de wijk spelen: het traditionele pad. De tweede manier, die in het artikel bepleit wordt, legt de nadruk op de capaciteiten en bezit van de bewoners van de wijk: het alternatieve pad.

4.9.1.1 Het traditionele pad

Door de eerste manier ontwikkelen burgers een zeer negatief beeld van zo'n wijk. Dit negatieve beeld, bijvoorbeeld dat er veel werkloosheid of criminaliteit heerst in de wijk, is vaak een deel van de waarheid van de daadwerkelijke situatie in de wijk. Het probleem van deze benadering is echter dat men het opvat als de gehele waarheid. Er wordt naar de bewoners gecommuniceerd dat ze gebruik moeten maken van de diensten die door de overheid of andere partijen worden aangeboden. Dit wordt aangeboden als de manier waarop inwoners erop vooruit kunnen gaan. Op deze manier gaan zij zichzelf echter als cliënt zien en vervalt de motivatie om zelf initiatief te nemen (Kretzman & McKnight, 1993). Hierdoor kan ook self-fulfilling prophecy optreden. Dit houdt in dat er een negatief beeld is ontstaan over de inwoners, wat in het begin niet waar lijkt te zijn, maar de inwoners gaan zich hiernaar gedragen, omdat anderen dit toch al van hen verwachten (Merton, 1948). Dit is slechts een van de meerdere negatieve gevolgen. Het zorgt er bijvoorbeeld ook voor dat inwoners hulp zoeken bij experts buiten de wijk, waardoor de binding tussen wijkbewoners steeds minder sterk wordt. De noodzaak om samen te werken en samen oplossingen te zoeken wordt hierdoor afgezwakt (Kretzman & McKnight, 1993). Deze kijk op zulke wijken wordt versterkt door de manier waarop beleid wordt geschreven. De basis van beleid komt vaak voort uit data die is verzameld, die zich regelmatig richt op negatieve aspecten van de samenleving. Ook de media laat vooral negatieve gebeurtenissen in de wijk zien. Dit perspectief op minder bedeelde wijken zorgt ervoor dat er

als het ware een muur ontstaat tussen deze wijken en de rest van de samenleving (Kretzman & McKnight, 1993). Kretzman & McKnight (1993) benadrukken dat deze muur niet gebouwd is op basis van afkeer, maar met de beste bedoelingen gebouwd is om te helpen.

4.9.1.2 Het alternatieve pad

Omdat het traditionele pad leidt tot negatieve gevolgen is een alternatieve benadering noodzakelijk. Daarom focust het alternatieve pad bij het ontwikkelen van beleid en activiteiten op de capaciteiten, vaardigheden en bezit van de wijkbewoners zelf. Ook in het verleden is bewezen dat de ontwikkeling van wijken voornamelijk gestimuleerd wordt door de investering van wijkbewoners in zichzelf en in de gemeenschap. Vaak blijkt ook dat de hulp van buiten de gemeenschap niet voldoende of niet passend genoeg is. Ook verschillende zogenoemde creatieve wijkleiders zijn van benadering gaan veranderen. Het is voor hen de kunst om te zoeken naar de lokale krachten en die van verschillende wijkbewoners met elkaar te verbinden om op die manier de effectiviteit te verhogen. Daarbij is het ook belangrijk om instanties die niet kunnen ondersteunen geen plek meer te laten hebben in de wijk (Kretzman & McKnight, 1993).

Om dit alternatieve pad te kunnen volgen is het van belang om allereerst alle capaciteiten en mogelijkheden in kaart te brengen. Op die manier is duidelijk wat de basis van de nieuwe strategie kan worden. Het is hierbij belangrijk om alle mensen erbij te betrekken. Vooral mensen die zich momenteel als marginaal voor de samenleving beschouwen, kunnen door deze benadering hun steentje weer bijdragen. Hierbij kan gedacht worden aan gehandicapten, ouderen of arme gezinnen (Kretzman & McKnight, 1993). Het valt op dat als er in een minder bedeelde wijk wordt gevraagd wat ze willen dat er verandert, dezelfde antwoorden naar voren komen. Iedereen wil bijvoorbeeld dat hun kinderen in een veilige omgeving kunnen opgroeien. In het begin zal er slechts een kern zijn die zich voor dit doel wil inzetten (McCraig, 2017). Ook wordt er gekeken of er al bepaalde verenigingen bestaan die iets kunnen betekenen voor de gemeenschap (Kretzman & McKnight, 1993). Een gemeenschap wordt in dit geval gedefinieerd als 'de betrokkenheid en het gevoel van een lokale inwoner voor een bepaalde plaats' (McKnight, 2014). Je bent hierdoor afhankelijk van de identiteit die inwoners voelen voor een bepaalde plek. Daarom is het belangrijk om deze benadering in te zetten in een kleiner gebied, waardoor mensen er een grotere verbondenheid mee voelen (McKnight, 2014).

De oorspronkelijke doelen en intenties van mensen die willen helpen en hun ideeën daarover kunnen worden uitgebreid. Op die manier kunnen er meer mensen betrokken raken bij de aanpak. Verschillende groepjes die iets bijdragen zullen vervolgens ook iets gaan bijdragen aan elkaar (Kretzman & McKnight, 1993). Hierbij kan gedacht worden aan een groep jongeren die eenzaamheid tegengaan bij ouderen, maar tegelijkertijd hier zelf iets van leren. Hierdoor ontstaat er een wisselwerking tussen de verschillende inwoners die hun steentje bijdragen. Daarnaast is het essentieel om andere organisaties te betrekken bij het proces. Hierbij kun je denken aan scholen, bibliotheken of de politie. Als zij meegaan in de ABCD-benadering is er meer kans op succes op de lange termijn. Het is dus belangrijk om drie partijen bij het proces te betrekken: alle individuen, verenigingen en andere organisaties (Kretzman & McKnight, 1993).

Er zijn echter twee kanttekeningen bij deze benadering te plaatsen. Allereerst betekent de focus op de kracht van de wijkbewoners zelf niet dat ze niet alsnog aanvullende hulp van buitenaf nodig hebben. Kretzman en McKnight (1993) stellen juist dat deze middelen effectiever kunnen worden ingezet op het moment dat de bewoners ook zelf investeren in de gemeenschap. Ten tweede zou het niet de bedoeling zijn dat deze benadering de huidige 'leiders' in de gemeenschap aan de kant zet. De gedachte is juist dat zij versterkt kunnen worden door deze aanpak te gebruiken.

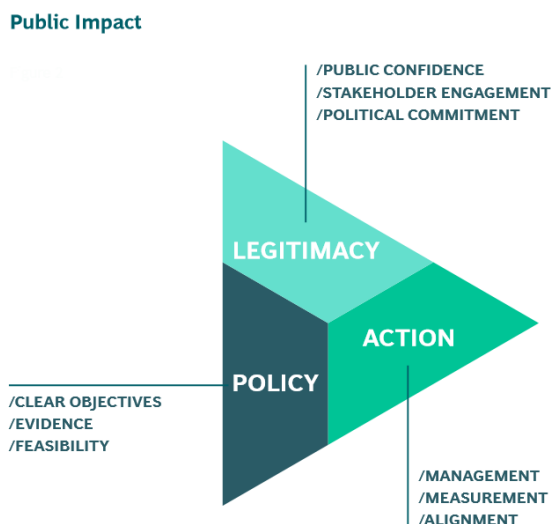
We kunnen de benadering samenvatten tot drie simpele en samenhangende kenmerken:

- Asset-based: we beginnen een aanpak met wat er al is in plaats van wat er mist
- Internally focused: er wordt gefocust op de lokale situatie: lokale burgers, lokale verenigingen, lokale organisaties

- Relationship driven: het belangrijkste is om continu te bouwen en herbouwen van relaties tussen die lokale burgers, verenigingen en organisaties

5. Theorie: The Public Impact Fundamentals Framework

Voor het analyseren van het beleid 'Samen voor Overvecht' zal ik 'The Public Impact Fundamentals Framework' gebruiken. Dit model gaat in op de criteria voor succesvol beleid. Het is opgesteld door het Centre for Public Impact en heeft steun gekregen van onder andere Mark Moore (Centre for Public Impact¹, 2018). Hij is de professor van Harvard die de theorie heeft ontworpen, waarop het model is gebaseerd. De criteria voor succesvol beleid zijn onderverdeeld in drie categorieën: legitimiteit, beleid en actie. Deze categorieën zijn op hun beurt ook weer onderverdeeld in drie subcategorieën, ook wel elementen genoemd. Hierdoor ontstaat onderstaand figuur (figuur 2). Per element wordt gekeken of deze als 'zwak', 'middelmatic', 'goed' of 'sterk' beoordeeld kan worden. Dit gebeurt aan de hand van een aantal vragen die beantwoord moeten worden. Beleid hoeft niet optimaal te scoren op elk aspect om succesvol te kunnen zijn. Er geldt echter: des te meer elementen 'goed' of 'sterk' scoren, des te meer kans op succesvol beleid. Hierdoor worden dus de knelpunten om beleid succesvol te laten worden zichtbaar (Centre for Public Impact¹, 2018).

Figuur 2: The Public Impact Fundamentals Framework

5.1 Legitimiteit

De eerste categorie is legitimiteit. Deze categorie gaat over de mate van steun voor een overheid of een openbaar orgaan. Deze steun van mensen is niet alleen gebaseerd op het naleven van een bepaalde standaard van overheden, maar is ook afhankelijk van de normen en de ethiek die zij representeren. De legitimiteit van een institutie is daarom gebaseerd op gedeelde waarden. Legitimiteit wordt beïnvloed door drie elementen: het publieke vertrouwen, de mate van betrokkenheid van stakeholders en de politieke betrokkenheid (Centre for Public Impact¹, 2018).

5.1.1 Publiek vertrouwen

Het publieke vertrouwen gaat over in hoeverre het algemene publiek de instituties vertrouwt die betrokken zijn bij het proces van beleidsontwikkeling. Specifiek gaat dit vertrouwen erover in hoeverre het publiek erop vertrouwt dat de instituties competent zijn en handelen in het brede publieke belang (Centre for Public Impact¹, 2018).

Er staan drie vragen centraal om het publieke vertrouwen te meten. Allereerst is het de vraag of het publiek het algemene doel ondersteunt. Het publieke vertrouwen kan immers alleen hoog zijn als het doel

ook wordt ondersteund. Ten tweede is het de vraag of het publiek vertrouwen heeft in de instituties of organisaties die verantwoordelijk zijn voor het leveren van resultaten. Indien er in Overvecht woningen gerenoveerd moeten worden, is het belangrijk voor het element 'publiek vertrouwen' dat het publiek ook vertrouwen heeft in de woningcorporaties die deze opdracht moeten uitvoeren. Zij zijn immers verantwoordelijk voor de resultaten. Als ze hier geen vertrouwen in hebben, is de kans dat 'publiek vertrouwen' hoog scoort klein. Ten derde is het de vraag of het publiek ook het specifieke initiatief dat wordt geïmplementeerd om de gewenste resultaten te behalen ook ondersteunt. Zij kunnen immers vertrouwen hebben in het algemene doel en in de uitvoerende instanties, maar als zij het niet eens zijn met de manier waarop de resultaten bereikt moeten worden, kan er alsnog geen hoog publiek vertrouwen zijn (Centre for Public Impact², 2018).

5.1.2 Betrokkenheid van stakeholders

De mate van betrokkenheid van stakeholders gaat over de vraag hoe en in hoeverre de stakeholders betrokken zijn in de beleidsproces. De stappen, die je maakt als besluitvormer, beïnvloeden namelijk hoe stakeholders het beleid ervaren. Hoe meer de stakeholders zijn betrokken, hoe hoger de legitimiteit. Wanneer de relatie tussen de beleidsmakers en stakeholders wordt gewaarborgd, kan de afstemming tussen het beleid en de aflevering van publieke goederen/diensten worden verbeterd. De betrokkenheid van stakeholders bij de beleidsontwikkeling en implementatie is essentieel om de gewenste resultaten te bereiken. Dit verkleint immers het gat tussen het beleid en de uitvoering (Centre for Public Impact¹, 2018).

Er zijn drie vragen die centraal staan bij het bepalen van de betrokkenheid van stakeholders. Allereerst de vraag of stakeholders het initiatief ondersteunen. Dit is immers belangrijk, aangezien dit ook hun mate van betrokkenheid bepaalt. Ze zullen in mindere mate of zelfs helemaal niet betrokken zijn als zij het initiatief niet ondersteunen. Ten tweede de vraag of stakeholders betrokken zijn geweest bij het ontwikkelen en implementeren van het beleid. Hierbij draait het er dus om of zij tijdens het ontwikkelingsproces betrokken zijn door de gemeente en op welke manier dit is gebeurd. Ook draait het erom of zij hierna, tijdens het implementatieproces, nog steeds betrokken worden. Ten derde de vraag of stakeholders ook lobbyen voor het initiatief. In dat geval zouden stakeholders volledig betrokken zijn (Centre for Public Impact², 2018). Hier is geen zicht op door de focus van mijn onderzoek. Dit onderdeel zal ik dus niet meenemen.

5.1.3 Politieke betrokkenheid

De politieke betrokkenheid gaat over de betrokkenheid van politici bij het beleidsproces. De bereidheid van politici om politiek kapitaal te investeren in beleid beïnvloedt direct de legitimiteit. Zij kunnen immers het belang van het beleid aantonen door politiek kapitaal te investeren. Wanneer er tegenstrijd is omtrent beleid, beïnvloedt dit ook de legitimiteit. Hierdoor volgt een verlaagd vertrouwen in het beleid waardoor het lastiger wordt om het beleid succesvol te implementeren (Centre for Public Impact¹, 2018).

Er zijn wederom drie vragen die het element verder uitwerken. Allereerst is het de vraag of het probleem en het bijbehorende initiatief een politieke prioriteit zijn bij de overheid. Indien het een politieke prioriteit is, zal er ook meer legitimiteit zijn. Dit toont het belang van het beleid aan. Ten tweede is het de vraag of er ook bij verschillende politieke partijen steun is voor het initiatief. Ten derde is het de vraag waar weerstand vandaan komt. Wie voert er actieve oppositie en over welke aspecten gaat dit? (Centre for Public Impact², 2018).

5.2 Beleid

De tweede categorie die het Centre for Public Impact¹ (2018) noemt, is 'beleid'. Bij deze categorie wordt er gefocust op de kwaliteit van een bepaald beleid. Hierbij wordt er geprobeerd om een beleid te creëren dat een zo groot mogelijke impact heeft. In hun model gaan ze er vanuit dat er drie aspecten zijn die de kans van slagen van beleid vergroten. Dit betreft: het hebben van duidelijke doelen, het gebruiken van bewijs en de haalbaarheid van het beleid (Centre for Public Impact¹, 2018).

5.2.1 Duidelijke doelen

Allereerst bespreekt het Centre for Public Impact dat er duidelijke doelen gesteld moeten worden. Het stellen van doelen is namelijk cruciaal voor goed beleid. Het definieert de grenzen van het beleid. Dit moet dan ook vanaf het begin gebeuren. De doelen zouden duidelijk moeten maken waarom de verandering nodig is, op wie het invloed heeft, wat eraan gedaan moet worden en de positie van een actor ten opzichte van andere actoren die ook verandering proberen aan te brengen. Het is belangrijk om targets of indicatoren vast te stellen om zo doelen te kunnen behalen. Targets verhogen de druk voor overheden en de maatschappij. Hierdoor ontstaat er een grotere focus op continue verbetering (Centre for Public Impact¹, 2018).

Dit element is te testen aan de hand van twee vragen. Ten eerste is het de vraag of er specifieke doelen zijn gezet. Ten tweede is het de vraag of deze doelen zich ook duidelijk richten op het probleem dat het initiatief probeert op te lossen. Soms lijkt het doel zich net ergens anders op te richten dan het daadwerkelijke probleem dat er speelt. Dit moet uiteraard in lijn met elkaar zijn (Centre for Public Impact², 2018).

5.2.2 Bewijs

Als tweede is het voor het behalen van een succesvol beleid belangrijk om bewijs te verzamelen over wat werkt. Hierbij kan er gekeken worden naar ander beleid of naar andere organisatie die eenzelfde beleid hebben. Het is dan belangrijk om te kijken wat er wel of juist niet werkt en dit vervolgens toe te passen in de eigen specifieke situatie. De context van het beleid moet weliswaar een belangrijke factor spelen bij het zoeken naar een optimale oplossing aan de hand van beleid. Bewijs van ander beleid zorgt er echter voor dat beleidsmakers het probleem kunnen herkennen en categoriseren, kenmerken van de situatie rondom het beleid herkennen en zoeken naar goede oplossingen die in gelijkaardige situaties gebruikt zijn (Centre for Public Impact¹, 2018).

Dit element kan bepaald worden aan de hand van vier vragen. Allereerst is het de vraag of de beleidsmakers gebruik maken van relevant bewijs of andere vergelijkbare initiatieven die op andere plekken zijn geïmplementeerd. Zo zou de gemeente gebruik kunnen maken van onderzoeken die eerder zijn uitgevoerd of beleid dat in andere steden wordt gevoerd bij een soortgelijke problematiek. Ten tweede is het de vraag of de ervaringen van vergelijkbare initiatieven de gekozen interventie ook ondersteunen. Toont het beleid in andere steden of beleid uit het verleden aan dat het gekozen initiatief de beste manier is om de problematiek aan te pakken? Ten derde moet er opgelet worden dat het bewijs van betrouwbare bronnen komt. Ten vierde is het goed om te bekijken of het initiatief eerst is uitgetoetst of getest voordat het volledig van start is gegaan (Centre for Public Impact², 2018).

5.2.3 Haalbaarheid

Als derde moet er gekeken worden naar de haalbaarheid van het beleid. Haalbaarheid wordt door het Centre for Public Impact gedefinieerd als 'de afwezigheid van significante technische, wettelijke of operationele uitdagingen voor het beleid' (Centre for Public Impact¹, 2018, p.26). Als er tijdens het beleidsproces is besproken hoe het beleid zal worden geïmplementeerd is er een grotere kans dat de verwachte uitkomsten bereikt zullen worden. Er moet dan rekening gehouden worden met veel verschillende factoren die ervoor zorgen dat het beleid implementeerbaar is. Een goede planning houdt zich dan ook bezig met hoe het initiatief geïmplementeerd zal worden en zal zaken bespreken zoals het tijdschema, de fases van implementatie, de verschillende verantwoordelijkheden en het gebruik van middelen (Centre for Public Impact, 2018).

Haalbaarheid is te testen aan de hand van vijf vragen. Ten eerste is het de vraag of de financiële middelen die nodig zijn goed zijn ingeschat en of deze middelen op een juiste manier gedeeld zijn. Ten tweede is het de vraag of de behoeftes van het personeel genoeg zijn ingeschat en of hier ook ondersteuning voor is geregeld. Hier heb ik geen zicht op vanwege de focus van mijn onderzoek. Deze vraag zal ik dus achterwege laten. Ten derde is het de vraag of de tijdsplanning voor de implementatie van het beleid

realistisch is. Ten vierde is het de vraag of juridische grenzen zijn meegenomen in het beleid. Ten vijfde moet er nog gekeken worden of er nog andere grote uitdagingen rondom haalbaarheid niet in het beleid zijn meegenomen (Centre for Public Impact², 2018).

5.3 Actie

De categorie actie gaat over de vertaling van beleid naar het effect in de maatschappij. Vaak wordt het onderdeel 'actie' verwaarloosd, omdat er te gemakkelijk vanuit wordt gegaan dat het beleid wordt geïmplementeerd en dan de gewenste resultaten zal opleveren. Er wordt gedacht dat het implementatieproces slechts alledaagse beslissingen zijn, die daarom geen extra aandacht verdienen. De cruciale beslissingen zijn immers al eerder gemaakt tijdens het ontwikkelen van het beleid. Dit is echter geen realistisch beeld. Het is belangrijk om hierbij een onderscheid te maken tussen actie en impact. Impact draait om het onderzoeken van de gevolgen van bepaalde politieke beslissingen, terwijl het bij actie draait om het effect op de publieke diensten. Het is daarom dus ook een voorwaarde om beleid effectief te implementeren om op die manier de publieke impact te kunnen bereiken. Er zijn drie elementen die bijdragen aan goede actie: management, meetbaarheid en overeenstemming (Centre for Public Impact¹, 2018).

5.3.1 Management

Management van beleid gaat over in hoeverre mechanismen zijn geïmplementeerd die ervoor zorgen dat er vooruitgang blijft. Hierdoor kan worden bepaald of de meest geschikte manieren worden gebruikt, of de mensen met relevante vaardigheden worden ingezet en of deze vaardigheden matchen met de juiste taken. Hierbij is het nodig om te meten, te analyseren en te evalueren. Leiderschap is essentieel voor goed management. Voor een leider en zijn team is het belangrijkste doel om goede performance strategie te ontwikkelen. Hierbij is het van belang om risicomanagement mee te nemen (Centre for Public Impact¹, 2018).

Er zijn vier vragen die hierbij gesteld moeten worden. Ten eerste is het de vraag of het duidelijk is wie er verantwoordelijk is voor het implementeren van het initiatief. Verantwoordelijkheden moeten duidelijk verdeeld zijn. Ten tweede is het de vraag of de juiste mensen worden ingezet en de juiste processen plaatsvinden om de implementatie te ondersteunen. De tweede vraag heb ik aan de hand van dit onderzoek niet kunnen beantwoorden dus zal ik niet verder bespreken. Ten derde is het de vraag of er rekening is gehouden met risico's. Is er vastgesteld welke risico's er zijn en worden deze risico's ook gemanaged? Ten vierde is het de vraag of er gebruik wordt gemaakt van data om op die manier intelligente besluitvorming te ondersteunen (Centre for Public Impact², 2018).

5.3.2 Meetbaarheid

Meetbaarheid is het belangrijkste onderdeel van implementatie. Het zorgt ervoor dat een initiatief zich kan verbeteren over tijd. Het is daarom fundamenteel voor succesvolle actie. Het is belangrijk dat er niet gezocht wordt naar de perfecte maatstaf om prestaties te meten, maar er moet gekeken worden naar managementprocessen, waar prestatie maatstaven effect op kunnen hebben. Op die manier helpen maatstaven ook om de doelen te behalen (Centre for Public Impact¹, 2018).

Bij dit element zijn vier vragen van toepassing. Ten eerste is het de vraag of er een manier van dataverzameling is ingebouwd in het beleid en de uitvoering daarvan. Ten tweede is het de vraag of de indicatoren die gebruikt worden in lijn zijn met de doelen die het beleid beoogd. Ten derde is het de vraag of de impact van het beleid continu gemonitord wordt. Ten vierde is het de vraag of de bevindingen ook worden ingezet om het initiatief te verbeteren op het moment dat blijkt dat dat nodig zou zijn (Centre for Public Impact², 2018).

5.3.3 Overeenstemming

Het laatste element gaat erover dat alle betrokkenen dezelfde richting op moeten staan met betrekking tot het doel van het beleid. Het is daarom goed om een gevoel van 'shared mission' te ontwikkelen. De

kans op een succesvolle implementatie van beleid wordt immers groter op het moment dat actoren effectief samenwerken, als ze zijn toegerust om hun deel te volbrengen en als ze gemotiveerd zijn (Centre for Public Impact¹, 2018).

Dit element wordt bepaald aan de hand van drie vragen. Ten eerste is het de vraag of er verschillende belangen zijn onder de actoren die het beleid implementeren. Tegengestelde belangen kunnen immers leiden tot een minder goede implementatie. Ten tweede is het de vraag of de actoren effectief samenwerken. Ten derde is het de vraag of de actoren gestimuleerd en gemotiveerd worden om het initiatief uit te voeren (Centre for Public Impact², 2018). De laatste twee vragen gaan diep in op de samenwerking, die ik niet in de diepte heb onderzocht. Daarom kan ik geen antwoord geven op deze vragen.

6. Theorie: vergelijking met Rotterdam-Zuid

In de periode rondom het afschaffen van de Vogelaarwijken, viel Rotterdam-Zuid op vanwege het schaalniveau van de problemen (r12). In Rotterdam-Zuid waren er eind 2010 namelijk veel verschillende problemen, wat aanleiding gaf aan de toenmalige minister van Wonen, Wijken en Integratie, Eberhard van der Laan, om een adviesrapport over de aanpak van de problemen op te laten stellen (Nationaal Programma Rotterdam-Zuid, z.d.). In dit rapport 'Kwaliteitssprong Zuid, ontwikkeling vanuit Kracht' (Team Deetman/Mans, 2011) werd vastgesteld dat de problemen 'on-Nederlands' zouden zijn. Marco Pastors (r12) legt uit dat deze uitspraak op meerdere manieren uit te leggen is. Hij geeft hierbij een voorbeeld: "als Rotterdam-Zuid op een normaalverdeling ingedeeld moest worden, zouden ze helemaal aan de linkerkant liggen. Dat is niet Nederlands" (r12). Hoewel de problematiek niet als uniek omschreven kan worden, is de schaal waarop de problematiek zich voordoet en de ernst van de situatie wel uniek (Team Deetman/Mans, 2011). VVD-raadslid Tim Versnel (r13) zet dit in perspectief: "Het is een cultureel versplinterde stad ter grote van Eindhoven."

In het rapport wordt de hoofdlijn van de problematiek in Rotterdam-Zuid besproken. Deze problematiek is grofweg in twee gebieden onder te verdelen: zwakke sociaaleconomische structuur en fysiek zwak gebied. Wat betreft de zwakke sociaaleconomische structuur worden er vijf grote problemen vastgesteld:

- De sociale indices liggen al jaren onder het Rotterdamse gemiddelde
- Het gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden is laag
- Er zijn onveilige wijken, te zien aan de te lage veiligheidsindex
- Opleidingsniveau is laag en er is hoge (jeugd)werkloosheid
- Weinig mogelijkheden tot werk door tekort aan arbeidsplaatsen en slecht openbaar vervoer

Wat betreft het fysiek zwak gebied zijn er drie hoofdproblemen op te noemen:

- Er zijn aanzienlijke problemen op fysiek gebied, voornamelijk wat betreft de woningen en de buitenruimte
- Er is een gebrek aan waardecreatie van woningen, voornamelijk op basis van de WOZ-waarde
- De wijk wordt fysiek afgescheiden van de rest van de stad door beperkte mobiliteitsmogelijkheden.

Team Deetman/Mans (2011) komen tot de volgende drie verbeterpunten:

- Het belang van een gedeelde visie voor de ontwikkeling van Zuid
- Het realiseren van doorzettingsmacht in de wijken op Zuid
- Het betrekken van bewoners en ondernemers bij de ontwikkeling op wijkniveau

Door Team Deetman/Mans (2011) worden hier acht concrete perspectieven geformuleerd, waarop doorbraken mogelijk zijn:

A. Talentontwikkeling

1. Wegwerken taalachterstanden
2. Ontwikkelen doorlopende leerlijnen
3. Ontwikkelen 'soft skills' beroepsbevolking

B. Economische versterking

4. Stimuleren bedrijvigheid in de wijk
5. Concretiseren nieuwe economische dragers

C. Fysieke kwaliteitsverbetering.

6. Onderhouden basisniveau 'schoon, heel en veilig'
7. Verbeteren kwaliteit particulier woningbezit

8. Herstructurering deel van de particuliere woningvoorraad

Naar aanleiding van het adviesrapport bleek er een nationaal programma nodig te zijn, omdat de sociaaleconomische problemen in omvang en intensiteit ongekend zijn voor Nederland. Daarom is het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid (NPRZ) opgesteld (Nationaal Programma Rotterdam-Zuid, z.d.). In dit programma wordt ingezet op een langdurige aanpak, verspreid over 20 jaar, waarbij het doel is dat Rotterdam-Zuid zal stijgen naar het gemiddelde niveau van de vier grote steden (Team Deetman/Mans, 2011).

Het adviesrapport van Team Deetman/Mans (2011) heeft door de vele gesprekken, die hiervoor zijn gevoerd, gediend als de basis van de aanpak. Marco Pastors (r12) zegt dat ze niet hadden kunnen doen wat ze nu doen zonder dat die fase door Team Deetman/Mans (2011) zo goed zou zijn uitgevoerd. De eerste grote uitwerking is door een kwartiermaker in Zuid Werkt! (Nationaal Programma Kwaliteitsprong Zuid, 2011) uitgewerkt (r12). De analyse die Team Deetman/Mans (2011) hadden uitgevoerd moest immers worden opgevolgd met een document die zou laten zien wat we allemaal gingen doen (r12). Dit resulteerde in een document van 60 pagina's, waarin informatie stond voor de komende 20 jaar (Nationaal Programma Kwaliteitsprong Zuid, 2011). Na de kwartiermaker is er een onafhankelijk programmabureau aangesteld, die de leiding kreeg over het aansturen van de uitvoering van de plannen. Zij hebben besloten om de ideeën uit Zuid Werkt! om te zetten in uitvoeringsplannen, aangezien een document van 60 pagina's dat gericht is op 20 jaar niet werkbaar is. In deze plannen wordt voor vier jaar uitgewerkt wat er te gebeuren staat (Programmabureau NPRZ, 2012; Programmabureau NPRZ, 2015; Programmabureau NPRZ, 2019).

Marco Pastors (r12) vertelt dat ze allereerst onderwerpen in de uitvoeringsplannen hebben gezet, die niet tijdelijk zijn, maar die ze de komende 20 jaar willen volhouden. Als je daar niet vanaf de start mee begint, houd je het nooit 20 jaar vol. Dit zijn dingen die het meeste betekenen in het dagelijkse leven van mensen met een achterstand, zoals school, werk en wonen (r12). Elke vier jaar wordt er dus een nieuw uitvoeringsplan opgesteld. Hierbij wordt gekeken welke maatregelen doorgezet moeten worden en welke vervangen kunnen worden door andere maatregelen. Marco Pastors (r12) vertelt dat 85% van de maatregelen meestal worden doorgezet. Dit zijn dingen die goed werken of nog meer tijd nodig hebben om goed te werken. De overige 15% viel tegen of heeft te weinig effect gehad. Dit kan vervangen worden door maatregelen die nog niet in een uitvoeringsplan zijn gezet, maar wel in Zuid Werkt! staan.

NPRZ focust zich op drie kerngebieden: school, werk en wonen. Dit zijn ook de onderwerpen die uit het adviesrapport naar voren komen (Team Deetman/Mans, 2011). Er is volgens Marco Pastors (r12) niet gedacht vanuit een traditionele manier, maar gekeken naar hoe het dagelijkse leven van mensen met een achterstand eruitziet. Hier zijn deze onderwerpen als prioriteiten naar voren gekomen. Er is nog veel meer belangrijk in het gebied, maar in het kader van de samenwerking wordt er slechts gesproken over school, werk en wonen. Met alles wat er buiten valt, bemoeit NPRZ zich niet. VVD-raadslid Tim Versnel (r13) sluit zich aan bij de keuze voor deze kernonderwerpen. Volgens hem zijn dit immers de pijlers die de basis vormen om mee te doen in de samenleving. Marco Pastors (r12) vertelt dat de afspraken die gemaakt worden heilig zijn. Daardoor is het mogelijk om de partners veel vrijheid te geven en blijft het voor hen ook leuk. Zolang zij resultaten behalen en bepaalde afspraken nakomen, mogen zij zelf invullen hoe ze dit bereiken.

Later is hier ook een criminaliteitsaanpak bijgekomen. Er bleek namelijk dat de rol van de drugseconomie te groot was om niet aan te pakken. Het was ook voor het justitiële circuit niet bevredigend om te zien dat er niks veranderd na het oppakken van een drugs crimineel. Onder het motto 'je moet de slechte weg afsluiten en de goede weg bevorderen' is NPRZ nu bezig met actieve opsporing van criminaliteit, die wordt vervolgd door resocialisatie (r12). Marco Pastors (r12) geeft aan dat het een tip is voor andere steden om deze criminaliteitsaanpak vanaf het begin erbij te betrekken.

Na zeven jaar zijn er verbeteringen op te merken, maar het einddoel is nog lang niet bereikt. Daarom moet er nog doorgepakkt worden (Nationaal Programma Rotterdam-Zuid, z.d.). Marco Pastors (r12) vertelt me dat de partners het programma als positief ervaren. Langzaam vindt er een verbetering plaats. Relatief gezien hebben meer mensen werk (Nationaal Programma Rotterdam-Zuid¹, 2018) en worden de CITO-scores beter (Nationaal Programma Rotterdam-Zuid², 2018). Ook VVD-raadslid Tim Versnel ziet verbeteringen in bepaalde buurten (r13). Er is echter nog steeds een achterstand, waardoor inwoners zelf minder positief zijn. Zij weten immers niet hoe het anders was geweest (r12). Bovendien toont Marco Pastors (r12) dat je het ook relatief moet zien: “Wat heb je er zelf aan als je nog geen werk hebt, maar een ander wel?” Een verbetering in een gebied als deze heeft veel tijd nodig, maar de trend is goed (r12; Nationaal Programma Rotterdam-Zuid¹, 2018). “Voor het NPRZ geldt de wet van de boerderij: niet alleen hard werken bepaalt het succes, gewas heeft ook tijd nodig om te groeien. Omdat de bewoners van Zuid het verdienen” (Nationaal Programma Kwaliteitsprong Zuid, z.d.). VVD-raadslid Tim Versnel (r13) is positief over de ontwikkelingen, maar is van mening dat het tempo te laag is. Bij sommige delen zie je de verbetering opkomen, wat voornamelijk te danken is aan de markt die woningen heeft gesloopt en middenklasse daarvoor in de plaats heeft teruggezet. Er wordt volgens hem echter ondergepresteerd. Zoals eerder genoemd is het tempo te laag. Dit komt door de beperkte omvang van de beschikbare middelen. Toch is hij ervan overtuigd dat de verbetering zal doorzetten, ook in wijken waar de verbetering nu nog beperkt zichtbaar is: “Er gaat zoveel geld en middelen naar deze wijken. Het moet wel verbeteren. Dat is onvermijdelijk.”

7. Methode

7.1 Onderzoeksstrategie

Voor dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van kwalitatieve onderzoeksmethoden. Ik zal deze per analysedeelvraag uiteenzetten op welke manier ik de deelvraag heb geoperationaliseerd en op welke manier ik vervolgend data hierover heb verzameld.

Analysedeelvraag 1: Hoe kijken inwoners tegen de situatie in Overvecht aan?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden heb ik gesprekken gevoerd met verschillende betrokkenen in de wijk Overvecht. Dit waren zowel actieve bewoners als minder actieve bewoners. Daarnaast heb ik respondenten gesproken die via hun werk betrokken zijn in Overvecht. Tijdens deze gesprekken heb ik het gehad over de positieve aspecten van Overvecht, de problematiek die in Overvecht heerst, welke overlast zij zelf ervaren, in hoeverre zij inspraak hebben op de aanpak en wat zij als oplossingen zien voor de genoemde problematiek. Hierbij zijn diverse onderwerpen aan bod gekomen, die door respondenten werden aangedragen. Ook is er besproken wat respondenten vinden van de huidige aanpak Samen voor Overvecht. De topiclijsten zijn in de bijlage te vinden.

Om een nog breder beeld te krijgen van wat er speelt in de wijk, heb ik ook documentenanalyses uitgevoerd op documenten van het wijkplatform en het bewonersplatform. Zij vertegenwoordigen immers een aanzienlijk deel van de wijk. Bovendien ben ik aanwezig geweest bij wijkplatformvergaderingen, die als observatie kunnen worden meegenomen. Bij zowel de documentenanalyses als de observaties heb ik gelet op oordelen over bepaalde situaties in Overvecht, bijvoorbeeld in de vorm van kritiek, meningen of oplossingsrichtingen.

Analysedeelvraag 2: In hoeverre voldoet ‘Samen voor Overvecht’ aan de criteria van ‘The Public Impact Fundamentals Framework’?

Voor de beantwoording van deze vraag heb ik gebruik gemaakt van de data die ik verzameld heb vanuit de observaties, interviews en documentenanalyses, zoals hierboven genoemd. Daarnaast heb ik voor deze deelvraag ook debatten over Samen voor Overvecht teruggekeken om te kunnen bepalen hoe de verschillende politieke partijen over het voorstel dachten. Dit wordt meegeteld als observatie. De operationalisatie per concept is uitgewerkt door het Centre for Public Impact (bron). Deze uitwerking en de manier waarop data is verzameld, is weergegeven in onderstaande tabel.

Thema	Subthema	Operationalisatie	Dataverzameling
Policy	Clear objectives	Were specific objectives set?	Documentenanalyse
		Do the objectives clearly address the problem the initiative is trying to tackle?	Documentenanalyse, literatuuronderzoek, semi-structureerde interviews, vergelijkend onderzoek
	Evidence	Did policymakers draw on relevant evidence of similar initiatives or trials implemented elsewhere?	Documentenanalyse, literatuuronderzoek, semi-structureerde interviews, vergelijkend onderzoek
		Did the experience of similar initiatives support the chosen intervention?	Documentenanalyse, vergelijkend onderzoek
		Was the supporting evidence from reliable sources?	Documentenanalyse, vergelijkend onderzoek
	Feasibility	Were budgetary needs assessed and sufficient financial resources allocated?	Documentenanalyse, debatten

		Were implementation timeframes realistic?	Documentenanalyse
		Were legal concern evaluated and addressed?	Documentenanalyse, semi-gestructureerde interviews
		Were any large feasibility challenges left unaddressed?	Documentenanalyse, debatten, semi-gestructureerde interviews
Legitimacy	Public confidence	Does the public support the overall objective being pursued?	Interviews
		Does the public have confidence in the institutions responsible for delivering the outcome?	Interviews
		Does the public support the specific initiative being implemented to achieve the outcome?	Interviews
	Stakeholder engagement	Do stakeholders support the initiative?	Documentenanalyse, debatten, interviews
		Were stakeholders engaged in the development and implementation of the policy?	Documentenanalyse, interviews
	Political commitment	Is the initiative a political priority for the government?	Debatten
		Is there cross-party support for the initiative?	Debatten
		Where is active opposition coming from?	Debatten
	Action	Management	Is it clear who is accountable for implementing the initiative?
Are appropriate people and processes in place to support implementation?			Documentenanalyse
Are key risks identified and managed?			Documentenanalyse
Is there use of data to drive intelligent decision-making?			Documentenanalyse, interviews
Measurement		Are effective data collection functions incorporated into the design and execution of the policy?	Interviews
		Do the indicators capture the objectives of the policy?	Documentenanalyse, interviews
		Is the impact of the initiative consistently monitored?	Documentenanalyse, interviews
		Are the findings used to adapt the initiative when necessary?	Documentenanalyse
Alignment		Are there different interests among implementing actors?	Documentenanalyse, interviews

Tabel 5: Operationalisatie en dataverzameling analysedeelvraag 2

Analysevraag 3: Hoe verhoudt ‘Samen voor Overvecht’ zich tot de aanpak in Rotterdam-Zuid?

Bij deze vraag heb ik de aanpak in Rotterdam-Zuid vergeleken met die in Overvecht. De aanpak van Rotterdam-Zuid heb ik beschreven aan de hand van documentenanalyses, een interview met de directeur van NPRZ en een interview met een VVD-raadslid. De informatie van Samen voor Overvecht waarmee de

vergelijking gedaan wordt, is afkomstig van documentenanalyses en interviews. Ik heb hierbij gelet op opvallende verschillen of overeenkomsten tussen deze twee aanpakken.

7.2 Onderzoeksaanpak

Zoals bij de operationalisatie beschreven staat, is er gebruik gemaakt van diverse documenten. De documenten, waarvan ik een analyse heb gemaakt, zijn naar verwezen in de tekst en zijn terug te vinden in bronnenlijst.

Wat betreft debatten heb ik twee commissies teruggekeken, waarin er gedebatteerd is over verschillende versies van het ambitiedocument. Daarnaast heb ik de raad teruggekeken, waarin het ambitiedocument is vastgesteld. In andere debatten wordt ook nog over Overvecht gesproken, bijvoorbeeld in debatten over de woonvisie waarin Overvecht ook expliciet wordt genoemd vanwege haar bijzondere situatie. Ik heb deze debatten echter niet gekeken, aangezien dit onderzoek gefocust is op de aanpak Samen voor Overvecht zelf, waarin alle beleidsterreinen samenkomen.

Gedurende dit onderzoek ben ik driemaal aanwezig geweest bij een wijkplatformvergadering. Hierbij heb ik kunnen ervaren wat de dynamiek in zo'n vergadering is, ben ik op de hoogte gesteld van bepaalde plannen en heb ik de reacties van bewoners of betrokkenen meegekregen.

Ook heb ik in een route door Overvecht observaties opgedaan. Dit was voornamelijk in het kader van de openbare ruimte.

In onderstaande tabel zijn de observaties terug te vinden.

Observatie	Beschrijving
1	Wijkplatformvergadering 14 april 2020
2	Wijkplatformvergadering 26 mei 2020
3	Wijkplatformvergadering 30 juni 2020
4	Commissie Stad & Ruimte 16-05-2019
5	commissie Stad & Ruimte 13-06-2019
6	Gemeenteraad 18-07-2019
7	Route door Overvecht in het kader van openbare ruimte

Tabel 6: overzicht observaties

Voor het vergelijkende onderzoek heb ik de aanpak in Rotterdam-Zuid gekozen. De reden hiervoor is dat er in Rotterdam-Zuid de eerste positieve effecten van de aanpak zichtbaar zijn. Bij deze vergelijking ben ik me ervan bewust geweest dat het schaalniveau in Rotterdam-Zuid aanzienlijk verschilt van die in Overvecht. Wat betreft het aantal inwoners heeft Rotterdam-Zuid ongeveer 6 keer zoveel inwoners. Hierdoor zijn er ook meer middelen beschikbaar voor de aanpak. De problematiek die in de gebieden speelt, is echter niet aanzienlijk verschillend. Er wordt door meerdere respondenten bevestigd dat de problematiek hetzelfde is.

Voor de interviews heb ik verschillende bewoners gesproken. Ook heb ik medewerkers gesproken die vanuit hun werk een bijdrage leveren aan Samen voor Overvecht. Bovendien heb ik voor de vergelijking met NPRZ interviews gehad. In onderstaande tabel staan de respondenten weergegeven. Voor alle interviews zijn de topiclijsten terug te vinden in de bijlage.

Respondent	Beschrijving
1	Bewoner tevens lid van het wijkplatform
2	Bewoner tevens voormalig lid van wijkraad
3	Bewoner
4	Bewoner
5	Bewoner
6	Bewoner
7	Vrijwilliger in Overvecht

8	Bewoner tevens lid van het wijkplatform
9	Wijkregisseur Overvecht vanuit de gemeente Utrecht
10	Bewonersverbinder Overvecht
11	Ambtenaar gemeente Utrecht, betrokken bij Regio Deal Overvecht op het gebied van onderwijs
12	Directeur NPRZ
13	VVD-raadslid Rotterdam

Tabel 7: overzicht respondenten

7.3 Kwaliteitscriteria

Zoals eerder is gebleken uit de vergelijking met Rotterdam-Zuid is Overvecht niet de enige wijk in Nederland die met zulke problematiek te maken heeft. Er zijn bovendien nog meer wijken te noemen die met deze problemen kampen. Hoewel elke wijk weer zijn eigen specifieke situatie en context heeft, bestaat er een grote kans dat maatregelen ook in andere wijken met soortgelijke problematiek enigszins dezelfde effecten hebben. Daarom kunnen we concluderen dat de resultaten van dit onderzoek te generaliseren zijn.

Om zeker te weten dat ik meet wat ik wil meten, heb ik de hoofdvraag vanuit verschillende perspectieven benaderd. Ik heb de vraag dus niet enkel beantwoord vanuit het perspectief van de bewoners en andere betrokkenen, maar heb ook een vergelijking gemaakt met Rotterdam-Zuid, heb een analyse op het beleid uitgevoerd en heb ik andere literatuur in het onderzoek betrokken. Deze verschillende bevindingen heb ik naast elkaar gelegd om tot een eindconclusie te komen. Hierdoor is de hoofdvraag in de breedte beantwoord. Daarmee heb ik de validiteit gewaarborgd.

Om de betrouwbaarheid in de gaten te houden, heb ik met verschillende actoren gesproken over de diverse onderwerpen. Zo heb ik bij de vergelijking van Rotterdam-Zuid naast het spreken van de programmadirecteur ook een raadslid gesproken. Hierdoor is het voor mij mogelijk om ook een kritische blik op het programma in mijn onderzoek mee te nemen. Ook bij de aanpak Samen voor Overvecht zelf heb ik zowel bewoners als medewerkers gesproken. De bewoners kennen de complexiteit van de problematiek, terwijl de medewerkers het motief van de gemeente beter kennen. Op die manier heb ik een totaal beeld proberen te creëren van de situatie. Bij het eerste interview heb ik ook andere voorbijgangers gesproken, waardoor ik ook de doorsnee Overvechter heb leren kennen.

Wat betreft de ethische kant van het onderzoek heb ik alle respondenten geïnformeerd over de inhoud van mijn onderzoek. Ook heb ik eerst toestemming van hen ontvangen om hun uitspraken te gebruiken in mijn onderzoek. Hiermee heb ik voldaan aan het concept 'informed consent'. Daarnaast heb ik de privacy van de respondenten zoveel mogelijk gewaarborgd.

8. Resultaten: interviews

In dit hoofdstuk zal ik de interviews naast elkaar leggen en per thema bespreken wat hieruit is gekomen. Ook zal ik bevindingen uit krantenartikelen en documenten hierbij betrekken. Gezamenlijk zou het een beeld moeten vormen van de publieke opinie. Ik zal het interview met de ambtenaar (r9) hier echter ook in meenemen. Om het overzichtelijk te bespreken, heb ik dit hoofdstuk onderverdeeld in 9 thema's: openbare ruimte en faciliteiten, wonen, veiligheid, werk en onderwijs, gezondheid, sociaal, communicatie en overige onderwerpen. Als laatste zal ik bespreken hoe de respondenten tegen de toekomst van Overvecht aankijken.

Het is belangrijk om hierbij te benoemen dat problemen zich niet tot één thema beperken. De problematiek in Overvecht is zo groot en complex dat dit niet strikt gescheiden kan worden. Dit benoemen respondenten ook (r8,9). Ambtenaar (r9): "Het moeilijke is dat een probleem op individueel niveau vaak samenhangt met problemen op een ander domein. Het gaat hier ook vaak om problemen die van generatie op generatie worden doorgegeven. Het is niet één specifieke groep, waarbij deze problemen spelen. Het gaat om mensen met verschillende etniciteiten en verschillende leeftijdsgroepen."

8.1 Openbare ruimte en faciliteiten

Het is goed om te beginnen bij de positieve punten die door de respondenten over Overvecht worden genoemd. Zoals in het context-hoofdstuk is besproken, zijn inwoners minder ontevreden over de openbare ruimte dan over andere onderwerpen (WistUdata⁷, 2019). Dit wordt bevestigd in de interviews. Diverse respondenten (r5,6,8) en het bewonersplatform (2019) vinden bijvoorbeeld dat het positief is dat er zoveel groen is. Dit wordt ook bevestigd in de wijkraadpleging over wonen in Overvecht (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018). Ook zijn de meeste van hen positief over andere faciliteiten in de wijk. Respondent 5 noemt de voetbalvelden, terwijl andere respondenten (r6,8) vertellen over de winkels en de goede bereikbaarheid van de wijk. Respondent 5 sluit af met: "Als ik hier als buitenstaander zou komen, ziet het er denk ik best uit als een leuke wijk."

De ambtenaar (r9) geeft echter aan dat de openbare ruimte niet optimaal is ingedeeld. Ze duidt op natuurlijke psychologische processen waarop kan worden ingezet, zoals het plaatsen van hekken rondom een park. Dat zou er namelijk voor zorgen dat mensen automatisch gaan nadenken over de regels die in het park gelden, zoals het weggooien van afval in een daarvoor bestemde afvalbak. Ook het bewonersplatform (2019) vindt dat er nog mogelijkheden zijn tot het verbeteren van de openbare ruimte, wat betreft het groen, de parken en de speelplekken. Het wijkplatform vindt ook dat er nog meer geprofiteerd kan worden van het groen in de wijk (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018). Uit observatie 7 is gebleken dat er nog verbeteringen mogelijk zijn in de openbare ruimte. Niet al het groen is goed onderhouden, er is vaker afval op straat te vinden, de openbare ruimte ziet er niet altijd aantrekkelijk uit en er zijn wegen met kuilen. Er wordt bovendien vaak gerecycled materiaal gebruikt in de wijk, zoals het terugleggen van dezelfde stoeptegels na aanpassingen aan het riool. Het is op zulke plekken belangrijk om deze projecten tegelijkertijd aan te pakken: op het moment dat het riool wordt vervangen wordt er vervolgens ook een nieuwe weg bovenop aangelegd. Speelplekken zijn op meerdere plekken terug te vinden, maar ontmoetingsplekken voor jongeren zijn gering.

8.2 Wonen

Respondent 8 geeft aan dat veel inwoners tevreden zijn over hun woningen. Ze geeft aan dat, hoewel sommige woningen achterstallig onderhoud hebben, veel woningen worden gerenoveerd. Inwoners zijn vaak tevreden over hun woning en wonen in grote, mooie appartementen. Deze informatie komt uit de wijkraadpleging over wonen (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018).

Toch komt er ook veel kritiek op het wonen in Overvecht. Deze kritiek is voornamelijk gericht op het aanbod en de mensen die daardoor naar de wijk getrokken worden. Inwoners van de wijk (r1,2,6,8), het bewonersplatform (2019; 2020) en het wijkplatform (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018) geven aan dat

de hoeveelheid sociale huurwoningen niet goed voor de wijk is. Respondent 8 benoemt het zelfs als de oorzaak van de achteruitgang van de wijk. De grote hoeveelheid sociale huurwoningen neemt problematiek met zich mee. “Veel mensen met een rugzakje of met een kleine portemonnee komen zich hierdoor in Overvecht herbergen” (r8). Ook respondenten 1, 2, 3 en het bewonersplatform (2019) bevestigen dat telkens zulke groepen zich in Overvecht vestigen. Respondent 6 voegt hieraan toe dat het ook voor een concentratie van migranten zorgt. Bovendien voelen AZC’ers zich thuis in de wijk en blijven hier dus (r6). Hetzelfde geldt voor mensen met een rugzakje die er bovenop komen. Zij zullen niet meer uit de wijk vertrekken, omdat het vertrouwd aanvoelt. “Hierdoor is het dweilen met de kraan open” (r8). Dit is dan ook de reden dat er vanuit de wijkraadpleging over wonen in Overvecht naar voren komt dat er een betere afstemming rondom speciale bewoners moet komen (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018).

De ambtenaar (r9) benoemt ook dat het niet enkel aan de hoeveelheid sociale huurwoningen ligt, maar ook aan het type flats. De flats zijn dusdanig ten opzichte van elkaar opgesteld dat er geen sociale controle mogelijk is. De grootste oorzaak aan het type flats is echter hoe de flat zelf is ingedeeld. Hierdoor missen er natuurlijke ontmoetingen (r9). Respondenten 6 en 9 zijn het erover eens dat je hierdoor vrijwel anoniem in zo’n flat kunt leven. Dit komt ook naar voren in een reportage van EenVandaag (Tukker, 2017). De ambtenaar legt uit dat inwoners hierdoor een minder gevoel van eigenaarschap en collectiviteit ervaren (r9). Ook bewonersverbinder (r10) ziet over het algemeen een verschil tussen buurten met veel flats en buurten met laagbouw. In de buurten met flats is er volgens hem minder sociale cohesie, terwijl in buurten met laagbouw er onderling leuker contact is (r10).

Respondent 8 begrijpt dat de stap naar het gemiddelde in Utrecht een grote stap zou zijn dus dat er misschien op een hoger percentage ingezet moet worden. Respondenten 1, 2 en het bewonersplatform (2019) zijn het er ook over eens dat het goed zou zijn om huizen op te knappen. Respondent 1 noemt dit ‘gentrificatie’: het opwaarderen van de wijk op sociaal, cultureel en economisch gebied, waardoor kapitaalkrachtige nieuwe bewoners worden aangetrokken. Dit wordt ook wel vermenging genoemd. Respondent 2 en het bewonersplatform (2020) vinden ook dat deze vermenging plaats moet vinden. Respondent 2 geeft als voorbeeld om bij het huren of kopen van een woning in Overvecht voorrang te geven aan mensen met een goede toekomst.

8.3 Veiligheid

Uit de statistieken blijkt dat het gevoel van veiligheid in Overvecht minder groot is dan in andere wijken (WijkWijzer, 2019). Dit is al eerder besproken in het context-hoofdstuk. In de gesprekken met de inwoners wordt bevestigd dat zij Overvecht ook niet ervaren als een veilige wijk. Hier worden verschillende oorzaken voor genoemd. Er komen diverse onderwerpen rondom criminaliteit aan bod: auto-inbraken, lachgas, overlast van jongeren, lastig gevallen worden, overvallen.

Respondenten 1 en 6 geven aan dat vrouwen ’s avonds niet meer over straat durven. Dit komt door de overlast van jongeren op straat. Vrouwen worden uitgefloten en er wordt expliciete taal gebruikt volgens respondent 6. Uit de statistieken over de bevolkingsamenstelling blijkt dat er minder vrouwen van tussen de 20 en 29 jaar in Overvecht wonen dan gemiddeld in Utrecht (WistUdata¹, 2020). De reden hiervoor zou deze onveiligheid kunnen zijn. Ook respondent 4 geeft aan dat hij liever niet meer ’s avonds laat de straat op gaat. Bovendien vertelt hij dat ze wel eens bij hem komen aanbellen in de avond. Hij verwacht dan niemand en durft de deur niet open te doen. Hierdoor heeft hij het vermoeden dat ze hem dan in zijn eigen huis willen overvallen. Respondenten 1 en 2 benadrukken de vele auto-inbraken die in Overvecht plaatsvinden. Ze pleiten daarom voor meer camera’s.

Meerdere respondenten noemen de grote hoeveelheid ondermijnende criminaliteit (r1,2,3,6,8). Het zijn nog jonge jongens die met een veel te luxe auto door de buurt rijden. Respondent 6 beweert dat dit komt doordat het veel te makkelijk is om via drugscriminaliteit aan geld te komen. Respondenten 1 en 2 noemen dit zelfs een parallelle samenleving. Respondent 8 geeft aan dat de oorzaak van de criminaliteit dieper ligt. Het houdt immers verband met de armoede in de wijk (r2,8). Daarnaast helpt de anonimiteit,

die de flats aan de inwoners bieden, niet mee (r5,9). De criminaliteit hangt dus ook samen met de (hoeveelheid) sociale huurwoningen.

Wat de oplossing is voor deze criminaliteit, weten de respondenten niet. Respondenten 1 en 2 pleiten voor meer politie op straat. Respondent 6 geeft echter aan dat meer politie zorgt voor een onveilig gevoel en een snellere escalatie van een conflict. Daarom pleit hij voor het tegenovergestelde. Hij is wel duidelijk voorstander van de aanpak van criminaliteit op een andere manier: het zou niet meer zo interessant moeten zijn om de drugswereld in te gaan. Op schriftelijke vragen over handhaving op asociaal gedrag (Gemeente Utrecht², 2020) antwoordt de gemeente dat handhavers een nog grotere bijdrage kunnen leveren in het aanpakken van asociaal gedrag. Niet alle vormen van asociaal gedrag vallen echter onder hun bevoegdheid, maar de veiligheidsbeleving kan ermee worden beïnvloed. Vanuit Samen voor Overvecht wordt er ingezet op drie dingen: extra inzet van jongerenwerk om jeugdoverlast en -criminaliteit te voorkomen, extra inzet van wijkboa's en extra gebiedsmanagement voor de aanpak van ondermijning (Gemeente Utrecht³, 2020).

8.4 Werk

Respondenten geven aan dat er veel inwoners van Overvecht in de bijstand of in armoede leven (r2,6,8). Dit bevestigt wederom de cijfers uit het context-hoofdstuk (Jellinek, 2016). De inwoners van Overvecht aan het werk krijgen wordt daarom gezien als een taak in de wijk. Werk zou hen immers uit de armoede kunnen helpen. Respondent 10 ziet werken als een van de kernproblemen in de wijk. Respondent 8 geeft daarom aan dat het goed is dat Werk & Inkomen van de gemeente Utrecht een eigen plek in de wijk heeft gekregen. Zowel de digitale weg als de fysieke weg naar het stadskantoor en dus naar uitkeringen of toeslagen is voor veel Overvechters namelijk te ver. Respondent 7 benadrukt dat het nut van werk voor veel inwoners met een migratieachtergrond moet worden aangetoond. De overheid moet hen niet verplichten om aan het werk te gaan, maar zou het belang van werk duidelijk moeten maken. Dit kan door de redenen voor werk op een andere manier te belichten: door te gaan werken kun je meer gaan investeren voor je gezin. Dit zou volgens respondent 7 een belangrijke drijfveer kunnen zijn voor deze groep om aan het werk te gaan.

Respondent 8 geeft ook aan dat de gemeente niet genoeg werk vrijmaakt voor Overvechters. Voor Samen voor Overvecht moeten regelmatig bureaus worden ingehuurd. Volgens respondent 8 komen deze vaak uit Rotterdam, terwijl er ook aanbieders in Overvecht zijn. Zij vindt dat er daarom een verandering moet worden gemaakt in de aanbestedingseisen van de gemeente. Ze zouden erop moeten focussen dat het gelijk werk oplevert voor de inwoners van Overvecht zelf. Ook bij de energietransitie naar aardgasvrij wonen is dit volgens respondent 8 het geval. Samen voor Overvecht presenteert deze maatregel alsof er werk voor Overvechters vrijkomt. Volgens respondent 8 is dit echter niet het geval, omdat de installateurs hun eigen personeel opleiden.

Bovendien is er veel jeugdwerkloosheid. Respondent 6 vraagt zich tijdens ons gesprek af of jongeren niks beters te doen hebben dan om 10 uur 's ochtends op een pleintje rondhangen. Dat betekent dus dat ze geen werk of school hebben om naartoe te gaan. Ook respondenten 7 en 8 bevestigen dat er weinig stageplekken of banen voor jongeren zijn. Zo zegt respondent 8 dat het project bouw=wouw wel stageplekken heeft opgeleverd, maar dat deze jongeren daarna alsnog zonder baan bleven zitten. Dan levert het ook niet veel op volgens respondent 8. Respondent 7 geeft aan dat hij langzaam verbetering ziet komen in het krijgen van een stageplek. Hier moeten we echter geduld voor hebben, zegt hij.

Respondent 6 vertelt dat de jongeren vaak in de slachtofferrol schieten. De wijk zou het op hen gemunt hebben. Hier gaan zij zich vervolgens ook naar gedragen. Het gebrek aan banen voor jongeren kan ertoe leiden dat jongeren de criminaliteit ingaan. Respondent 6: "Er is een soort van vicieuze cirkel tussen werkloosheid en veiligheid. Ik vergelijk het altijd met baby's. Een baby wil niet aan de borst, maar wel aan de fles. Bij de borst moet je namelijk moeite doen om te zuigen en uit een fles komt er gelijk melk. Hetzelfde geldt voor deze problematiek. De babyfles is veel te makkelijk."

8.5 Onderwijs

Bovenstaand zijn al problemen rondom stageplekken besproken bij jongeren. Ook voor jongere kinderen gaat het onderwijs niet altijd even makkelijk. Respondent 7 vertelt dat niet alle kinderen alles op school meekrijgen en ze ook niet allemaal thuis begeleiding krijgen. Daarom organiseert zijn stichting huiswerkbegeleiding. Hier wordt ook aandacht besteed aan beroepskeuze, omdat hier ook niet altijd oog voor is in de eigen omgeving. Dit sluit aan bij opmerkingen van Marco Pastors (r12). De (Nederlandse) ontwikkeling van kinderen uit minder bedeelde wijken staat na school vaak stil. Volgens hem komt dit vaak, doordat er thuis een andere taal wordt gesproken en andere tv-zenders worden gekeken. Dit is de reden waarom kinderen in Rotterdam-Zuid 10 uur extra per week naar school gaan. Vanuit de Regio Deal Overvecht wordt er extra ingezet op onderwijs (Gemeente Utrecht⁴, 2020; Gemeente Utrecht⁵, 2020; r11). Respondent 11 vertelt dat er vaak al extra inzet is op Overvecht vanuit reguliere programma's. Een voorbeeld hiervan is het programma om taalachterstanden bij kinderen tegen te gaan. Aangezien er meer kinderen in Overvecht het risico lopen op een taalachterstand, gaat er vanuit dit programma al meer geld naar Overvechtse kinderen. Respondent 11 vertelt dat de gemeente Utrecht, in het kader van het opstellen van de Regio Deal, op werkbezoek is geweest in Rotterdam-Zuid. Hierbij is er geleerd van hun loopbaanbeleid, maar ook van de eerder genoemde leertijduitbreiding. Volgens respondent 11 vinden zij dit 'een heel mooi idee, maar krijgen ze dit in Utrecht niet voor elkaar, omdat het te erg tijd- en kostenintensief is'. Daarom wordt er extra ingezet op het al bestaande en succesvolle concept 'de Brede School Academie'.

8.6 Gezondheid

Er wordt ook door respondenten 8 en 9 genoemd dat slechte gezondheid onderdeel van de problematiek is. Respondent 9 omschrijft dit als 'verminderde veerkracht'. Mensen kunnen door een combinatie van sociale factoren minder tegenslagen of stress aan. Het is daarom belangrijk dat de aanpak ervoor zorgt dat mensen weer meer veerkracht krijgen. Respondent 9: "Tegenslag hebben we allemaal dus mensen moeten daar weerbaar voor worden." Respondent 8 vertelt dat de sociale situatie van mensen met een migratieachtergrond ook tot gezondheidsklachten kunnen leiden: "Mensen met een migratieachtergrond zijn soms negatief over gezondheid. Ze hebben ook nog andere problemen. Ze leven tussen twee culturen in en voelen zich in beide culturen niet helemaal thuis. Dit leidt tot klachten, zoals hoofdpijn." Ook de aanpak van eenzaamheid sluit hierbij aan. Dit is ook een van de onderwerpen waarmee het bewonersplatform zich bezig houdt (Bewonersplatform, 2019). Ook de aanpak van armoede staat hoog in het vaandel bij wijk- en bewonersplatform (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018; Bewonersplatform, 2019; Bewonersplatform, 2020).

8.7 Sociaal

Op het sociale vlak zijn er veel activiteiten. Respondent 8 vertelt dat hij hier erg tevreden over is, net zoals vele andere wijkbewoners (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018). Hij is bijvoorbeeld enthousiast over het mama-café. Ook respondent 7 zegt dat er veel sociale activiteiten zijn in buurthuizen, waar tegelijkertijd ook ondersteuning wordt geboden. Hij geeft echter aan dat er meer geïnitieerd kan worden en dat daarvoor meer flexibiliteit nodig is. Volgens het wijkplatform mogen activiteiten in buurthuizen ook beter gepromoot worden (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018). Het bewonersplatform (2019) voegt hieraan toe dat het aanbod van activiteiten en ontmoeting belangrijk is.

Meerdere respondenten geven echter aan dat de verschillende bevolkingsgroepen langs elkaar leven (r1,2). Dit leidt ook tot irritaties ten opzichte van andere bevolkingsgroepen (r1,2,5). Respondent 6 geeft aan dat hij de splitsing slechts ziet tussen de allochtone en autochtone bevolking. Bij een conflict tussen een allochtoon en autochtoon escaleert het veel sneller. Volgens respondent 7 kijkt iedereen te erg vanuit zijn eigen bril: "We moeten allemaal niet zeuren en gewoon aanpassen. We moeten water bij de thee doen. Dit komt dus echt van beide kanten."

Volgens respondent 6 is er nog een ander aspect dat meespeelt: de taal. Door de concentratie van migranten en de hechtheid binnen hun eigen groep is er geen stimulans om Nederlands te leren. Respondent 7 ziet dit ook in. Daarom ziet hij de oplossing hiervan in het benadrukken waarom de Nederlandse taal ook voor bijvoorbeeld moeder met een migratieachtergrond belangrijk is. Met zijn stichting benadrukt hij dat het belangrijk is voor de onderwijs carrière van hun kinderen. Op die manier participeren vrouwen aan zijn cursus.

8.8 Overig: verkeer, prostitutie, coffeeshop en aardgasvrij wonen

Onder dit kopje zal ik onderwerpen bespreken die door meerdere respondenten werden aangehaald zonder dat ik hiernaar heb gevraagd. Hieruit blijkt dat deze onderwerpen onder inwoners spelen.

Naast veiligheid die verband houdt met criminaliteit en overlast, wordt er ook gesproken over verkeersveiligheid. Respondenten 2 en 6 verbazen zich over hoe asociaal en hard wordt gereden in de wijk. Volgens respondent 6 is dit misschien wel een van de belangrijkste ergernissen in de buurt. Dit wordt bevestigd in de wijkplatformvergadering (O1). Ook de ambtenaar (r9) houdt zich bezig met deze verkeersveiligheid. Zij legt uit dat deze onveilige situaties zijn ontstaan door het ontwerp van de wijk. Het is immers ontworpen voor auto's, terwijl er nu ook veel fietsers zich door de wijk bewegen. Dit wordt op dezelfde manier omschreven in de wijkplatformvergadering (O1). Volgens het bewonersplatform is het daarom belangrijk om de snelheid te verminderen naar 30 km/u en veilige oversteekplekken aan te leggen (Bewonersplatform 2019; 2020). Bovendien kaart respondent 8 aan dat de Noordelijke Randweg Utrecht (NRU) een belangrijk onderwerp is voor Overvecht. Afhankelijk van de uiteindelijke beslissing van de gemeente over het deel in Overvecht, kan het veel overlast gaan geven aan de inwoners. Het bewonersplatform (2019; 2020) houdt dit onderwerp daarom ook nauw in de gaten.

Op de energietransitie wat betreft aardgasvrij wonen komt veel reactie tijdens de gesprekken (r2,5,6,8). Respondent 6 vindt het een prima initiatief, maar denkt dat er betere manieren zijn om duurzaamheid in de wijk te promoten. Ook het bewonersplatform vindt dat er kansen benut kunnen worden, in zowel Overvecht-Noord als Overvecht-Zuid (Bewonersplatform, 2020). De andere respondenten zijn minder positief. Respondent 2 geeft aan dat inwoners van Overvecht zelf niks met milieu en klimaat hebben. Zo'n onderwerp staat namelijk ver van hen af, maar aangezien ze democraten zijn, accepteren ze zulke dingen. Er heerst echter onbegrip bij respondent 2 en 8 over de keuze van de wijk. Respondent 2: "In Overvecht zijn al genoeg problemen en door die gastransitie hebben we er nog eentje bij." Juist de mensen in Overvecht hebben de minste buffer (r2). Ook respondent 8 snapt het niet. Bij technische projecten is het eerste project altijd het duurste vanwege kinderziektes die nog opgelost moeten worden. De wethouder verzekert hen dat het betaalbaar zal blijven, maar ook daar heeft respondent 8 haar twijfels over: "Wat is betaalbaar? Daar zijn hele andere meningen over." De voorwaarde dat het daadwerkelijk betaalbaar moet blijven voor de bewoners wordt gedeeld door het bewonersplatform (2020). Bovendien is de communicatie vanaf het begin slecht geweest volgens respondent 2. Respondent 5 sluit zich hierbij aan. Hij vertelt dat hij er al een tijd niks meer over heeft gehoord en niet begrijpt hoe het nu allemaal zit.

Er bestaan nog twee andere kwesties waarbij er onbegrip heerst wat betreft de keuze in wijk. Dit betreft het openen van een coffeeshop en prostitutiezone (Het Nieuwe Zandpad). Respondent 1 geeft aan dat dit de situatie niet vooruit helpt in de wijk. De reden, waarom de vorige prostitutiezone is gesloten, is bovendien nog niet opgelost, namelijk mensenhandel en mishandeling. Dit probleem zal volgens respondent 1 dus ook terugkeren. Ook respondent 5 geeft aan dat hij in principe niet tegen een coffeeshop is, maar dat het wel verkeerde mensen met zich meebrengt. Daarnaast vraagt respondent 1 zich af of de gemeente wel van tevoren heeft gekeken of er behoefte is aan dit soort faciliteiten. Het bewonersplatform (2019) benadrukt in haar jaarverslag dat ook zij zich zullen verzetten tegen de prostitutiezone. Onderzoek van de Utrechtse Rekenkamer concludeert dat raadsbesluiten soms strijdig zijn met ambities op het gebied van veiligheid in Overvecht. Als voorbeelden hiervan worden het plaatsen van een coffeeshop en de komst van het Nieuwe Zandpad genoemd.

8.9 Communicatie

Onder communicatie wordt de communicatie vanuit de gemeente richting de inwoners van Overvecht bedoeld, maar ook de mogelijkheid tot communicatie vanuit de inwoners naar de gemeente. Dit betekent dus dat de inwoners inspraak zouden moeten kunnen hebben. Allereerst zal ik kort bespreken hoe het beeld van de respondenten over de overheid is.

Uit het gesprek met respondenten 1, 2, 3 en 5 komt naar voren dat er weinig vertrouwen is in de overheid. Bij respondent 3 blijkt uit ons gesprek dat hij weinig vertrouwen heeft in het ingrijpen van de gemeente in de wijk. Respondent 5 bevestigt dit beeld. Hij zegt dat hij al 20 jaar in de wijk woont, maar dat de gemeente de daadwerkelijke problemen niet ziet. Respondenten 1 en 2 leggen mij uit dat dit het overheersende denkbeeld in Overvecht is. Er is behoorlijk veel argwaan ten opzichte van de overheid. Dit blijkt ook uit een artikel van RTV (Tasseron, 2020). Burgers geven in dit artikel aan dat er weinig vertrouwen is dat de gemeente iets doet met overlastmeldingen. “Bewoners zeggen dat veel mensen niet meer de moeite doen om overlast of vandalisme te melden [...] Ik kan wel blijven melden. Ze hangen hier elke avond. Dat weten ze toch?” Respondent 7 vult hierop aan dat er ook weinig vertrouwen is vanuit jongeren ten opzichte van de politie. Op het moment dat je hen vraagt waarom zij de politie niet vertrouwen, blijkt echter dat zij deze mening baseren op filmpjes uit de Verenigde Staten. Volgens bewonersverbinder (r10) dragen de wijkambassadeurs er onbewust aan bij om het vertrouwen weer te verhogen. Zij kunnen immers laten zien wat de gemeente allemaal doet en daardoor worden ook goede dingen getoond. In de beantwoording van de schriftelijke vragen (Gemeente Utrecht³, 2020) wordt er gezegd dat elke wijk mensen met meer of minder vertrouwen in de overheid heeft. Ze zetten er echter op in door het bewonersperspectief centraal te zetten, bewoners uit te nodigen om te denken en doen, de wijkambassadeurs in te zetten en bewoners te informeren over de voortgang van de wijkaanpak.

Ondanks dit beeld probeert de gemeente op veel manieren naar de inwoners te communiceren (r9). Door respondenten 1, 3 en 5 wordt echter aangegeven dat deze informatiestroom te veel is. Ook het bewonersplatform (2020) en wijkplatform (Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018) roepen op voor een betere informatievoorziening. Bovendien is het niet altijd inzichtelijk wat de overheid precies doet en waar het geld heengaat (respondent 7; Labyrinth Onderzoek & Advies, 2018; Bewonersplatform 2020). Respondent 8 en het bewonersplatform (2020) geven aan dat er ingezet moet worden op een outreachende aanpak. Dit houdt in dat de gemeente naar de inwoners toe gaat door bijvoorbeeld bij buurthuizen langs te komen of een informatiekraam in het winkelcentrum te plaatsen. Op dit moment gaat de gemeente daar veel te makkelijk mee om volgens respondent 8. Het digitaal bereik van mensen in Overvecht is het laagste (r8). Maar liefst 7% (t.o.v. 2% in heel Utrecht) maakt nooit gebruik van het internet (WistUdata¹², 2019). Daarom is het dus belangrijk om hen op een andere manier te bereiken. De ontevredenheid op dit onderwerp werd gevoed toen participatie over het Groen Lint mogelijk was door middel van Minecraft, ondanks het gelimiteerde digitale bereik (r1).

Onder andere de digitale aanpak heeft volgens respondent 7 ook gevolgen voor de participatie van burgers. Volgens hem zijn er genoeg burgers met goede ideeën, maar is het te lastig voor mensen uit Overvecht om dit idee uit te voeren. Dit soort initiatieven kosten vaak weinig geld voor de gemeente en leveren veel op. Door de hoeveelheid formulieren die ingevuld moeten worden of de informatie die slechts online te vinden is, raken ideeën verloren. De bewonersverbinder (r10) bevestigt dat de weg naar de gemeente of andere instanties soms ver is. Hier kan een wijkambassadeur ook een tussenrol inspeken. Respondent 8 vraagt zich echter af of initiatieven in Overvecht daadwerkelijk op grotere schaal zouden gebeuren. Ze geeft aan dat mensen de dag proberen door te komen en hierdoor niet eraan toekomen om zich ook voor een groter belang in te zetten. Vanuit Samen voor Overvecht worden bewoners gemotiveerd om initiatieven op te starten door het beschikbaar stellen van budget, via opdrachten van JOU en Dock, het waarderen van initiatiefnemers, het bekend maken van initiatieven om aan te sluiten, het faciliteren van huisvesting en coaching en dergelijke aan te bieden (Gemeente Utrecht³, 2020).

De gemeente zet in op een positieve benadering van de wijk. Zo willen zij denken vanuit kansen in plaats van belemmeringen (r10). Respondent 10 geeft aan dat wijkambassadeurs balen van het imago dat de wijk heeft. Er is bijvoorbeeld door media soms meer oog voor negatieve aspecten dan de positieve aspecten (r10). Er is echter ook een keerzijde aan het tonen van positieve aspecten. Als problemen niet worden opgelost, maar positieve verhalen worden verteld, kan het voelen alsof hun problemen niet worden erkend (r8,10).

Ook respondent 6 geeft aan dat de mogelijkheid om inspraak te hebben lastig is. De ambtenaar (r9) noemt echter veel verschillende middelen die zij inzetten: “We proberen mensen op verschillende manieren te betrekken: flyers, WhatsApp, tamtam, brieven, wijkmedia (zoals het Dreefnieuws), sociale media, marktkraam, wijkplatform”. Volgens haar levert dit een diversiteit aan participerende inwoners op. Bij de wijkcoalitie zijn het voornamelijk de bekende wijkbewoners, maar op een lager niveau bij de kansencoalities zijn het weer heel andere mensen. Volgens bewonersverbinder (r10) zorgen de wijkambassadeurs voor een nieuwe groep participerende bewoners. De gemeente probeert de participerende groep zo groot mogelijk te houden door initiatieven te ondersteunen, projectafspraken te maken over participatie en participerende bewoners in het zonnetje te zetten (Gemeente Utrecht³, 2020).

Bovendien is er veel kritiek vanuit respondenten 1, 2 en 8 op de manier waarop inspraak plaatsvindt. Binnen de wijkcoalitie zit een groot aantal stakeholders. De bewoners werden hier echter niet bij betrokken. Pas door een opmerking van een professional mag er nu toch één iemand van het wijkplatform en één iemand van het bewonersplatform plaatsnemen. Dit vertelt respondent 8. Volgens hem is dit echter een te laag aantal. Leden van het wijkplatform voelen zich niet genoeg gehoord, wat deels komt door eerdere gebeurtenissen en ervaringen. Respondent 8 zegt dat de gemeente slechts sporadisch luistert naar de adviezen en dat ze vooral hun eigen successen proberen te etaleren. Ook het bewonersplatform roept de gemeente op om bewoners beter te betrekken en om open te staan voor inbreng en kritiek (Bewonersplatform, 2020). Door het afschaffen van de wijkraad zijn de formele bevoegdheden van de inspraak weggehaald. Door de vermindering van de structurele aanpak is ook het gevoel van inspraak lager (r2). Respondent 1 geeft aan dat de wijkraad een verbindende en laagdrempelige manier was om inwoners hun mening te laten geven. Het functioneerde goed in Overvecht (r1,2,8). Respondent 2 stelt dat met de afschaffing van de wijkraad de burgerparticipatie de nek om is gedraaid.

8.10 Toekomst

Aan de respondenten is gevraagd hoe zij tegen de toekomst van Overvecht aankijken. Ondanks de vele problemen die zij aan bod weten te brengen, zien een aantal respondenten de toekomst positief in (r5,6,8). Dit is echter niet zonder voorwaarden. Respondent 6 ziet de toekomst positief in, omdat hij erop hoopt dat de huizenprijzen zullen stijgen, waardoor er jonge Nederlandse gezinnen in Overvecht zullen vestigen. De concentratie van migranten verdunnen is voor hem dus de voorwaarde. Daarnaast vindt hij dat er meer gehandhaafd moet worden op jongeren en drugs. Ook respondent 8 ziet de toekomst positief tegemoet. Hij vindt dat de ambities van de huidige aanpak kloppen, maar dat de tijd en het geld dat ervoor wordt uitgetrokken tekortschiet. Hierdoor ziet ze mogelijkheden tot verbetering, maar hij blijft kritisch. Als voorzitter van het wijkplatform geeft ze aan dat ze altijd zorgvuldig de vinger aan de pols zullen houden. Voor hem is de verbinding met De Werkplaats een voorwaarde. Ook de ambtenaar (r9) ziet Samen voor Overvecht als een goede basis voor de aanpak. Wel beseft hij zich dat het belangrijk is dat het gericht is op de lange termijn, dat er continuïteit is, dat er wordt uitgegaan van kansen en dat dezelfde partners betrokken zijn. Het zal volgens hem moeten gaan om een 20 jaar lange investering, waarbij door de tijd heen geschakeld moet worden in accenten.

Respondenten 1 en 2 zijn echter niet zo positief ingesteld. Zij geloven dat de problematiek binnen een aantal jaar zal gaan ontploffen. Ze denken dat de onopgeloste problemen zullen leiden tot rellen en daardoor tot een vorm van apartheid. “Er ontstaan verschillende kloven: digitale kloof, overheid-

burgerkloof, moslim-christenkloof. Er zal dus een hele grote, sociale kloof zijn. Men noemt het ook polarisatie" (r1).

9. Resultaten: Public Impact Fundamentals Framework

In onderstaand hoofdstuk wordt per onderdeel besproken in hoeverre het plan 'Samen voor Overvecht' voldoet aan de criteria voor succesvol beleid. Dit wordt aan de hand van de vragen gedaan die door het Centre for Public Impact besproken zijn. Deze zijn besproken in hoofdstuk 5. Een uitwerking van onderstaande beoordeling is terug te vinden in bijlage 2.

9.1 Legitimiteit

9.1.1 Publiek vertrouwen

Uit interviews blijkt dat het publieke vertrouwen niet zo hoog is. In het vorige hoofdstuk is dit al besproken onder het kopje 'communicatie'. Er is gebleken dat het vertrouwen in de overheid en hun optreden niet groot is. Respondent 12 beschreef de verandering voor bewoners als volgt: "burgers zijn zelf ook niet snel positief over een verandering. Ze weten immers niet hoe het eerst was. Daarnaast is een bewoner niet positief als er iets voor de buurvrouw verandert en niet voor zichzelf. Dit kan dus ook meespelen in het publieke vertrouwen."

De eerste vraag die beantwoord moet worden is of het publiek het algemene doel ondersteunt. Dit wordt door alle respondenten ondersteunt. Ze zijn het erover eens dat Overvecht op bepaalde vlakken achterstaat ten opzichte van andere wijken en daarom extra aandacht verdient (r1,2,3,5,6,7,8,9,10). Over de reden waarom Overvecht achterstaat en welke veranderingen nodig zijn om weer bij te benen, wordt echter verschillend gedacht per respondent. Een aantal respondenten zijn ook betrokken (geweest) in de wijk door middel van inspraakfuncties (r,1,2,8). In deze functies hebben zij zich ook ingezet voor de verbetering van de wijk. Ik zal dit onderdeel als 'sterk' beoordelen, omdat iedereen het eens is met extra inzet voor Overvecht.

De tweede vraag gaat over of ze ook vertrouwen hebben in de instituties die verantwoordelijk zijn voor de resultaten. Daar zit het knelpunt rondom publiek vertrouwen. Zoals eerder genoemd, is het vertrouwen in de overheid bij Overvechters in het algemeen laag. Daarnaast blijkt ook uit gesprekken dat er weinig vertrouwen is bij de respondenten in de gemeente (r1,2,3,4). Er worden opmerkingen met verwijten gemaakt dat de overheid niks doet of slechts het verkeerde doet (r1,2,3). Dit komt ook naar voren in een artikel van RTV (Tasseron, 2020). Bovendien wordt er door respondenten (r1,8) genoemd dat er organisaties van buiten Utrecht worden ingehuurd door de gemeente om projecten te leiden in Overvecht. Deze respondenten hebben weinig vertrouwen in deze organisaties, omdat zij niet geloven dat zij de situatie in Overvecht goed genoeg kennen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het Groene Lint, waarbij er wordt ingezet op digitale participatie, terwijl bewoners van Overvecht juist een laag digitaal bereik hebben (r1). Dit onderdeel beoordeel ik met 'zwak', omdat is gebleken dat er weinig vertrouwen is in de overheid in zijn algemeenheid, in de gemeente en in uitvoerende organisaties.

De derde vraag is of ze vertrouwen hebben in de huidige aanpak. Het antwoord op deze vraag verschilt. Dit is ook deels in het vorige hoofdstuk besproken onder het kopje 'toekomst'. Respondent 8 geeft aan dat zij achter de ambities staan die geformuleerd zijn in Samen voor Overvecht, maar twijfelt over de aanpak wat betreft de tijd en het geld dat wordt ingezet. Ook stelt zij, net als respondent 6, bepaalde voorwaarden voordat Overvecht écht kan verbeteren. Respondenten 1 en 2 zien de toekomst van Overvecht een stuk minder rooskleurig tegemoet. Zij staan niet volledig achter de huidige aanpak en hebben op verschillende aspecten kritiek. Dit onderdeel beoordeel ik met 'middelmattig', omdat er respondenten zijn die de ambities ondersteunen, maar er ook respondenten zijn die deze in twijfel trekken. De respondenten die de ambities ondersteunen, twijfelen alsnog aan bepaalde aspecten van de aanpak.

Gemiddeld komt het publieke vertrouwen uit op de beoordeling 'middelmattig'.

9.1.2 Betrokkenheid stakeholders

Bij het opstellen van Samen voor Overvecht zijn veel verschillende gesprekken gevoerd, vertelt de ambtenaar (r9) mij. De mensen, die gesproken zijn, variëren van docenten tot voetbalcoaches. Hiermee is opgehaald wat er in de wijk speelt en waar behoefte aan is (r9). Voor het overzien van de aanpak is bovendien de wijkcoalitie opgesteld waarin verschillende actoren zitting nemen (r9). De betrokkenheid van stakeholders lijkt dus groot. Uit gesprekken met respondenten komt echter naar voren dat de inwoners niet optimaal betrokken worden, terwijl zij ook als belangrijke stakeholder gezien worden. Ook uit de debatten in de gemeenteraad blijkt dat politieke partijen dit belangrijk vinden (O4,5). Eerst mochten zij niet deelnemen aan de wijkcoalitie, daarna slechts met een of twee man, wat volgens respondent 8 niet voldoende is. Ook werd het wijkplatform te laat geïnformeerd over het nieuwe beleid, waardoor ze geen aanpassingen meer konden doen. Daarom zegt respondent 8 dat er slechts sporadisch naar hen geluisterd wordt.

De eerste vraag die beantwoord moet worden gaat over of de stakeholders het initiatief ondersteunen. Er zijn verschillende organisaties actief binnen het programma Samen voor Overvecht. Zij hebben symbolisch het ambtiedocument ondertekend (O5). Hoewel ik hier niet volledig zicht op heb door de focus van mijn onderzoek, lijkt het alsof stakeholders de aanpak steunen. Dit onderdeel beoordeel ik daarom met 'goed'. Ten tweede is het de vraag of zij ook betrokken zijn geweest bij het ontwikkelen en implementeren van het beleid. Uit de verhalen van de ambtenaar (r9) valt op te merken dat dit gedaan is. Er is breed opgehaald wat er speelt, dus ook bij stakeholders. Door middel van de wijkcoalitie hebben zij dus ook invloed op het implementeren van de diverse initiatieven. Een samenwerking met stakeholders is immers essentieel voor de aanpak van Samen voor Overvecht. Dit onderdeel beoordeel ik daarom met 'sterk'.

Gemiddeld genomen komt het onderdeel over de betrokkenheid van stakeholders hiermee uit op de beoordeling 'goed'.

9.1.3 Politieke betrokkenheid

Dat er een aparte aanpak nodig is voor Overvecht wordt breed gedeeld (r1,2,3,5,6,7,8,9,10). Het wordt ook als een politieke prioriteit aangeduid door het te noemen in het coalitieakkoord (Coalitie Groenlinks, D66 & ChristenUnie, 2018). Ook de politieke partijen in de gemeenteraad steunen extra maatregelen voor Overvecht. Binnen de gemeenteraad hebben er echter nog bepaalde onderwerpen ter discussie gestaan (O4,5,6).

De eerste vraag over of het een politieke prioriteit is, is hiermee beantwoord. Door het plaatsen van extra aandacht voor Overvecht in het coalitieakkoord is dit onderwerp gemarkeerd als een politieke prioriteit door het college van B&W (Coalitie Groenlinks, D66 & ChristenUnie, 2018). Ook wordt bij de gemeenteraadsfracties ondersteund dat Overvecht extra aandacht nodig heeft (O4,5,6). Dit wordt door veel partijen in het debat over het ambtiedocument genoemd (O4,5,6). Dit onderdeel beoordeel ik als 'sterk', aangezien zowel het college van B&W als de gemeenteraad voorstanders zijn van extra inzet voor Overvecht.

De tweede vraag gaat over of verschillende partijen het initiatief ook steunen. Hoewel de partijen tevreden zijn met de extra inzet, bestaat er onenigheid over de manier waarop deze extra inzet vorm zou moeten krijgen. De meeste partijen sluiten zich aan bij de ambities die worden genoemd in het ambtiedocument, maar missen nog bepaalde aspecten die volgens hen nog aangevuld moeten worden (O4,5,6). Ook wordt er technisch commentaar geleverd, bijvoorbeeld over dat er geen doelen of streefwaarden worden genoemd in het document (O4,5). Ook na de eerste aanpassingen van het document, blijven er bepaalde twijfels bestaan bij sommige politieke partijen (O5,6). Het initiatief wordt dus slechts deels gesteund. Daarom beoordeel ik dit onderdeel als 'middelmattig'.

De derde vraag onderzoekt op welke onderwerpen er tegenstand ontstaat. Vanuit de gemeenteraad is door veel partijen kritiek geleverd op het ontbreken van een financiële toelichting (O4). Daarnaast vinden meerdere partijen dat het ambtiedocument niet concreet genoeg zou zijn, dat er opgelet moet worden

met het plaatsen van bepaalde risicovolle voorzieningen in de al kwetsbare wijk en dat het voortbouwen op De Versnelling en zijn initiatieven niet duidelijk genoeg naar voren komt (O4,5). Ook is er door partijen commentaar op het gebrek van doelen of indicatoren. Aan sommige oproepen wordt gehoor gegeven door de wethouder (O5). Zo worden er toelichtingen op de financiën en op het voortbouwen van De Versnelling toegevoegd. Tevens wordt er beloofd dat er in het najaar een actieprogramma zal worden opgesteld met een concrete toelichting op plannen (O5,6). Hierin zullen ook indicatoren worden opgenomen. Hoewel dit een deel van de kritiek wegneemt, blijven bepaalde twijfels bestaan. Tijdens de besluitvorming in de gemeenteraad wordt er door meerdere partijen gezegd dat zij kritisch blijven toekijken wat er gebeurd en daarop willen blijven bijsturen. Ook zullen zij het actieprogramma in het najaar afwachten (O6). Aan dit onderdeel is niet eenzelfde beoordeling te koppelen als bij andere onderdelen.

Gemiddeld genomen wordt de politieke betrokkenheid als 'goed' beoordeeld.

9.2 Beleid

9.2.1 Duidelijke doelen

Bij Samen voor Overvecht worden er geen duidelijke doelen gesteld. De documenten staan vol met ambities, maar deze worden niet als doel geformuleerd en er worden geen streefwaarden aan de ambities gekoppeld (Gemeente Utrecht², 2019; Gemeente Utrecht³, 2019). Het programma bestaat uit twee programma brede ambities en vijf centrale ambities, die ook uit meerdere onderwerpen bestaan (Gemeente Utrecht², 2019). Een eenduidig en concreet doel voor de gehele aanpak ontbreekt. In de beantwoording van de schriftelijke vragen (Gemeente Utrecht³, 2020) wordt genoemd dat 'er met Samen voor Overvecht wordt gewerkt aan een wijk waar bewoners prettig samenleven, waar de veerkracht van bewoners wordt versterkt en iedereen mee kan doen. Een wijk die ook aantrekkelijk is voor nieuwe bewoners bezoekers, investeerders en ondernemers. Om dit te bereiken zijn er vijf ambities en tien kansen geformuleerd.' Hier wordt aan toegevoegd dat het slechts sturen op meetbare doelen tekort zou schieten en dat er daarom gebruik wordt gemaakt van het Utrechtse sturingsmodel 'Volgen, Spiegelen en Leren'. Slechts sturen op meetbare doelen zou inderdaad tekortschieten, want het is goed om duiding te geven aan cijfers met ervaringen en verhalen. Dit sluit naar mijn idee echter niet uit dat er toch doelen gesteld moeten worden om op die manier richting te kunnen geven. De ambtenaar (r9) zegt dat het doel kort gezegd is dat de wijk 'minder anders' moet worden. Dit is een voorbeeld van een te breed geformuleerd doel, waardoor het onduidelijk is wanneer het doel bereikt is. Er worden bovendien geen termijnen gesteld waarbinnen de doelen bereikt moeten worden. De ambitie om een daling te hebben in het aantal sociale huurwoningen heeft weliswaar een termijn (Gemeente Utrecht², 2019). Binnen 15 tot 20 jaar zou er een daling moeten plaatsvinden. De termijn is echter breed opgesteld en het doel is vaag. De grootte van deze daling is immers niet gespecificeerd. Deze onduidelijke doelen zorgen ervoor dat er geen duidelijke grenzen aan het programma zitten, wat volgens het Centre for Public Impact (2016) juist positief zou zijn aan het stellen van doelen. Doelen geven immers duidelijkheid. Deze duidelijkheid ontbreekt binnen het plan 'Samen voor Overvecht'.

De vraag of er specifieke doelen zijn gesteld, is bovenstaand beantwoord. Er zijn voornamelijk veel ambities opgesteld, die niet als duidelijk doel geformuleerd zijn. Bovendien wordt er vaak geen termijn aan gekoppeld om deze doelen te behalen (Gemeente Utrecht², 2019; Gemeente Utrecht³, 2019). Er wordt in het actieprogramma zelfs expliciet genoemd dat ze ervoor gekozen hebben om geen streefwaarden voor de ambities te benoemen. Ze willen immers volgen of ze de goede kant op bewegen en sturen waar nodig is (Gemeente Utrecht³, 2019). Zonder doel is het echter lastig om te bepalen of we de goede richting opgaan. Ik beoordeel dit onderdeel met 'zwak', aangezien er geen duidelijke doelen gesteld zijn.

De tweede vraag is of de doelen wel op een dusdanige manier worden gesteld dat het ook de problemen oplost. Hierbij zullen wij kijken of de genoemde ambities aansluiten op de problemen, aangezien er geen

duidelijke doelen vast te stellen zijn. Hier zijn verschillende meningen over. Respondent 8 is van mening dat de ambities die de gemeente op heeft gesteld de juiste zijn. Uit het verhaal van de ambtenaar (r9) valt ook te halen dat ze veel inwoners hebben betrokken bij het opstellen van het beleid. Hieruit zou kunnen blijken dat inwoners van mening zijn dat de wijk kan verbeteren door de huidige ambities. De gestelde ambities zullen ook vanuit de literatuur gezien wijkverbetering bewerkstelligen. Ik beoordeel dit onderdeel met 'middelmatic', aangezien de ambities aansluiten bij het probleem dat opgelost moet worden, maar deze niet als doel zijn geformuleerd.

Gemiddeld genomen wordt 'duidelijke doelen' als 'zwak' beoordeeld.

9.2.2 Bewijs

Uit de documenten en uit het gesprek met de ambtenaar (r9) blijkt dat er rekening is gehouden met ervaringen uit het verleden. Er wordt specifiek verwezen naar de Vogelaarwijken en De Versnelling. Ook is er tijdens het interview met de ambtenaar (r9) besproken dat ze ook gebruik maken van informatie uit andere steden. Steden gaan bij elkaar op werkbezoek om op die manier van elkaar te leren en maken onder andere gebruik van Platform 31 (r9; Gemeente Utrecht³, 2020). Daarnaast is er een Regio Deal getekend tussen Nieuwegein, Zeist en Utrecht (Gemeente Utrecht⁴, 2020; Gemeente Utrecht⁵, 2020). Deze drie gemeenten hebben te maken met dit soort wijken met dezelfde problematiek op sociaal en fysiek vlak. Op dit vlak vindt uitwisseling van informatie plaats (r9; Utrecht¹⁰, 2020). Bovendien geeft de ambtenaar aan dat de meeste ambtenaren van de gemeente Utrecht die hiermee bezig zijn vaak al ervaring hebben met werken in soortgelijke wijken. Ook zij nemen dus hun kennis en expertise mee in de aanpak (r9).

Wat opvallend is aan de grote hoeveelheid uitwisseling die er is, is dat de aanpak alsnog uiteenloopt. Er zijn bijvoorbeeld diverse verschillen op te merken tussen de aanpak in Overvecht en die in Rotterdam-Zuid, zoals beschreven staat bij de vergelijking met NPRZ. Bij NPRZ zijn de eerste positieve van de aanpak zichtbaar. Ondanks werkbezoeken met kennisuitwisseling, lijkt Samen voor Overvecht behoorlijk anders ingestoken. Uiteraard heb ik voor dit onderzoek slechts één vergelijking gemaakt dus is niet optimaal te zeggen dat er geen gebruik is gemaakt van gedeelde informatie. Daar heb ik onvoldoende zicht op. Voor het opstellen van de Regio Deal is er opnieuw een werkbezoek bij NPRZ geweest. De doorwerking hiervan is duidelijker te zien.

Met bovenstaande uitleg is de eerste vraag beantwoord. Deze gaat namelijk over of er door de beleidsmakers relevant bewijs of andere vergelijkbare initiatieven zijn gebruikt. Volgens de gemeente is er dus gebruik gemaakt van bewijzen en vergelijkbare initiatieven. Dit is ook op bepaalde onderdelen terug te zien. Dit onderdeel wordt met 'goed' beoordeeld.

Dit is daardoor ook het antwoord op de tweede vraag over of het bewijs ook het gekozen initiatief ondersteunt. Voor zover ik kan beoordelen, sluiten de bewijzen uit eerdere of vergelijkbare initiatieven niet volledig aan op de gekozen aanpak, maar op veel aspecten wel. Zo wordt de nadruk gelegd op kansen in de wijk, wat aansluit bij de ABCD-benadering, wordt er bij de Werkplaats rekening gehouden met de gevolgen voor veiligheid (O2) en is er gekozen voor een integraal beleidsplan. Zeker op het gebied van wonen, is er gekozen voor initiatieven die worden ondersteund vanuit de literatuur. Uit de woonvisie van de gemeente Utrecht blijkt immers dat gemengd wonen in de gehele gemeente een doel is. In de woonvisie staat Overvecht genoemd als wijk met het hoogste aandeel sociale huurwoningen (Gemeente Utrecht⁴, 2019). Overvecht is daarom de enige wijk in Utrecht waarbij de sociale huur zal afnemen, weliswaar licht afnemen. Tegelijkertijd willen ze de middenhuur en de betaalbare koop licht laten toenemen (Gemeente Utrecht⁴, 2019). De Werkplaats Overvecht, een onderdeel van Samen voor Overvecht, zet zich in op het gebied van wonen. Na een onderzoek en dataverzameling zijn de partners van de Werkplaats momenteel bezig met het opstellen van hun startproduct. Dit doen zij samen met bewoners en ze kijken specifiek naar wat er leeft in een bepaalde buurt (Werkplaats Overvecht, 2020). Naast deze onderdelen zijn er ook onderdelen die nog in de aanpak missen of niet genoeg benadrukt

worden, zoals het creëren van (sociale) veiligheid en het winnen van vertrouwen. Ik beoordeel dit onderdeel met 'goed', aangezien er delen van de aanpak ondersteund worden, maar niet alle aspecten. De derde vraag gaat over hoe betrouwbaar de bronnen zijn. Aangezien de informatie van andere gemeenten en eerder overheidsbeleid komt, wordt er vanuit gegaan dat dit betrouwbare informatie is. Dit onderdeel wordt daarom met 'goed' beoordeeld.

De vierde vraag gaat over of de aanpak eerst getest is. Dit is voor mij onbekend gebleven.

Gemiddeld genomen wordt 'bewijs' daarom beoordeeld als 'goed'.

9.2.3 Haalbaarheid

De haalbaarheid van Samen voor Overvecht is onduidelijk. In het actieprogramma wordt er per kans naar de huidige stand van zaken gekeken en wordt er vooruitgeblift (Gemeente Utrecht³, 2019). Deze planning lijkt haalbaar. Aangezien er geen termijn en duidelijk doelen zijn gesteld voor het gehele programma is de haalbaarheid moeilijk vast te stellen.

De eerste vraag gaat over de grootte en de verdeling van financiële middelen. Het grootste deel van het budget gaat op aan de kosten voor extra inzet van reguliere programma's in Overvecht. Deze kosten proberen de beleidsmakers te verlagen door de programma's in te laten zien dat zij zelf extra inzet in Overvecht zouden moeten bewerkstelligen. Het overige geld wordt besteed als ontwikkelbudget. Dit is geld dat wordt ingezet om andere partijen te verleiden om te investeren in de ambities en kansen van Samen voor Overvecht (Gemeente Utrecht², 2019). Er kan geld aangevraagd worden aan de hand van een subsidie. Deze wordt op basis van een beleidsregel beoordeeld (Gemeente Utrecht⁵, 2019). De beoordeling van de financiën is lastig vast te stellen, aangezien de financiële paragraaf beperkt is. Hoewel dit de uitbreiding is van de eerdere financiële paragraaf, waar vanuit de gemeenteraad veel kritiek op kwam (O4). Er wordt slechts een tabel aangeleverd met de bedragen die over de organisaties of initiatieven verdeeld zijn, maar een toelichting hierbij mist. Hierdoor is het onduidelijk waarom een bepaalde organisatie het bepaalde bedrag ontvangt, waarom dit bedrag verhoogd of verlaagd is in het volgende jaar, of het gelukt is om de extra inzet van reguliere programma's buiten Samen voor Overvecht om te bewerkstelligen, aan welke initiatieven het zogeheten ontwikkelgeld is toebedeeld en hoeveel aanvragen er voor het ontwikkelgeld zijn geweest. Kortom, de transparantie in de financiën mist. Zelfs toen hier in de schriftelijke vragen naar is gevraagd, is er geen duidelijk, transparant antwoord naar voren gekomen (Gemeente Utrecht³, 2020). De financiën worden als 'middelmattig' beoordeeld, vanwege het gebrek aan transparantie.

De tweede vraag gaat over een realistische tijdsplanning voor de beleidsimplementatie. Zoals eerder benoemd wordt er in het actieprogramma specifiek ingegaan op de planning per kans (Gemeente Utrecht³, 2019). Hierbij lijkt het alsof deze planning haalbaar is. Voor de algehele ambities ontbreekt wederom een duidelijk doel dat binnen een bepaalde termijn bereikt moet worden. Het is daardoor onduidelijk op welke termijn deze ambities behaald zouden moeten worden en op welke manier. Dit onderdeel wordt daarom als 'middelmattig' beoordeeld.

De derde vraag gaat over de juridische grenzen binnen het beleid. Hier wordt in de documenten amper over gesproken. Uit het gesprek met de ambtenaar (r9) blijkt echter dat er rekening gehouden moet worden met zowel landelijk als provinciaal beleid. Volgens hem is het dus belangrijk om continu tussen deze niveaus te schakelen en wordt dit ook gedaan. Ook in het ambitiedocument wordt gezegd dat er kaders en randvoorwaarden geformuleerd zijn. Elke partner moet zich houden aan landelijke wetten en lokale regels, maar krijgt daarbinnen de maximale vrijheid (Gemeente Utrecht², 2019). Daarom wordt dit onderdeel als 'goed' beoordeeld.

De vierde vraag gaat over eventuele andere uitdagingen wat betreft haalbaarheid. De haalbaarheid van het programma hangt enorm af van de inzet van andere stakeholders. Van hen zijn investeringen wat betreft tijd en geld nodig om de aanpak te laten slagen. Deze afhankelijkheid kan een risico zijn voor de haalbaarheid van de aanpak, indien stakeholders afhaken of geen nieuwe stakeholders aanhaken. Dit zal met name een risico vormen op het moment dat het minder goed gaat met de economie. Bovendien

hangt de haalbaarheid van de aanpak af van de duur van de extra inzet voor Overvecht. Het is de vraag of een volgend college van B&W de extra inzet op eenzelfde manier zal doorzetten. Aangezien er geen grote uitdagingen achterwege zijn gelaten, wordt dit onderdeel beoordeeld als 'goed'.

Het onderdeel 'haalbaarheid' wordt gemiddeld beoordeeld als 'middelmattig'.

9.3 Actie

9.3.1 Management

Het management wordt gedaan door de wijkcoalitie die de vorm heeft van een netwerksamenwerking met de gemeente in de regierol (r9). Voor de kansen ligt de verantwoordelijkheid bij de coalitie die daarbij hoort: de kansencoalitie (r9).

De eerste vraag gaat over wie verantwoordelijk is voor de implementatie. Deze ligt bij de wijkcoalitie, die onder regie van de gemeente staat. Aangezien deze de vorm heeft van een netwerksamenwerking zijn organisaties zelf verantwoordelijk voor het doorspelen van informatie binnen de organisatie (r9). Bij de kansen zijn ook coalities opgesteld. Hier zitten alleen gelijkwaardige partners in de coalitie. Zij zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de kans (r9). De verantwoordelijkheden zijn door de opzet verspreid. Dit onderdeel wordt beoordeeld als 'goed', aangezien de verantwoordelijkheden duidelijk zijn verdeeld, hoewel ze verspreid zijn over vele actoren.

De tweede vraag is of er rekening wordt gehouden met bepaalde risico's. Er wordt in de documenten niet expliciet gesproken over bepaalde risico's die zij in hun beleidsaanpak meenemen. Risico's worden niet expliciet genoemd, hoewel er in het debat zelfs naar gevraagd is (O4,5). Dit onderdeel wordt als 'zwak' beoordeeld.

De derde vraag gaat over of er data is gebruikt in de besluitvorming. Uit het gesprek met de ambtenaar (r9) is naar voren gekomen dat zij bij het opstellen van de ambities gebruik hebben gemaakt van zowel data die de gemeente zelf verzamelt als data die partners verzamelen. Dit onderdeel wordt als 'goed' beoordeeld.

Gemiddeld genomen scoort management 'middelmattig'.

9.3.2 Meetbaarheid

Niet alles wat betreft de vooruitgang in een wijk is concreet te meten. Daarom is het niet altijd even makkelijk om indicatoren op te stellen. Aangezien er echter geen duidelijke doelen zijn gesteld, is het moeilijk om aan de hand van maatstaven te zien of de trend goed verloopt. Volgens de ambtenaar (r9) zit er een continue monitoring en evaluatie in de aanpak. Hiervoor worden verschillende bijeenkomsten georganiseerd. Dit zit als het ware door de aanpak heen geweven.

De eerste vraag gaat over de manier van dataverzameling. Dit is de continue monitoring waar de ambtenaar (r9) het over heeft. Deze data wordt voornamelijk uit andere rapporten gehaald, zodat er maximale efficiëntie bereikt kan worden. De data wordt in kenniskringen gedeeld. In deze kenniskringen worden relevante partijen uitgenodigd (Gemeente Utrecht³, 2020). Dit onderdeel wordt als 'goed' beoordeeld.

De tweede vraag gaat over of de indicatoren in lijn zijn met de doelen. Er zijn indicatoren opgesteld om de ambities te kunnen meten. Deze zijn in het actieprogramma beschreven. De indicatoren zijn echter niet volledig dekkend voor de gewenste ontwikkelingen die zij bij de ambities genoemd hebben (zie bijlage 3). Zo zou bijvoorbeeld de programma brede ambitie 'bewoners zijn veerkrachtig en doen mee' gemeten worden aan de hand van het percentage inwoners dat vertrouwen heeft in de toekomst en in de medemens. Hiermee wordt echter slechts de veerkracht gemeten, niet het 'meedoen'. Deze indicator is dus incompleet. Ook sluiten de indicatoren niet altijd volledig aan. Zo wordt de ondermijnende criminaliteit gemeten aan de hand van het percentage bewoners dat zich vaak onveilig voelt in de buurt. De hoeveelheid ondermijnende criminaliteit houdt echter niet altijd een direct verband met het onveiligheidsgevoel van bewoners. Deze indicator sluit dus niet aan. Bovendien blijft er onduidelijkheid

bestaan rondom bepaalde onderwerpen, omdat indicatoren nog ontwikkeld moeten worden of omdat zij kwalitatieve data zullen gebruiken als indicator. Hoe deze kwalitatieve data verzameld wordt, wordt echter niet omschreven. In de documenten wordt aangegeven dat zij vooral gebruik maken van data, die al voor andere monitoring wordt verzameld. Dit is immers de meest efficiënte manier. Dit lijkt een goede, afgewogen keuze. Dit betekent echter niet dat indicatoren niet goed dekkend mogen zijn. Dit onderdeel wordt als ‘middelmatic’ beoordeeld, omdat veel indicatoren wel kloppen, maar een aantal niet. Ten derde is het de vraag of de impact gemonitord wordt. Dit wordt door de gemeente gedaan, volgens de ambtenaar (r9). Hierbij hoort ook de jaarlijkse voortgangsrapportage die gemaakt worden (Gemeente Utrecht⁶, 2020). Aangezien er gebruik wordt gemaakt van data uit andere rapporten en de hoeveelheid aan maatregelen, kan er echter niet altijd bepaald worden welke impact door welke maatregel bereikt wordt. Dit onderdeel wordt beoordeeld als ‘goed’.

De vierde vraag gaat over of de bevindingen ook worden ingezet voor verbetering. Volgens de ambtenaar (r9) is dit het geval. De monitoring en evaluatie zit er doorheen geweven. Er worden in de documenten geen vaste momenten op basis van een structuur genoemd, waarop eventuele veranderingen worden doorgevoerd. Uit de voortgangsrapportage blijkt echter dat zij jaarlijkse, bij de voortgangsrapportages, de kansen herzien (Gemeente Utrecht⁶, 2020). Ook wordt er benoemd dat in de kenniskringen wordt geëvalueerd of de juiste resultaten naar voren zijn gekomen (Gemeente Utrecht³, 2020). Dit onderdeel wordt beoordeeld als ‘goed’, omdat uit de voortgangsrapportage is gebleken dat dit gebeurt. Het wordt enkel niet duidelijk aangegeven in de documenten.

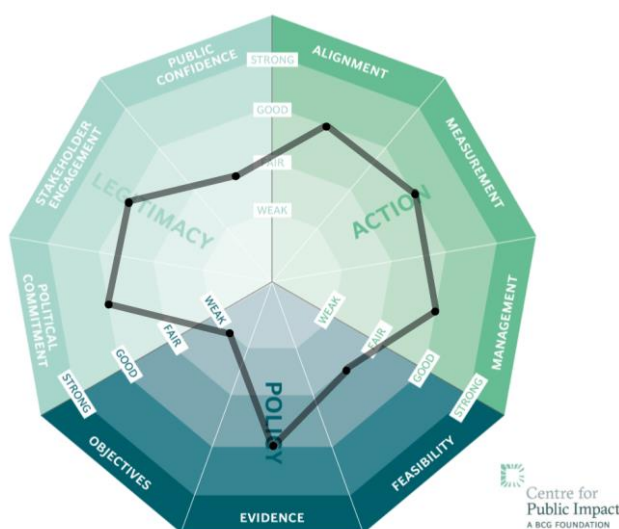
Gemiddeld genomen scoort de meetbaarheid als ‘goed’.

9.3.3 Overeenstemming

Iedereen moet een gevoel van ‘shared mission’ hebben. Aangezien iedereen het algemene doel ondersteunt, is dat positief. Echter, niet iedereen staat achter de aanpak wat tot belemmeringen kan leiden.

De eerste vraag gaat over of er verschillende belangen zijn. Er spelen ook winstgevende belangen mee. Stakeholders hebben echter het doel om Overvecht te verbeteren. Bij veel partners komt het initiatief vanuit henzelf, zoals bij De Werkplaats. Hieruit lijkt het dat er overeenstemming is over het doel. Veel zicht heb ik hier door dit onderzoek echter niet op. Partners hebben immers het ambitiedocument symbolisch ondertekend (O4,5,6). Dit wordt beoordeeld als ‘goed’, omdat iedereen Overvecht vooruit wil helpen, maar er ook eigen belangen mee zullen spelen.

Een samenvatting van bovenstaande resultaten kunnen worden weergegeven in onderstaand figuur.

Figuur 3. Resultaten analyse Public Impact Fundamentals Framework

10. Resultaten: vergelijking Rotterdam-Zuid

Allereerst is het opvallend om te benoemen hoe groot het verschil wat betreft de grootte van aanpak is tussen Rotterdam en Utrecht. Rotterdam-Zuid is wegens de grootte en intensiteit van de problemen als nationaal programma gemarkeerd door de toenmalige minister. Zowel Marco Pastors (r12) als de ambtenaar van de gemeente Utrecht (r9) vinden dat de type problematiek van Rotterdam-Zuid en Overvecht met elkaar vergelijkbaar zijn. Het schaalniveau verschilt echter. Zo geeft de ambtenaar van de gemeente Utrecht (r9) aan dat er door de grootte van het gebied in Rotterdam-Zuid ook meer diversiteit heerst in het gebied. Het zijn niet alleen maar wijken met flats, maar ook wijken met laagbouw en kleine straatjes waar er automatisch dus meer sociale controle plaatsvindt. Marco Pastors (r12) voegt hieraan toe dat Rotterdam-Zuid het slechtst scoort van de G4-steden.

In Rotterdam-Zuid gaat het om een aanpak van 20 jaar. Hoewel dit volgens de ambtenaar van de gemeente Utrecht (r9) ook de bedoeling is van de aanpak in Overvecht komt dit niet duidelijk naar voren in de beleidsdocumenten (Gemeente Utrecht², 2019; Gemeente Utrecht³, 2019). Er wordt slechts bij de daling van het aantal sociale huurwoningen aangegeven dat dit binnen 15 tot 20 jaar bereikt moet worden. Bij andere doelen of ambities wordt er geen termijn aan gekoppeld (Gemeente Utrecht², 2019). Dat de aanpak bedoeld is om 20 jaar lang door te zetten, is ook niet duidelijk voor inwoners (r8). Het komt over alsof Versnelling Overvecht 4 jaar duurt en vervolgens Samen voor Overvecht hier 2 jaar een vervolg voor is. Wat daarna gaat gebeuren, is voor hen onduidelijk. Ook in de beantwoording van de schriftelijke vragen wordt de duur van de aanpak niet verduidelijkt (Gemeente Utrecht³, 2020).

Bij NPRZ is er een doel voor over 20 jaar gesteld: "Rotterdam-Zuid moet naar het niveau van de vier grote steden stijgen" (Nationaal Programma Kwaliteitssprong Zuid, z.d.). Hoewel er nog veel interpretatiemogelijkheid is, is de doelstelling die voor Overvecht is opgesteld nog een stuk minder duidelijk. Er wordt gezegd door de ambtenaar (r9) dat Overvecht minder anders moet zijn dan andere wijken. Dit doel is lastig te meten, aangezien er geen duidelijk vergelijkingsniveau wordt toegevoegd. Hetzelfde geldt voor de twee programma brede ambities, die worden genoemd: het moet een aantrekkelijke wijk worden voor bewoners, ondernemers en bezoekers en bewoners moeten veerkrachtig worden en meedoen (Gemeente Utrecht², 2019). Bij NPRZ wordt er gelijk een maatstaf gekozen door het gemiddelde niveau van de G4-steden aan te houden. Bij Samen voor Overvecht ontbreekt een dergelijke ambitie, omdat er geen duidelijk en meetbaar doel wordt gesteld, waaraan een termijn wordt gekoppeld. Het is hierdoor ook lastig vast te stellen wanneer dit doel behaald is. De ambtenaar van de gemeente Utrecht (r9) geeft aan dat dit overkoepelende doel 'Overvecht moet minder anders worden' is uitgewerkt in de vijf ambities van het ambitiesdocument (Gemeente Utrecht², 2019). Een voordeel van de duidelijke doelstelling van NPRZ is dat hierdoor ook beter te monitoren is of ze op de goede weg zijn.

In Rotterdam is er bovendien ingezet op continuïteit in het beleid. De rapporten 'Kwaliteitssprong Zuid' (Team Deetman/Mans, 2011) en 'Zuid werkt!' (Nationaal Programma Kwaliteitssprong Zuid, 2011) vormen de basis voor het twintigjarige programma dat gevoerd wordt. Er wordt ook rekening mee gehouden dat er soms aanpassing nodig is. Het is goed om acties te evalueren en eventueel te veranderen. Dit gebeurt bij NPRZ door de vernieuwing van uitvoeringsplannen elke vier jaar. Op zo'n moment kan er gekeken worden wat er veranderd moet worden. Marco Pastors (r12) legt uit dat 85% van de uitvoering meestal doorgezet wordt. De overige 15% wordt veranderd. Op zo'n moment kan er ook een nieuwe maatregel ingezet worden, die nog niet eerder aan bod is gekomen. In Samen voor Overvecht zit het lerende in het gehele plan verweven van de gemeente Utrecht (r9). Hij erkent dat een wijk en de organisatie altijd in beweging is. Daarom zijn ze continu bezig met monitoren en bijsturen. Dit doen zij door middel van data-gedreven werken, wat door de gemeente gefaciliteerd en geïnitieerd wordt. Daarnaast worden er verschillende bijeenkomsten georganiseerd met stakeholders, raadsleden, wijkambassadeurs en dergelijke om op die manier de data te kunnen duiden, hiervan te leren en gezamenlijk de koers te bespreken. Op zulke momenten kunnen zich ook nieuwe kansen voordoen. Uit de

beleidsregel rondom initiatieven blijkt dat dit jaarlijks gebeurt (Gemeente Utrecht⁵, 2019). Ook worden er voortgangsrapportages opgesteld om het geheel in de gaten te kunnen houden (Gemeente Utrecht⁶, 2020). De gemeente Utrecht is dus bewust bezig met het 'lerende' in de organisatie en de aanpak. De onduidelijkheid rondom de lengte van de aanpak en het gebrek aan structuur zorgt echter voor onduidelijkheid.

Daarnaast is er een verschil in de afbakening van de twee programma's. Marco Pastors (r12) geeft aan dat ze binnen NPRZ ervoor hebben gekozen om niet op een traditionele manier te kijken naar wat burgers belangrijk vinden in hun wijk. Ze hebben juist gekeken naar hoe het dagelijkse leven van inwoners met achterstanden eruitziet. Ze zijn begonnen bij de dingen die ze 20 jaar lang willen volhouden. Ze willen daarom aanpassingen maken in dit directe dagelijkse leven. Hierdoor zijn ze op wonen, werk en onderwijs gekomen. Dit zijn de pijlers waar zij zich op richten in het programma, omdat deze gedefinieerd worden als de prioriteiten. Ze bemoeien zich dan ook niet met onderwerpen die hierbuiten vallen. Dit geeft vrijheid aan de partners waarmee zij samenwerken. Zolang zij resultaten leveren, mogen zij zelf bepalen op welke manier zij dit doen. Op die manier blijft het ook voor hen leuk. In Samen voor Overvecht is er gekozen voor een integrale aanpak (Gemeente Utrecht², 2019). Terwijl Versnelling Overvecht zich richtte op het sociaal domein, heeft Samen voor Overvecht ook het fysieke domein in de aanpak betrokken. Dit was onder andere op verzoek van de inwoners (r9). Hierdoor ontstaan er vijf breed geformuleerde ambities. Dit zorgt voor een gebrek aan grenzen aan het beleid. Een integrale aanpak kan echter van grote waarde voor een wijk zijn.

Ook de betrokkenheid en inspraak van inwoners is verschillend bij NPRZ en Samen voor Overvecht. Team Deetman/Mans (2011) hebben voor hun analyse bewoners betrokken om op die manier te verzamelen wat er speelde. Volgens Marco Pastors (r12) hebben zij deze taak goed ingevuld. Hierna is het twintigjarig programma opgesteld, die door onder andere de gemeenteraad, corporaties en schoolbesturen ook is goedgekeurd. Burgers zijn dus pas weer betrokken in het proces toen de uitvoering begon. Er is toen een burgertop georganiseerd, waarbij stellingen aan burgers zijn voorgelegd over de keuze in prioriteiten. Hierdoor heeft NPRZ het mandaat van de bewoners gehaald, zoals Marco Pastors (r12) dit omschrijft. Hij legt uit dat de burgers het uiteindelijk ook belangrijker vinden of ze een goede werkcarrière hebben of hun kinderen een goede schoolcarrière dan dat er veel groen in de buurt is. Ook is 90% van de inwoners het ermee eens dat iedereen iets voor zijn geld moet doen, ondanks dat 20% van de inwoners zelf gebruik maakt van een uitkering. Bij de uitvoering van het programma zijn op lager niveau ook mogelijkheden tot inspraak. In Samen voor Overvecht worden de inwoners op veel verschillende manieren en op verschillende niveaus bij het beleid betrokken. Zo worden ze per project of activiteit betrokken, maar zitten er ook inwoners in de leidende wijkcoalitie. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van wijkambassadeurs, het wijkplatform en het bewonersplatform (r9). Er is bij het verkennen van het probleem op een soortgelijke manier gehandeld (r9). Zowel Rotterdam als Utrecht heeft eerst met veel verschillende actoren in de wijk gepraat om op die manier vast te stellen welke problemen er spelen (r9,11).

De bekendheid van de aanpak is in beide steden enigszins hetzelfde. Beiden hebben niet het doel om de bekendheid van de aanpak te vergroten. Marco Pastors (r12) geeft aan dat de partners de communicatie doen naar de inwoners. Soms wordt NPRZ genoemd of wordt het logo ergens bijgezet. Op die manier maken ze gebruik van 'endorsed identity', zoals Marco Pastors (r12) dit omschrijft. Wel geeft hij aan dat ze om de paar jaar herzien of ze toch de bekendheid willen vergroten. Ook de ambtenaar (r9) van de gemeente Utrecht geeft aan dat zij niet specifiek inzetten op de bekendheid van de aanpak. De ambtenaar (r9): "We willen Samen voor Overvecht vooral bekend maken aan de hand van hele concrete, tastbare dingen, projecten en acties die mensen voelen en ervaren. En ja, daar noemen we zeker Samen voor Overvecht bij. Maar we snappen goed dat niet alle bewoners, alle onderdelen van deze integrale wijkaanpak kunnen benoemen". Uit het ambitiedocument en actieprogramma blijkt wel dat het

'informereren van bewoners en stakeholders over Samen voor Overvecht en bijbehorende resultaten' een apart doel is van de communicatiestrategie (Gemeente Utrecht², 2019; Gemeente Utrecht³, 2019).

Er zijn grote verschillen in organisatiestructuur tussen Samen voor Overvecht en NPRZ. In Rotterdam is er door de verschillende samenwerkende organisaties besloten dat ze een onafhankelijk programmabureau wilde instellen. Dit heeft geresulteerd in het programmabureau met Marco Pastors (r12) als directeur. Zij zijn verantwoordelijk op het toezien en coördineren van de uitvoering. In Samen voor Overvecht ligt er een regierol voor de gemeente Utrecht bij de wijkcoalitie. Dit fungeert volgens de gesproken ambtenaar (r9) als een netwerksamenwerking. De afgevaardigde van een organisatie zorgt er zelf voor dat alles wordt gecommuniceerd in de eigen organisatie. Op het niveau van een kans zit de gemeente echter in een gelijkwaardige positie in de coalitie. De verantwoordelijkheid om een kans te behalen ligt dan ook bij de gehele coalitie rondom deze kans.

11. Conclusie

In dit hoofdstuk zal ik de verschillende informatie die besproken is in eerdere hoofdstukken bij elkaar brengen en per onderwerp behandelen. Daarmee zal ik ook antwoord geven op de hoofdvraag: *“In hoeverre is de huidige aanpak ‘Samen voor Overvecht’ passend om de problematiek in Overvecht aan te pakken om op die manier de leefsituatie van de wijkbewoners te verbeteren?”*. Ik zal als eerste thema de structuur van Samen voor Overvecht bespreken. Hierna zal ik dezelfde onderwerpen bespreken als in het resultatenhoofdstuk. Per thema zal ik gezamenlijk bespreken wat er blijkt uit de theorie, de vergelijking met NPRZ, het Public Impact Fundamentals Framework en de interviews.

11.1 Structuur

Zowel uit de vergelijking met NPRZ als de analyse aan de hand van het Public Impact Fundamentals Framework is op te merken dat er een gebrek is aan het stellen van doelen binnen het plan Samen voor Overvecht. Er worden veel ambities gesteld, maar er worden geen streefwaarden aan deze ambities gekoppeld of deze zijn te vaag geformuleerd. Er zijn dus geen duidelijke doelen. Hiermee hangt samen dat er ook geen termijnen worden gekoppeld aan de ambities. Hierdoor is het onduidelijk wanneer er verwacht wordt om een bepaalde ambitie te bereiken. De grenzen aan het plan missen hierdoor. Ook de lengte van de aanpak zelf is onduidelijk. Deze gebreken bemoeilijken de monitoring en de haalbaarheid. De aanpak in Rotterdam-Zuid laat zien dat het stellen van doelen met hieraan gekoppelde termijnen mogelijk is. Uit de analyse aan de hand van de Public Impact Fundamentals Framework blijkt dat de monitoring goed is opgezet door middel van voortgangsrapportages en het gebruik maken van data uit andere rapportages, waarbij kenniskringen duiding geven aan de data. Toch sluiten de indicatoren niet allemaal goed aan, waardoor de monitoring van de effecten niet optimaal in de gaten gehouden kan worden. Bovendien zijn de financiën van de aanpak onvoldoende transparant. Een toelichting op de verdeling van het geld ontbreekt. Door bovengenoemde aspecten is er een gebrek aan structuur, continuïteit en duidelijkheid. Hierdoor heerst er onduidelijkheid over de aanpak.

Uit de theorie blijkt dat er weinig bewezen effectieve interventies bestaan. Wel is gebleken dat een integraal beleidsplan met veel betrokken partijen, gecoördineerd door de gemeente, de beste oplossing biedt. Hierbij moet er eerst een probleemanalyse worden gemaakt, waarna er maatregelen ingesteld kunnen worden. Het plan ‘Samen voor Overvecht’ voldoet aan deze criteria. Ten opzichte van NPRZ zorgt het echter voor een minder duidelijke afbakening van het programma.

Vanuit bovenstaande bevindingen doe ik de volgende aanbevelingen:

- Stel doelen op of koppel streefwaarden aan de bestaande ambities met daarbij een termijn waarbinnen deze doelen of streefwaarden behaald kunnen worden. Neem hierbij een voorbeeld aan NPRZ, die het niveau van Rotterdam-Zuid naar het gemiddelde van de G4-steden wil brengen binnen 20 jaar.
- Herzien de indicatoren zodat ze allemaal goed aansluiten. De analyse over de indicatoren is in de bijlage te vinden.
- Voeg een financiële toelichting toe om transparantie in de financiën te bevorderen. Leg hierbij uit waarom een post een bepaald bedrag krijgt, waarom deze meer of minder is geworden ten opzichte van vorig jaar, of dit eenmalige kosten of structurele kosten zijn en waarom er posten bijkomen of afgaan.

11.2 Openbare ruimte

Er is gebleken dat over openbare ruimte minder ontevredenheid heerst dan op andere onderwerpen, hoewel er ten opzichte van andere wijken nog steeds laag wordt gescoord. Wel blijkt dat de openbare ruimte en het groen nog niet optimaal benut worden. Er is nog ruimte voor verbetering. Uit de literatuur is gebleken dat er weinig fysieke aanpassingen zijn die bewezen effect hebben op de sociale leefomgeving

of gezondheid. Dit hoeft echter niet te betekenen dat het geen effect heeft op de fysieke kwaliteit van de wijk. Bovendien hoort de aanpak van de openbare ruimte thuis in een integraal beleidsplan. Bij aanpassingen van de openbare ruimte moet er gelet worden op de effecten die dit heeft op andere vlakken. Zo kan een fysieke aanpassing leiden tot meer of minder veiligheid of sociale cohesie. Ook kunnen aanpassingen in de openbare ruimte grote gevolgen hebben voor bewoners wat betreft hun betekenisgeving aan de wijk. Het is echter belangrijk om de openbare ruimte op een bepaald niveau te krijgen en te houden. De aanpassingen wat betreft verkeersveiligheid zijn een goede keuze, aangezien hier veel ontevredenheid over heerst. Bij fysieke aanpassingen moet er altijd oog zijn voor de effecten op andere beleidsterreinen.

Op basis hiervan doe ik de volgende aanbeveling:

- De aanpak van de openbare ruimte moet voortgezet worden om de kwaliteit op niveau te krijgen en te houden
- Focus op de neveneffecten van fysieke aanpassingen op andere beleidsterreinen.

11.3 Wonen

Uit de literatuur is gebleken dat een hoog aantal sociale huurwoningen samenhangt met problemen in de wijk. Het zorgt immers voor een hoog aantal kwetsbare bewoners. Hierdoor is er een gebrek aan rolmodellen, een doelwit voor criminaliteit en gebrek aan integratie en cohesie. Er is bewezen dat de verandering van het woningaanbod een oplossing kan vormen door de sociale menging die het met zich mee brengt. Ook in Rotterdam-Zuid en in de Vogelaarwijken is gebleken dat zo'n maatregel een positief effect heeft. Uit interviews is gebleken dat het hoge aantal sociale huurwoningen ook als een oorzaak van de achteruitgang van de wijk wordt gezien. Respondenten zijn het dus eens dat het woningaanbod aangepast moet worden. Bovendien blijkt uit interviews dat ook de type flats en de positionering hiervan problematisch is. Rondom wonen zijn plannen door De Werkplaats opgesteld om het woonaanbod aan te passen. Ook de plannen uit de Woonvisie sluiten hierop aan. Deze plannen zijn in samenhang met de andere bevindingen. Het doel hierbij moet sociale menging blijven. Hierbij is het echter belangrijk om negatieve effecten van sociale menging tegen te gaan, zoals samenlevingsconflicten of segregatie. Hier zijn geen duidelijke plannen over opgesteld.

Op basis hiervan doe ik de volgende aanbeveling:

- Wonen moet een aandachtspunt blijven in Overvecht zodat er met de voortzetting van de huidige plannen het woningaanbod veranderd kan worden om sociale menging te bewerkstelligen.
- Stel een plan op om de negatieve bijeffecten van sociale menging te minimaliseren. In dit plan moet toegelicht worden hoe de 'oude Overvechters' met de 'nieuwe Overvechters' zullen samen leven.

11.4 Veiligheid

In Overvecht is de criminaliteit hoog. Door respondenten wordt ook aangegeven dat er een gevoel van onveiligheid heerst. Er wordt aangeraden om de bovenwereld weg te nemen als facilitator voor de onderwereld. Bij NPRZ is gebleken dat een criminaliteitsaanpak essentieel was, omdat de rol van de drugseconomie te groot was. De instroom van kwetsbaren, de hoge werkloosheid en het lage opleidingsniveau wordt gezien als de oorzaak van criminaliteit binnen de literatuur. Hier wordt in Overvecht aan gewerkt door middel van het woonbeleid en de sociale menging. Ook wordt er beleid gevoerd om de werkloosheid terug te dringen. Dit wordt bij 'werken' uitgebreider besproken. Daarnaast kan veiligheid vergroot worden door middel van verschillende vormen van toezicht (functioneel, formeel of natuurlijk). Het is belangrijk dat hier bewust op wordt ingezet in Overvecht. Wat betreft formeel toezicht worden er extra wijkboa's ingezet. Het functioneel toezicht is nog beperkt. Zo wordt er een gebiedsmanager ingezet bij bedrijventerrein Nieuw-Overvecht en kan er voor een flatcoach gekozen worden bij sociaal renoveren. Het functioneel toezicht kan echter versterkt worden. Hier zouden ook de

wijkambassadeurs bijvoorbeeld een rol in kunnen spelen. Natuurlijk toezicht wordt niet genoemd in de documenten van Samen voor Overvecht. Hier zou dus ook nog naar gekeken kunnen worden.

Uit de literatuur blijkt echter dat niet dezelfde maatregelen effect hebben op de feitelijke criminaliteit als op het veiligheidsgevoel. Bovendien heeft het te maken met het vertrouwen wat bewoners hebben in de overheid. Er is gebleken dat het vertrouwen in de overheid bij Overvechters laag is. Dit is één van de knelpunten die uit de analyse van de Public Impact Fundamentals Framework komt. Dit vertrouwen kan teruggewonnen worden door het zichtbaar optreden van instanties. Zo'n maatregel kan ingezet worden bij bewoners die overlast ervaren om op die manier hun veiligheidsgevoel te bevorderen en zou voornamelijk op hotspots en hottimes moeten plaatsvinden.

Bij het instellen van bepaalde besluiten moet er gedacht worden aan de neveneffecten hiervan. In dit verband is het onlogisch en onverstandig om een coffeeshop of Het Nieuwe Zandpad in Overvecht te plaatsen. Uit interviews en documentenanalyse is gebleken dat hier veel onbegrip over heerst en weerstand tegen is. Dit doet bovendien afbreuk aan het vertrouwen van de bewoners in de overheid en het plan.

Op basis hiervan doe ik de volgende aanbevelingen:

- Focus op het wegnemen van de bovenwereld als facilitator, zoals verder staat uitgelegd bij werken en onderwijs
- Zet meer functioneel en natuurlijk toezicht in
- Zet bewust in op het terugwinnen van vertrouwen en veiligheidsgevoel bij bewoners door zichtbaar op te treden op hotspots en hottimes
- Plaats geen andere voorzieningen in de wijk die het doel van Samen voor Overvecht tegenspreken, zoals een coffeeshop of Het Nieuwe Zandpad

11.5 Gezondheid

Uit eerder onderzoek blijkt dat een slechtere gezondheid samenhangt met een lagere sociale status. Er zijn weinig interventies die bewezen effect hebben op de gezondheid van bewoners. Enkel het aanbrenge van warmte- en energiesystemen binnenshuis, verkeersveiligheid en opvoedingsondersteuning hebben bewezen effect. Met deze drie onderwerpen is de gemeente Utrecht momenteel al bezig. Zo zijn er ouder-baby groepen en komt er een Nu Niet Zwanger-coördinator als opvoedingsondersteuning, wordt een groot deel van Overvecht 30km-zone met nog meer veiligheidsaanpassingen en wordt Overvecht-Noord meegenomen in de energietransitie naar aardgasvrij wonen. Verkeersveiligheid wordt door respondenten expliciet genoemd, omdat er veel asociaal rijgedrag in de wijk is. Het is belangrijk om interventies rondom de gezondheid, zoals maatregelen gericht op overgewicht of bewegen, in te zetten op bekende plekken. Op die manier is er een grotere kans dat de interventie positief effect heeft. Volgens respondenten moet de aanpak zich richten op het vergroten van de veerkracht van bewoners. Op basis van dit onderdeel heb ik geen aanbevelingen.

11.6 Werk

Uit interviews en uit de vergelijking met NPRZ blijkt 'werken' een belangrijk onderwerp. Ook bij de bespreking van de theorie blijkt dat werken en een goede financiële situatie positieve invloed heeft op de leefsituatie van bewoners. Bij NPRZ is werken dan ook één van de drie pijlers. Respondenten vertellen dat de weg naar het stadskantoor voor bewoners van Overvecht ver is. Daarom zijn initiatieven zoals W&I in de wijk en de Werkwinkel goed. Ook is er een andere insteek nodig voor mensen met een migratieachtergrond om werken aantrekkelijk te maken. Hiervoor is nog meer een outreachende aanpak nodig. Op die manier kan de dialoog tussen bewoner en gemeente plaatsvinden. De gemeente zou volgens respondenten een grotere rol kunnen spelen in het vrijmaken van werkplekken binnen Overvecht voor Overvechters. Bovendien is er veel jeugdwerkloosheid. Ook voor hen zou het goed zijn als er werk wordt vrijgemaakt voor Overvechters zelf. Dit houdt in dat er werk vrij moet komen bij projecten die

Overvecht zouden verbeteren en dat er gebruik gemaakt moet worden van de krachten van de wijk in plaats van het inhuren van externe bureaus. Goede schuldenaanpak is nodig en nuttig voor het terugwinnen van vertrouwen. Hier is de gemeente goed mee bezig.

- Zet in op een outreachende aanpak rondom werken. Houd daarom W&I in de wijk en Werkwinkel in stand, maar probeer nog meer bewoners te bereiken door naar hen toe te gaan.
- Maak werkplekken vrij voor Overvechters zelf bij projecten rondom de wijkverbetering van Overvecht. Betrek hierbij zo min mogelijk externe bureaus, enkel indien noodzakelijk.
- Focus op het wegnemen van de bovenwereld als facilitator voor de onderwereld door perspectief te bieden aan de jeugd. Dit kan ook door het aanbieden van werkplekken.

11.7 Onderwijs

Dit raakt aan het onderwerp 'onderwijs', wat tevens een belangrijke pijler is bij NPRZ. Uit de literatuur is gebleken dat onderwijs belangrijk is voor de toekomst van de kinderen en de wijk. Voornamelijk het voorkomen van achterstanden en het voortzetten van ontwikkeling buiten school om is enorm belangrijk. Het aantal stageplekken lijkt langzaam te verbeteren. Hier wordt ook op meerdere plekken door de aanpak op ingezet. Er is vanuit Samen voor Overvecht een te eenzijdige focus op onderwijs. Het gaat slechts over voorschoolse taalachterstanden en het verbeteren van stageplekken. De aankomende Regio Deal gaat wel specifiek hierop in. Deze toevoeging is nodig om Samen voor Overvecht te versterken, aangezien de aandacht voor onderwijs hierin te eenzijdig is. Bij de inzet voor onderwijs kan er ook perspectief geboden worden aan de jeugd om op die manier er wederom voor te zorgen dat de bovenwereld wordt weggenomen als facilitator voor de onderwereld.

- Focus op de voortzetting van de ontwikkeling van kinderen buiten de reguliere schooluren om, zoals NPRZ dit doet met de leertijduitbreiding

11.8 Communicatie

Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat participatie niet minder is in wijken met een lagere sociaaleconomische status. Dit wordt bevestigd door de cijfers van het aantal participerende bewoners in Overvecht. Ook is gebleken dat het goed is om bij complexe vraagstukken juist bewoners te betrekken, omdat zij dagelijks leven in deze complexiteit en daarom deze beter kennen dan de deskundigen. Er moet echter gelet worden op de diversiteit van de participerende bewoners. Er zijn vaak 'usual suspects'. Participeren doet participeren dus het is goed om zoveel mogelijk mensen hiermee in aanraking te laten komen, waarna de kans groter is dat ze actief blijven. Een voorwaarde hiervoor is dat participerende burgers het gevoel hebben dat ze gehoord worden en verandering in werking kunnen zetten. Op dit moment ontbreekt dit gevoel op meerdere momenten.

Het is ook belangrijk dat de gemeente ruimte biedt voor initiatieven. Momenteel zijn er nog te veel obstakels om een initiatief tot uitvoering te kunnen brengen. Vanuit de ABCD-benadering is het goed om te focussen op de kansen in de wijk in plaats van de problemen. Het is duidelijk dat de gemeente de positieve aspecten in de wijk probeert te belichten. Er wordt echter nog onvoldoende initiatief vanuit partijen uit de wijk of vanuit bewoners gevraagd om zelf te helpen aan het opknappen van hun wijk. Er zijn al veel mogelijkheden, maar deze kunnen worden uitgebreid. Het is hierbij juist belangrijk om hen die zichzelf nu als marginaal beschouwen bij projecten te betrekken. Er kan gedacht worden aan het beschikbaar stellen van werk in wijkverbeteringsprojecten.

Door de huidige communicatie worden veel bewoners in Overvecht niet bereikt. Voor de ene bewoner komt dit door een te grote informatiestroom, voor de andere bewoner door de digitale communicatie. Ook heerst er soms onduidelijkheid door slechte communicatie vanuit de gemeente, zoals bij aardgasvrij Overvecht-Noord. In de communicatie vanuit de gemeente moet tevens rekening gehouden worden met het gebrek aan vertrouwen in de overheid bij bewoners. De gemeente moet hier beter op inspelen door vaker de wijk in te gaan om met bewoners te praten. Dit wordt ook wel een outreachende aanpak

genoemd. Er zijn al enkele goede initiatieven zoals W&I in de wijk en de Werkwinkel. Er zijn echter nog meer mogelijkheden. Bewoners moeten ervaren dat de gemeente hen bijstaat en dat er aandacht is voor de problematiek.

Wijkambassadeurs vervullen momenteel al een intermediaire rol tussen de gemeente en bewoners. Het aantal wijkambassadeurs wordt nog uitgebreid, maar ook hun rol kan nog uitgebreid worden. Zo zouden zij een grotere rol kunnen vervullen in het terugwinnen van vertrouwen of in de communicatie vanuit de gemeente. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door hen vaker te spreken, hen beter op de hoogte te brengen van de wijkaanpak of meer bevoegdheden te geven.

Op basis hiervan doe ik de volgende aanbevelingen:

- Bewoners moeten zich gehoord voelen en gehoord worden. Dit kan gedaan worden door hen tijdig te betrekken en naar hen terug te koppelen wat er is gebeurd met bevindingen. Op die manier zullen bewoners blijven participeren.
- Breid de groep participerende bewoners uit, zodat een zo groot mogelijke groep deelneemt.
- Zet in op de kracht van de wijk vanuit de ABCD-benadering. Dit houdt in dat bewoners, verenigingen en organisaties uit de wijk worden ingezet voor de verbetering van de wijk. Maak dus werk vrij voor hen en huur geen externe bureaus in.
- Neem zoveel mogelijk obstakels weg bij het indienen van eigen initiatieven. Houd hierbij rekening met het lage digitale bereik van bewoners in Overvecht.
- Versterk de rol van wijkambassadeurs waardoor hun bijdrage een groter effect heeft.

Bronnenlijst

- Arnstein, S.R. (1969) A Ladder of Citizen Participation. *JAIIP*, 35(4), 216-224.
- Berghuis, L. (2016, 22 september). *Bijenkorf in Overvecht*. Nieuws uit Utrecht-Noord.
- Bewonersplatform (2019). *Jaarverslag 2019 – Bewonersplatform Overvecht*.
- Bewonersplatform (2020). *Speerpunten voor een beter Overvecht voor 2020*.
- Bos, K. van den (2011). *Vertrouwen in de overheid: Wanneer hebben burgers het, wanneer hebben ze het niet, en wanneer weten ze niet of de overheid te vertrouwen is?*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Bouckaert, G., Maddens, B., Kampen, J. K. & Van de Walle, S. (2004). Vertrouwen en overheid! Living apart together? In: Reynaert, H. & Verlet, D. (ed.) *Vertrouwen en betrokkenheid op lokaal en provinciaal vlak*, Brugge: Vanden Broele, pp. 1-15.
- Busch, M., Schrijvers, C. (2010). *Effecten van leefstijlinterventies gericht op lagere sociaaleconomische groepen*. Bilthoven: RIVM.
- Callenfels, J., Groenendijk, H., Hoogen, M. van den, Jager, W. de, Zwaneveld A.M. (2015). *Het pad naar werk..... niet geplaveid, wel schoongeveegd!* Rotterdam: Ombudsman Rotterdam.
- Centre for Public Impact¹ (2018). *The Public Impact Fundamentals: Helping governments progress from idea to impact*. Arlington: Centre for Public Impact.
- Centre for Public Impact² (2018). *The Public Impact Fundamentals Framework: Diagnostic Tool*. Arlington: Centre for Public Impact.
- Coalitie Groenlinks, D66, ChristenUnie (2018). *Coalitieakkoord 'Utrecht: ruimte voor iedereen'*. Utrecht: Gemeente Utrecht.
- Dagevos, J. (2006). *Hoge (jeugd) werkloosheid onder etnische minderheden: Nieuwe bevindingen uit het LAS-onderzoek*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- DUIC (2015). *Overvecht is veruit de ziekste wijk van Nederland: nergens zoveel zorgkosten*. Geraadpleegd op 10 april via <<https://www.duic.nl/algemeen/overvecht-is-veruit-de-ziekste-wijk-van-nederland-nergens-zoveel-zorgkosten/>>
- Echtovervecht (z.d.). *Welke activiteiten heeft De Versnelling in de wijk?*. Geraadpleegd op 17 april via <<https://www.echtovervecht.nl/samen-voor-overvecht/423-welke-activiteiten-heeft-de-versnelling-in-de-wijk>>
- Entzinger, H. B. (1989). In perspectief. Werkloosheid onder allochtonen: opleidingstekorten of discriminatie?. *Beleid en Maatschappij*, 16(5), 273-276.
- Gemeente Utrecht (2016). *Voorjaarsnota 2016 en Eerste Bestuursrapportage 2016*.
- Gemeente Utrecht¹ (2019). *Presentatie Samen voor Overvecht*.
- Gemeente Utrecht¹ (2020, 26 mei). *Hoofdlijnen uitwerking Regio Deal* [Raadsbrief].

- Gemeente Utrecht¹ (z.d.). *Jeugd en gezin: opvoeden en opgroeien*. Geraadpleegd op 17 april via <<https://www.utrecht.nl/zorg-en-onderwijs/jeugd-en-gezin/opvoeden-en-opgroeien/>>
- Gemeente Utrecht² (2019). *Ambitiedocument Samen voor Overvecht*. Utrecht: Gemeente Utrecht
- Gemeente Utrecht² (2020, 7 april). SV 2020 nr.075 *Daling aantal bonnen per wijk (met antwoord)* [Beantwoording schriftelijke vragen].
- Gemeente Utrecht² (z.d.). *Werk en Inkomen: BouwisWouw*. Geraadpleegd op 17 april via <<https://www.utrecht.nl/werk-en-inkomen/aan-het-werk/bouwiswouw/>>
- Gemeente Utrecht³ (2019). *Actieprogramma Samen voor Overvecht*. Utrecht: Gemeente Utrecht.
- Gemeente Utrecht³ (2020, 10 juni). SV 2020 nr. 100 *Overvecht verdient beter (met antwoord)* [Beantwoording schriftelijke vragen].
- Gemeente Utrecht⁴ (2019). *Woonvisie: Utrecht beter in balans*. Utrecht: Gemeente Utrecht.
- Gemeente Utrecht⁴ (2020, 25 mei). *Raadsbrief Hoofdlijnen uitwerking Regio Deal* [Raadsbrief].
- Gemeente Utrecht⁵ (2019). *Nadere regels Subsidie Samen voor Overvecht, gemeente Utrecht*. Utrecht: Gemeente Utrecht.
- Gemeente Utrecht⁵ (2020, 24 juni). *Raadsbrief Besteding middelen Regio Deal* [Raadsbrief].
- Gemeente Utrecht⁶ (2020, 28 april). *Raadsbrief Voortgangsrapportage Samen voor Overvecht* [Raadsbrief].
- Gerling, M., Kommer, R. van (2020, 19 april). 'Stop met keihard aanpak jonge Nederlands-Marokkaanse verdachten'. AD. Geraadpleegd op 20 mei via <<https://www.ad.nl/utrecht/stop-met-keiharde-aanpak-jonge-nederlands-marokkaanse-verdachten~af7dc66d/>>
- Goossens (2020, 4 februari). Jerry: Overvecht moet de Vogelaarste aller Vogelaarwijken zijn. AD. Geraadpleegd op 14 april via <<https://www.ad.nl/utrecht/jerry-overvecht-moet-de-vogelaarste-aller-vogelaarwijken-zijn~a60c30d1/>>
- Hartman, I. (2000) *Democratie van de grote bekken óf leer je wat van het publieke debat?*. Amsterdam: Instituut voor Publiek en Politiek
- Heylen, K., Tratsaert, K., Winters, S. (2007). *Leefbaarheid en de rol van toewijzing in de Vlaamse sociale huisvesting*. Brussel: Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerende Erfgoed.
- Huisman, C. (2019, 12 februari). *De wijk wordt witter. De school niet*. De Volkskrant. Geraadpleegd op 13 april geraadpleegd via <<https://www.volkskrant.nl/kijkverder/v/2019/de-wijk-wordt-witter-de-school-niet/>>
- Hurenkamp, M., Tonkens, E., Duyvendak, J. (2006). *Wat burgers bezielt? Een onderzoek naar burgerinitiatieven*. Den Haag: Nicis Instituut.
- Jellinek (2016). *Wijkthermometer 2016 - Overvecht*.

Kamerstuk 2006-2007, 30995 nr.7. Geraadpleegd via <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30995-7.html>>

Kamerstuk 2010-2011, 30995 nr.87. Geraadpleegd via <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30995-1.html>>

Kampen, J., Van de Walle, S., Bouckaert, G., & Maddens, B. (2004). *Burgergericht besturen: Kwaliteit en vertrouwen in de Overheid*. Instituut voor de Overheid, Leuven.

Kretzman, J. & McKnight, J. (1993). *Building communities from the inside out: a path toward finding and mobilizing a community's assets*. Evanston: Institute for Policy Research, Northwestern University.

Labyrinth Onderzoek & Advies (2018). *Rapportage Wijkraadpleging Wonen in Overvecht*. In opdracht van Wijkraad Overvecht.

Leidermeijer, K., Frissen, J., van Iersel, J. (2020). *Veerkracht in corporatiebezit. De update: een jaar later, twee jaar verder...* In opdracht van verenging van woningcorporaties Aedes.

Macedo, S. (2005). *Democracy at risk: how political choices undermine citizen participation, and what we can do about it*. Washington D.C.: The Brookings Institution

Marlet, G., Poort, J., Woerkens, C. van (2009). *De baat op straat*. Utrecht: Atlas voor gemeenten.

Maslow, A. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, 50(4), 370.

McCraig, W. (2017). *An example of asset-based community development*. Geraadpleegd op 15 april via <<https://sustainingcommunity.wordpress.com/2017/08/02/an-example-of-abcd/>>

McKnight, J. (2014). *Professor John McKnight: Defining "community and "neighborhood"*. Geraadpleegd via 15 april <<https://www.youtube.com/watch?v=3UpOSFL5mq4>>

Mersbergen, C. van (2020, 3 februari). *In de Utrechtse wijk Overvecht is van alles niet pluis*. AD. Geraadpleegd op 14 april via <<https://www.ad.nl/wonen/in-de-utrechtse-wijk-overvecht-is-van-alles-niet-pluis~ab4cedb6/?cb=e31a60e0503d453802d381702d16c5f0>>

Merton, R. (1948). The self-fulfilling prophecy. *The Antioch review*, 8(2), 193-210.

Ministerie van VROM (2007). *Actieplan Krachtwijken: Van Aandachtswijk naar Krachtwijk*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).

Nationaal Programma Kwaliteitssprong Zuid (2011). *Zuid Werkt!* Rotterdam: Nationaal Programma Rotterdam-Zuid.

Nationaal Programma Kwaliteitssprong Zuid (z.d.). *Over NPRZ*. Geraadpleegd op 14 april via <<https://www.nprz.nl/over-nprz/nprz/over-ons>>

Nationaal Programma Rotterdam-Zuid¹ (2018). *Voortgangsrapportage NPRZ 2018*. Rotterdam: Nationaal Programma Rotterdam-Zuid.

Nationaal Programma Rotterdam-Zuid² (2018). *Basismonitor Onderwijs Nationaal Programma Rotterdam Zuid 2016*. Rotterdam: Nationaal Programma Rotterdam-Zuid.

- Oenen, G. van (2011). *Medialogica 2.0: Politiek, burger en interactieve metaalmoetheid*. Den Haag: RMO
- Opdenakker, M. & Hermans, D. Alloctonen in en doorheen het onderwijs: cijfers, oorzaken en verklaringen. *Onderwijs onderweg in de immigratiesamenleving*, 33-41.
- Pauw, L. M. J. (2013). *Onderwijs en burgerschap: wat vermag de basisschool? Onderzoek naar De Vreedzame School* (Doctoral dissertation, Utrecht University).
- Permentier, Kullberg & van Noije (2013). *Werk aan de wijk: Een quasi-experimentele evaluatie van het krachtwijkenbeleid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Permentier, M., Kullberg, J., Noije, L. van (2013). *Werk aan de wijk: een quasi-experimentele evaluatie van het krachtwijkenbeleid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Pinto, D. (2000). *Een nieuw perspectief: herziening beleid, onderwijs, communicatie, maslowpyramide dringend nodig*. Amsterdam: Vossiuspers AUP.
- Programmabureau NPRZ (2012). *Uitvoeringsplan 2012-2014*. Rotterdam: Nationaal Programma Rotterdam-Zuid.
- Programmabureau NPRZ (2015). *Uitvoeringsplan 2015-2018*. Rotterdam: Nationaal Programma Rotterdam-Zuid.
- Programmabureau NPRZ (2019). *Uitvoeringsplan 2019-2022*. Rotterdam: Nationaal Programma Rotterdam-Zuid.
- Rekenkamer Utrecht (2020, 17 maart). *Regie op veiligheid en handhaving*. Utrecht: Rekenkamer Utrecht.
- Remkes, J. (2020, 8 mei). *Investeren in vertrouwen. Aanzet voor een Actieplan Duindorp* [Raadsbrief]. Geraadpleegd via <https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/Overige%20bestuurlijke%20stukken/573835>
- Roelandt, T., Martens, E., & Veenman, J. (1990). Achterstand van alloctonen in het onderwijs: sociaal milieu en migratie-achtergronden. *Mens en maatschappij*, 65(2), 103-125.
- RTL Nieuws (2015). *Overvecht is ongezondste wijk van Nederland*. Geraadpleegd op 10 april via <https://www.rtlnieuws.nl/algemeen/binnenland/artikel/978286/overvecht-ongezondste-wijk-van-nederland>
- Sahin, S. (2017). Aanpak schulden Buurteam/Wijkteam.
- Savelkoul, M., Schuit, A. & Storm, I. (2010). *Terugdringen van gezondheidsachterstanden door gemeentelijk beleid: een literatuurverkenning naar effectiviteit van fysieke en sociale omgevingsmaatregelen*. Bilthoven: RIVM.
- Sierens, S. (2006). Immigratiesamenleving, onderwijs en overheid in Vlaanderen: een gespannen driehoeksverhouding. *Onderwijs onderweg in de immigratiesamenleving*, 9-32.
- Slager, S. (2020, 9 februari). *Het 'bijmengen' van hoge inkomens in achterstandswijken is geen oplossing*. Trouw. Geraadpleegd op 13 april via <https://www.trouw.nl/opinie/het-bijmengen-van-hoge-inkomens-in-achterstandswijken-is-geen-oplossing~bec9f711/>

Snel, E., Hoogmoed, K., & Odé, A. (2015). Actief burgerschap en leefbaarheid in twee Rotterdamse wijken. *Bestuurswetenschappen*, 69 (2), 71-84.

Specht, M. (2012). *De Pragmatiek van Burgerparticipatie: Hoe burgers omgaan met complexe vraagstukken omtrent veiligheid, leefbaarheid en stedelijke ontwikkeling in drie Europese steden*. Amsterdam: Vrije Universiteit.

Tasseron, I. (2020, 3 maart). *Gemeente roept bewoners op: 'Blijf overlast in Overvecht melden'*. RTV Utrecht. Geraadpleegd op 16 mei via <<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/2024905/gemeente-roept-bewoners-op-blijf-overlast-in-overvecht-melden.html>>

Team Deetman/Mans (2011). *Kwaiteitssprong Zuid: ontwikkeling vanuit kracht*. Rotterdam: Nationaal Programma Rotterdam-Zuid.

Thorborg, H., Leidelmeijer, K., Dassen, A. (2006). *Leefomgevingskwaliteit en leefbaarheid: naar beleidsevaluatie en onderzoek*. Bilthoven: Milieu- en Natuurplanbureau.

Tukker, S. (2017). *Overvecht Onverbeterlijke Probleemwijk*. EenVandaag. Geraadpleegd op 16 april via <<https://eenvandaag.avrotros.nl/item/overvecht-onverbeterlijke-probleemwijk/>>

Urlings, T., Blank, J. (2013). *Samen sterk voor sociale veiligheid*. Delft: IPSE Studies/Technische Universiteit Delft.

Utrecht in Cijfers (2020). *Openbare ruimte & groen (wijken): Overvecht vergeleken met Utrecht*. Geraadpleegd op 1 juli 2020 via <<https://utrecht.incijsfers.nl/dashboard/dashboard2020/openbare-ruimte-en-groen--wijken->>

Utrecht10 (2020). *Regio Deal Aanpak vitale wijken regio Utrecht*. Geraadpleegd op 16 april 2020 via <<https://www.utrecht10.nl/nl/news/regio-deal-aanpak-vitale-wijken-regio-utrecht-245/>>

van den Broeke, J., Plochg, T., Schreurs, H., Quak, S., Egberts, M., van der Vorst, E., ... & Stronks, K. (2014). Wat is de werkwijze van zorg-en welzijnsorganisaties in Utrecht en Amsterdam om de hoge zorgconsumptie in achterstandswijken te verlagen?. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 92(1), 41-51.

Van Geuns, R., Jungmann, N. (2020). *Geldrust in Stress-sensitief werken in het sociaal domein*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Verlaat, T., Kruijk, M. de, Rosankranz, S., Groot, L., Sanders M., Dien K. van, Miller, J. (2020). *Weten wat werkt: samen werken aan een betere bijstand*. Utrecht: Gemeente Utrecht.

Verwer, R. (2012). *Vertrouwen cruciaal bij aanpak achterstandswijken*. Geraadpleegd op 16 mei via <<https://www.socialevraagstukken.nl/vertrouwen-cruciaal-bij-aanpak-achterstandswijken-2/>>

Werkplaats Overvecht (2020). *Startproduct*. Geraadpleegd op 25 mei 2020 via <<https://www.werkplaatsovervecht.nl/ontwikkelstrategie>>

WijkWijzer (2019). *Samenvatting Wijk Overvecht*.

Wijntuin, P. (2019). *Mijn buurt is leuk en gezellig: de betekenis van de buurt voor Marokkaans-Nederlandse jongeren in achterstandswijken*. Nijmegen: Radboud universiteit Nijmegen.

- Wilthagen, T., Peijen, R., Dekker, R., & Bekker, S. (2014). Het perspectief van jongeren op de Nederlandse arbeidsmarkt. *ReflecT, Tilburg University, the Netherlands*.
- WistUdata¹ (2020). *Bevolking naar geslacht en leeftijd*.
- WistUdata² (2019). *Percentage dat zich gediscrimineerd voelt in het afgelopen jaar*.
- WistUdata³ (2019). *Criminaliteit per 1000 inwoners per wijk*.
- WistUdata⁴ (2019). *Woningen naar eigendom*.
- WistUdata⁵ (2019). *Rapportcijfer voor de woning*.
- WistUdata⁶ (2019). *Woning- en buurttevredenheid*.
- WistUdata⁷ (2019). *Rapportcijfer openbare ruimte in de buurt: de staat van de openbare ruimte in de buurt*.
- WistUdata⁸ (2019). *Percentage tevredenheid openbaar vervoer, bereikbaarheid met de bus, bereikbaarheid met de trein*.
- WistUdata⁹ (2019). *Rapportcijfer openbare ruimte in de buurt: netheid*.
- WistUdata¹⁰ (2019). *Percentage positief over de toekomst van de buurt*.
- WistUdata¹¹ (2019). *Percentage (zeer) eens, over het algemeen zijn de mensen wel te vertrouwen*.
- WistUdata¹² (2019). *Percentage dat nooit gebruik maakt van internet*.
- Wittebrood, K., & Beem, M. van (2004). *Sociale veiligheid vergroten door gelegenheidsbeperking: wat werkt en wat niet?*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Zielinski, C. & Wielen, I. van der (2019). *Stigma op achterstandswijken: onjuist, onwaar en oneerlijk*. Zutphen: AGORA Magazine.
- Zwaan, J. (2009). *Culturele diversiteit en geëngageerde cultuureducatie in het primair onderwijs*.
- Zwam, E. van (2011, 11 november). *De Vogelaarwijk*. Amsterdam: Binnenlands bestuur.

Bijlagen

Bijlage 1. Topiclijsten

Topiclijst respondent 1 t/m 8

Intro

- Hoe lang woon je al in Overvecht?
- Ben je actief binnen Overvecht? In wat voor functie?
- Waarom koos je voor de wijk Overvecht?

Positiviteit

- Wat vind je leuk aan de wijk?
- Waarom zet je je actief in voor de wijk?
- Op welke manier zet je jezelf in voor de wijk?
- Met welk doel zet je jezelf in voor de wijk?

Problematiek algemeen

- Wat vind je minder leuk aan de wijk?
- Wat vind je van de manier waarop er tegen Overvecht aangekeken wordt?
- Wat zijn volgens jou de kernproblemen in Overvecht?
- Ben je het eens met de problematiek, zoals die door de gemeente wordt beschreven?
- Zijn er bepaalde plekken waar problemen overheersen?

Eigen overlast

- Heb je zelf last van overlast? Zo ja, op welke plekken?
- Wat is het onderwerp dat het eerst moet worden aangepakt?
- Zijn er bepaalde onderwerpen die de gemeente niet aanpakt?

Aanpak

- Bent u bekend met de aanpak Samen voor Overvecht?
- In hoeverre bent u het eens met deze aanpak?
- Wat zijn knelpunten in deze aanpak?
- Wat zou u graag veranderd willen zien in deze aanpak?
- Heb je zelf ideeën hoe de aanpak beter kan?
- Wat zijn obstakels voor eventuele oplossingen?

Inspraak

- Heb je het idee dat je input kunt leveren aan de gemeente?
- Heb je het idee dat je gehoord wordt bij de gemeente?
- Heb je het idee dat er iets met je input gedaan wordt?
- Heb je het idee dat de gemeente weet wat er speelt?

Toekomst

- Hoe kijk je tegen de toekomst van Overvecht aan?
- Wat zou er nog moeten veranderen voor een (nog) positievere toekomst?

Topiclijst respondent 9

Intro

- Kun je iets over jezelf vertellen?
- Hoe ben je op je huidige functie terechtgekomen?
- Hoe ben je betrokken geraakt bij de aanpak op Overvecht?
- Hoe lang ben je al betrokken bij de aanpak op Overvecht?
- Heb je Versnelling Overvecht ook nog meegemaakt?

Problematiek

- Kun je iets vertellen over hoe de gemeente tegen de problematiek in Overvecht aan kijkt?
- Wat zijn volgens jou de kernproblemen in Overvecht?
- Hoe heeft de gemeente deze problematiek vastgesteld?
- Is deze problematiek vergelijkbaar met andere gebieden in Nederland?
- Ziet u grote verschillen wat betreft de problematiek in verschillende buurten?
- Hoe kijkt u tegen het imago van Overvecht aan?

Het opzetten van de aanpak

- Kunt u iets vertellen over hoe het opzetten van Samen voor Overvecht is ontstaan?
- Op welke manier is de gemeente te werk gegaan? Hoe heeft de gemeente dit vraagstuk aangepakt?
- Op basis waarvan zijn de ambities opgesteld?
- Op basis waarvan zijn de kansen opgesteld?
- Zijn er aspecten die in de huidige aanpak ontbreken?
- Wat is het doel van de aanpak? Is deze duidelijk geformuleerd? Hangt er een tijdspan aan vast?

Inspraak

- Hoe worden burgers betrokken bij het (opstellen van het) beleid?
- Op welke manier worden partners betrokken in de aanpak?
- Hoe kijken partners tegen het beleid aan?
- Hoe kijken burgers tegen het beleid aan?
- Hoe kunnen burgers de gemeente bereiken? Welke persoon of via welke kanalen?

Effecten van de aanpak

- Heeft Versnelling Overvecht volgens u positieve effecten gehad? Zo ja, welke?
- Op welke manier is Samen voor Overvecht een vervolg op de Versnelling?
- Op welke manier worden er doelen gesteld?
- Op welke manier wordt er getoetst of maatregelen effect hebben?
- Hoe worden de activiteiten van partners gemonitord?
- Op basis waarvan wordt de voortgangsrapportage vastgesteld? Welke data?

Toekomst

- Hoe kijkt u tegen de toekomst van Overvecht aan?
- Heeft u het gevoel dat Samen voor Overvecht zich positief zal voortzetten?
- Is er verandering nodig in de aanpak om de toekomst te verbeteren?

Topiclijst respondent 10

Intro

- Wat houdt je huidige functie 'bewonersverbinder' in?
- Hoe ben je op je huidige functie terechtgekomen?
- Hoe lang doe je dit werk al?

Problematiek

- Kun je iets vertellen over hoe je tegen de problematiek in Overvecht aan kijkt?
- Wat zijn volgens jou de kernproblemen in Overvecht?
- Zie je grote verschillen wat betreft de problematiek in verschillende buurten?
- Hoe kijk je tegen het imago van Overvecht aan?
- Ben je bekend met de aanpak Samen voor Overvecht?
- Heb je het gevoel dat de aanpak Samen voor Overvecht positief effect heeft op de wijk?

Wijkambassadeurs

- Wat houdt de functie van wijkambassadeurs in?
- Welke rol spelen zij binnen de aanpak Samen voor Overvecht?
- Wat zijn de taken en bevoegdheden van wijkambassadeurs?
- Hoeveel wijkambassadeurs zijn er in Overvecht nodig? Hoeveel zijn er al?
- Op welke manier worden wijkambassadeurs geworven?
- Op welke manier staan wijkambassadeurs in contact met bewoners?
- Ontstaat er een diverse groep die wijkambassadeur zijn? Bereiken zij alle bewoners?

Toekomst

- Hoe kijk je tegen de toekomst van Overvecht aan?
- Heb je het gevoel dat Samen voor Overvecht zich positief zal voortzetten?
- Welke rol zie je voor wijkambassadeurs in de toekomst?

Topiclijst respondent 11

Intro

- Kun je iets over jezelf vertellen?
- Hoe ben je op je huidige functie terechtgekomen?
- Hoe ben je betrokken geraakt bij de aanpak/regiodeal op Overvecht?
- Hoe lang ben je al betrokken bij de aanpak/regiodeal op Overvecht?

Onderwijs

- Kun je vertellen wat er vanuit de regiodeal aan onderwijs wordt gedaan?
- Kun je vertellen wat er vanuit Samen voor Overvecht aan onderwijs wordt gedaan?
- Wat is de reden voor extra inzet op onderwijs vanuit de regiodeal?
- Waar zal de regiodeal dan in versterken of aanvullen?
- Gaat de regiodeal zich weer focussen op dezelfde kansen als Samen voor Overvecht?

Toekomst

- Hoe kijkt u tegen de toekomst van Overvecht aan?

Topiclijst respondent 12

Intro

- Kun je iets over jezelf vertellen?
- Kun je iets meer vertellen over welke functie je hebt en wat die precies inhoudt?
- Hoe ben je op deze functie terechtgekomen?
- Hoe lang ben je al betrokken bij NPRZ?
- Ben je al sinds het begin van NPRZ actief?

Problematiek

- Kun je iets vertellen over de situatie die er was ontstaan op Zuid?
- Wat zijn volgens jou de kernproblemen op Zuid?
- Om welke redenen was de problematiek 'on-Nederlands'?
- Is de problematiek vergelijkbaar met andere gebieden in Nederland?
- Hoe kijkt u tegen het imago van Rotterdam-Zuid aan?

De aanpak

- Kun je iets vertellen over hoe NPRZ is ontstaan?
- Wat zijn de belangrijkste onderwerpen in Rotterdam-Zuid?
- Op welke manier zijn jullie te werk gegaan?
- Op welke manier zijn de 8 perspectieven opgesteld?
- Missen er bepaalde aspecten in NPRZ?
- Hoeveel geld (en wiens geld) gaat er om in NPRZ?

Inspraak

- Op welke manier is de nationale overheid betrokken bij NPRZ?
- Op welke manier worden partners betrokken in NPRZ? Wat is hun mening?
- Op welke manier worden burgers betrokken in NPRZ? Wat is hun mening?

Huidige situatie

- Heeft NPRZ volgens u positieve effecten gehad? Zo ja, welke?
- Heeft NPRZ volgens u tot nu toe genoeg effect gehad?
- Waar liggen verbeterpunten voor NPRZ?
- Op welke manier worden er doelen gesteld?
- Op welke manier wordt er getoetst of maatregelen effect hebben?
- Wordt het programma als positief ervaren?
- In hoeverre is de aanpak bekend onder bewoners?
- Op welke momenten wordt de aanpak geëvalueerd?

Toekomst

- Hoe kijkt u tegen de toekomst van Rotterdam-Zuid aan?
- Heeft u het gevoel dat NPRZ zich positief zal voortzetten?
- Is er verandering nodig in de aanpak om de toekomst te verbeteren?

Topiclijst respondent 13

Intro

- Hoe ben je betrokken bij NPRZ? Hoe lang al?
- Ben je al sinds het begin van NPRZ actief?

Problematiek

- Kun je iets vertellen over de situatie in Rotterdam-Zuid?
- Wat zijn volgens jou de kernproblemen op Zuid?
- Hoe heeft de gemeente die problematiek vastgesteld?
- Is de problematiek vergelijkbaar met andere gebieden in Nederland?
- Hoe kijkt u tegen het imago van Rotterdam Zuid aan?

De aanpak

- Wat is de mening van de Rotterdamse VVD over NPRZ?
- Missen er bepaalde aspecten in NPRZ?
- Waar liggen de knelpunten in het programma?
- Wat zijn juist de kwaliteiten van het programma?
- Wat zou de VVD graag nog veranderd willen zien aan het programma?

Inspraak

- Op welke manier is de nationale overheid betrokken bij NPRZ?
- Op welke manier worden partners betrokken in NPRZ? Wat is hun mening?
- Op welke manier worden burgers betrokken in NPRZ? Wat is hun mening?

Huidige situatie

- Heeft NPRZ volgens u positieve effecten gehad? Zo ja, welke?
- Heeft NPRZ volgens u tot nu toe genoeg effect gehad?
- Waar liggen verbeterpunten voor NPRZ?
- Op welke manier worden er doelen gesteld?
- Op welke manier wordt er getoetst of maatregelen effect hebben?
- Op welke manier houdt de raad de effecten in de gaten?

Toekomst

- Hoe kijkt u tegen de toekomst van Rotterdam-Zuid aan?
- Heeft u het gevoel dat NPRZ zich positief zal voortzetten?
- Is er verandering nodig in de aanpak om de toekomst te verbeteren?

Bijlage 2. Analyse The Public Impact Fundamentals Framework

Thema	Subthema	Maatstaven	Beoordeling	Conclusie
Policy	Clear objectives	Were specific objectives set?	Zwak	<i>Zwak</i>
		Do the objectives clearly address the problem the initiative is trying to tackle?	Middelmatig	
	Evidence	Did policymakers draw on relevant evidence of similar initiatives or trials implemented elsewhere?	Goed	<i>Goed</i>
		Did the experience of similar initiatives support the chosen intervention?	Goed	
		Was the supporting evidence from reliable sources?	Goed	
		Was the initiative trialled before being rolled out?	Onbekend	
	Feasibility	Were budgetary needs assessed and sufficient financial resources allocated?	Middelmatig	

		Were implementation timeframes realistic?	Middelmatig	<i>Middelmatig</i>
		Were legal concern evaluated and addressed?	Goed	
		Were any large feasibility challenges left unaddressed?	Goed	
Legitimacy	Public confidence	Does the public support the overall objective being pursued?	Sterk	<i>Middelmatig</i>
		Does the public have confidence in the institutions responsible for delivering the outcome?	Zwak	
		Does the public support the specific initiative being implemented to achieve the outcome?	Middelmatig	
	Stakeholder engagement	Do stakeholders support the initiative?	Goed	<i>Goed</i>
		Were stakeholders engaged in the development and implementation of the policy?	Sterk	

	Political commitment	Is the initiative a political priority for the government?	Sterk	<i>Goed</i>
		Is there cross-party support for the initiative?	Middelmatig	
		Where is active opposition coming from?	-	
Action	Management	Is it clear who is accountable for implementing the initiative?	Goed	<i>Goed</i>
		Are key risks identified and managed?	Zwak	
		Is there use of data to drive intelligent decision-making?	Goed	
	Measurement	Are effective data collection functions incorporated into the design and execution of the policy?	Goed	
		Do the indicators capture the objectives of the policy?	Middelmatig	

		Is the impact of the initiative consistently monitored?	Goed	<i>Goed</i>
		Are the findings used to adapt the initiative when necessary?	Goed	
	Alignment	Are there different interests among implementing actors?	Goed	<i>Goed</i>

Bijlage 3. Analyse indicatoren

Ambitie	Gewenste ontwikkeling	Indicator	Beoordeling
Programmabrede ambitie	Aantrekkelijke wijk voor bewoners, ondernemers en bezoekers	Imago: - Algemeen buurtoordeel	Deze indicatoren zijn dekkend, mits dit buurtoordeel van zowel buurtbewoners als niet-buurtbewoners wordt meegenomen.
Programmabrede ambitie	Bewoners zijn veerkrachtig en doen mee	Veerkracht: - % inwoners dat vertrouwen heeft in de toekomst - % inwoners dat vertrouwen heeft in de medemens	Niet geheel dekkend. Slechts de veerkracht wordt gemeten. In de gewenste ontwikkeling wordt ook 'meedoen' genoemd. Deze wordt door de huidige indicatoren niet gedekt.
1. Plezierig wonen in een meer gemengde wijk	Stapsgewijs een gevarieerd, kwalitatief goed en duurzaam woningaanbod realiseren voor huidige en toekomstige bewoners. Ook mensen met een midden of hoger inkomen willen graag in Overvecht wonen en inwoners kunnen wooncarrière maken in de wijk.	Verhuisbewegingen: - % bewoners van de wijk dat binnen de wijk verhuist - % bewoners dat naar de wijk verhuist - % bewoners dat uit de wijk vertrekt Toekomstverwachting: - % inwoners dat denkt dat de buurt in de toekomst verbetert Samenstelling woningvoorraad:	Deze indicatoren zijn dekkend.

		- % sociale huur/middenhuur/dure huur/goedkope koop/betaalbare koop/dure koop	
1. Plezierig wonen in een meer gemengde wijk	Nieuwe mogelijkheden voor gemengd wonen realiseren in nieuwe en bestaande bouw, zodat verschillende groepen mensen samen wonen en samen leven.	Gemengd wonen: - nog te ontwikkelen indicator gemengd wonen aansluitend bij werkplaats sociale interventies	De indicator is nog onbekend. De gewenste ontwikkeling komt deels overeen met de vorige gewenste ontwikkeling.
1. Plezierig wonen in een meer gemengde wijk	Aantrekkelijke, schone, groene, gezonde en veilige woonomgeving die uitnodigt om te recreëren en waar kinderen buiten kunnen spelen.	Spelen en recreëren: - % tevredenheid plaatsen voor kinderen om te spelen - Ontwikkelen indicator recreëren	De eerste indicator is dekkend. De tweede is nog onbekend. Het is onduidelijk waarom er enkel is gekozen om de openbare ruimte te beoordelen aan de hand van speelplekken en recreatie. Een indicator zoals de tevredenheid met de woonomgeving, met het groen in de wijk of de schoonheid van de

			openbare ruimte zou een aanvulling kunnen zijn.
2. Perspectief voor de jeugd versterken	Kinderen starten met 4 jaar zonder (taal)achterstanden op school ('schoolrijp' zijn).	Schoolrijp: - % kinderen met taalachterstand in groep 1	Deze indicator is dekkend.
2. Perspectief voor de jeugd versterken	Kinderen en jongeren weten en ervaren dat zij toekomstperspectief hebben. Ze voelen dat ze ertoe doen, weten waar hun ambities en talenten liggen en voelen zich uitgenodigd er iets mee te doen.	Toekomstperspectief: - Nog te ontwikkelen indicator toekomstperspectief (aantal schoolgaande jongeren begeleid door een coach?) Startkwalificatie: - % jongeren met een startkwalificatie	De eerste indicator is nog onbekend. Naar mijn idee is het belangrijk om hier kwalitatieve data bij te betrekken, aangezien het gaat om de gevoelens en gedachten van jongeren. De tweede indicator is een belangrijk onderdeel van het toekomstperspectief van jongeren.
3. Veilige buurten	Jongeren kiezen het goede pad en jongerenoverlast neemt af	Overlast: - % ervaren jongerenoverlast Goede pad: - % jeugdige verdachten	Deze indicatoren zijn dekkend. Er kan tevens een positieve indicator ingezet worden om te meten hoeveel jongeren het goede pad kiezen (bijvoorbeeld door te gaan studeren of een baan te vinden na hun studie).

3. Veilige buurten	Terugdringen van ondermijnende criminaliteit door herstellen van de norm en vergroten van maatschappelijke weerbaarheid.	Veiligheidsgevoelens: - % bewoners dat zich vaak onveilig voelt in de buurt Ondermijning en normherstel: - kwalitatieve informatie aansluitend bij de stedelijke opgave	Het terugdringen van ondermijnende criminaliteit hoeft niet gepaard te gaan met de daling van onveiligheidsgevoelens. Deze indicator is dus niet dekkend. De manier waarop en welke kwalitatieve data wordt verzameld is nog onduidelijk.
3. Veilige buurten	Tegengaan van polarisatie en radicalisering.	Polarisatie en radicalisering: - kwalitatieve informatie over polarisatie en radicalisering, aansluitend bij de stedelijke opgave	De manier waarop en welke kwalitatieve data wordt verzameld is nog onduidelijk.
4. Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat	Een stevige sociale basis waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten, iets doen voor de buurt en elkaar een steuntje in de rug geven.	Hulp: - % bewoners dat hulp wil geven of geeft Eenzaamheid: - % inwoners dat (zeer) ernstig eenzaam is	Deze indicatoren zijn niet geheel dekkend. Een stevige sociale basis kan op meer manieren gevormd worden dan via hulp aanbieden. Dit kan ook door ontmoeting plaatsvinden.
4. Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat	Door maximaal te doen wat nodig is, met betere verankering in de buurtaanpakken en koppeling aan renovaties, bieden we de beste zorg en ondersteuning en is deze nog meer op maat (ook gericht op activering).	Aansluiting buurtteams bij buurtaanpakken: - Kwalitatieve informatie uit gesprekken met accounthouders MO met de buurtteams	De manier waarop en welke kwalitatieve data wordt verzameld is nog onduidelijk.

4. Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat	Eerder, sneller en slimmer aanpakken van geldzorgen, zodat bij mensen ruimte ontstaat om mee te doen.	Rondkomen en meedoen: - % inwoners dat, ondanks moeite met rondkomen, toch mee kan doen Eerder, sneller en slimmer: - kwalitatieve informatie over sneller aanpakken schulden in de kansen	De eerste indicator is vaag: wat houdt meedoen in? De indicator hoeveel mensen (problematische) schulden hebben, mist. De manier waarop kwalitatieve data wordt verzameld is onduidelijk.
5. Meedoen & ondernemen	Iedereen doet mee, van activering en scholing tot werk, aansluitend op intrinsieke motivatie en talenten van bewoners. De kansen van scholing, werk en ondernemen in Overvecht zelf worden benut.	Meedoen: - % inwoners dat meedoet: oa % inwoners dat vrijwilligerswerk doet, % inwoners dat werkt, % inwoners dat een opleiding volgt, % inwoners actief in (digi)taalactiviteiten. Werkeloosheid: - % werkeloosheid	Onduidelijk waarom slechts (digi)taalactiviteiten worden betrokken in plaats van een breder scala aan (educatieve) activiteiten. De tweede indicator is dekkend.
5. Meedoen & ondernemen	Verbinden van vraag werkgevers aan talenten van bewoners en bieden van perspectief.	Verbinden werkgevers aan talent bewoners: - kwalitatieve informatie over verbinden talenten van bewoners aan kansen via gesprekken met werkgevers	De manier waarop en welke kwalitatieve data wordt verzameld is nog onduidelijk.

5. Meedoen & ondernemen	Aantrekkelijk ondernemersklimaat creëren.	Ondernemers: - aantal gevestigde ondernemers in de wijk Vestiging en vertrek: - Aantal ondernemers dat zich vestigt in en vertrekt uit de wijk	In principe dekkend. De tevredenheid van ondernemers zou een toevoeging zijn.
Algemene opmerkingen: - Het is onduidelijk hoe en welke kwalitatieve data verzameld wordt. - Het is onduidelijk wanneer de nog te ontwikkelen indicatoren bekend worden.			